

കുളാലൻ നമ്പൂർ

കലുണ
സൗഗന്ധികം

കല്യാണസൗഗന്ധികം

൧൫

(Malayalam)

Kallyana Saugandhikam

Seethangan Thullal

By KUNCHAN NAMBIAR

Commentary by

Prof. AMBALAPPUZHA RAMA VARMA

Cover Design: Sankarankutty

First S P C S Edition June 1984

PRINTED AT INDIA PRESS, KOTTAYAM

Price Rs. 5.00

Copyright

Sahitya Pravarthaka C. S. Ltd.

Publishers

Sahitya Pravarthaka Co-operative
Society Ltd., Kottayam, Kerala State, India

Sales Department

NATIONAL BOOK STALL

KOTTAYAM - TRIVANDRUM - ERNAKULAM - GANNANORE - TRICHUR
PALGHAT - QUILON - KOZHIKODE - ALLEPPEY - KALPETTA

കല്യാണസൗഗന്ധികം

(ശീതകന്തുളൽ)

കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ

പ്രൊഫ: അമ്പലപ്പുഴ രാമവർമ്മ

പ്രസംഗകന്മാർ

സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം

നാഷണൽ ബുക്ക് ട്രസ്റ്റ്

കോട്ടയം

വില ക. 5.00

ആമുഖം

കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ

മലയാളക്കായിൽ പിറന്ന മഹാപ്രതിഭാശാലികളിൽ പല തുകൊണ്ടു ശ്രദ്ധേയൻ, സ്വാതന്ത്ര്യ വ്യക്തിത്വംകൊണ്ടു ബഹുജനസമാധാനം ആയിത്തീർന്ന മഹാകവിയാണ് കുഞ്ചൻ നമ്പിയാർ. അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി കേൾക്കാത്ത കേരളീയരില്ല. നാട്ടിൻ പുറങ്ങളെന്നോ നഗരങ്ങളെന്നോ, അക്ഷരാഭ്യസമുള്ളവരെന്നോ ഇല്ലാത്തവരെന്നോ, ബാലരെന്നോ വൃദ്ധരെന്നോ യുവാക്കളെന്നോ, സ്വന്തമെന്നോ ദരിദ്രമെന്നോ ഉള്ള ഭോക്താക്കളോ, കേരള മൊട്ടാകെ അറിയപ്പെടുന്ന ഒരു മഹാകവിയാണ് കുഞ്ചൻ. 'കുഞ്ചൻ' എന്നതു് ഓമനപ്പേരാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ നാമധേയം രാമനെന്നോ കൃഷ്ണനെന്നോ ആയിരിക്കാമെന്ന് ചില പണ്ഡിതന്മാർ കരുതുന്നു. 'നമ്പ്യാശ്ശേരി' എന്ന പേരിൽ ഈ മഹാകവി, ബഹുജനഹൃദയങ്ങളിൽ ഉന്നതമായ, ആദരണീയമായ, സ്നേഹനീർഭരമായ സ്ഥാനം പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. സാധാരണക്കാരായ സഹൃദയരെയും ജനങ്ങളെയും ഒരു ദൃശ്യകലകൊണ്ടു് ഇത്രമാത്രം ആകർഷിക്കുകയും, കവിതകൊണ്ടു രസീപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രാപീനകവികൾ കുഞ്ചനെപ്പോലെ മറ്റാരും ഇല്ലെന്നതന്നെ പറയാം. തുള്ളൽ, കട്ടികൾക്കും മുതിർവക്കും ഒന്നു പോലെ ആഹ്ലാദപ്രദമാണ്; തുള്ളൽക്കവിതകളാകട്ടെ, ആബാലവൃദ്ധം ജനങ്ങൾക്കും ഇഷ്ടവുമാണ്. ഏതു ആവേശത്തോടും ഉത്സാഹത്തോടുംകൂടിയാണ് പണ്ടു് ആളുകൾ തുള്ളൽ എന്ന കലാരൂപം കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നതു്! അതു് അവരെ 'ഹരം' പിടിച്ചിടുകതന്നെ ചെയ്തു. 'ചൊൽക്കുറുപ്പു' എന്നു് നാം ഇന്നു കൊണ്ടു് ഉള്ളതോളം മനോഹരമായ കാവ്യലോപസമ്പ്രദായത്തിന്റെ ഉപജ്ഞാതാവും യഥാർത്ഥത്തിൽ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർക്കാണ് കല്പിക്കുകയുണ്ടാകുന്നതു്. ആ അനുഗ്രഹിതകവിവര്യന്റെ രസികത്വം നിറഞ്ഞതുമ്പ്പന്ന കവിത, പണ്ഡിതനും പാശ്ചാത്യനും ഒന്നുപോലെ ഹൃദിസ്ഥമാക്കി ഉത്സാഹിതവന്നിരുന്നു.

കവിയും കാലവും: ഇപ്രകാരം ജനങ്ങളുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായിത്തീർന്ന—ആരാധ്യപുരുഷനായിത്തീർന്ന—ഈ കവിപുരുഷനെപ്പറ്റി നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള അറിവുകൾ തുടർച്ചയായും പരിമിതങ്ങളാണ്. ചില ഐതിഹ്യങ്ങളും, ഗ്രന്ഥസമാഹരണങ്ങളിൽനിന്നു കിട്ടിയിട്ടുള്ള കഥകളും, കേട്ടുകൾവികളും സാഹിത്യകൃതികളിൽനിന്നു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ചില തെളിവുകളും ഊഹാപോഹങ്ങളും

അപൂർവ്വം ചില ആധാരങ്ങളും മാത്രമേ ഈ വിഷയത്തിൽ നമുക്ക് ആവലംബമായിട്ടുള്ളൂ. സാഹിത്യപരിത്രകത്വക്കന്മാരായ പി. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള, ആർ. നാരായണപ്പണിക്കർ, മഹാകവി ഉള്ളൂർ തുടങ്ങിയവർ കഞ്ചൻനമ്പിയാരെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകളെയും കുറിച്ച് സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും സാഹിത്യപഞ്ചാനനൻ പി. കെ. നാരായണപിള്ളയാണ് നമ്പിയാരെപ്പറ്റി ആദ്യമായി ഗവേഷണബുദ്ധ്യം പഠിക്കുകയും ഒരു വിമർശനഗ്രന്ഥം തയ്യാറാക്കുകയും ചെയ്തത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായംതന്നെയാണ് ഇന്നും ആധികാരികമായ പ്രമാണമായി സാഹിത്യരംഗത്തുനിന്നു കൈക്കൊള്ളുന്നത്. നമ്പിയാർ ജീവിച്ചിരുന്നതു് ക്രിസ്തുവർഷം പതിനെട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിലാണെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ ഈ പണ്ഡിതന്മാരെല്ലാം ഏകാഭിപ്രായക്കാരാണ്. ഒന്നുകൂടി സൂക്ഷ്മമായി പറയുന്നപക്ഷം, ഏ. ഡി. 1705 മുതൽ 1770 വരെയുമാണ് നമ്പിയാരുടെ ജീവിത കാലമായി നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. ഇതിൽനിന്നു്, അറുപത്തിയഞ്ചുവയസ്സുവരെയേ ആ മഹാകവി ജീവിച്ചിരുന്നുള്ളൂ എന്നു കാണാം. എങ്കിലും ഒരു പുരുഷോത്തമനിൽ ഒരോരക്കു ചെയ്തതിക്കാവുന്ന മഹാകാര്യങ്ങളെല്ലാം താൻ ചെയ്തതായിത്തന്നെ മഹാകവിയുടെ ആത്മാവിനു് അഭിമാനിക്കാം.

ജീവചരിത്രം: കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തുള്ള കലക്കത്തു വേനത്തിലാണ് നമ്പ്യാർ (നമ്പിയാർ, നമ്പ്യാർ—ഈ രണ്ടു രൂപങ്ങളും ശരിയാണ്) ജനിച്ചതു്. പാലക്കാട്ടു ജില്ലയിൽ ലക്കിടി റയിൽവേസ്റ്റേഷനടുത്തുള്ള ഒരു ചെറിയ ഗ്രാമമാണ് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലം. അവിടെ ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിയുണ്ടായിരുന്ന കിടങ്ങൂർ കല്ലമ്പള്ളിമനസ്സിലെ ഒരു നമ്പൂതിരിയായിരുന്നു നമ്പ്യാരുടെ അച്ഛനെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. നമ്പ്യാർ വസ്ത്രത്തിൽപ്പെട്ട മരോരുത്തനായാണ് കഞ്ചന്റെ പിതാവെന്നും അഭിപ്രായമുള്ളവരുണ്ട്. സാഹിത്യപഞ്ചാനനനാണ് ഇവരിൽ പ്രമുഖൻ. എന്നാൽ, കിടങ്ങൂർ കടമുള്ളതുള്ള ഗ്രാമവൃദ്ധരിൽ നിന്നു് ഈ ലേഖകനു കിട്ടിയിട്ടുള്ള അറിവു്, കല്ലമ്പള്ളിമനസ്സിലെ ഒരു നമ്പൂതിരിതന്നെയാണു് നമ്പ്യാരുടെ പിതാവെന്നാണ്. അദ്ദേഹത്തിനു് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തുള്ള ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിയുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും, അവിടെയടുത്തുള്ള നമ്പ്യാർഭവനത്തിലെ ഒരു സ്ത്രീയുമായി ചേർച്ചയുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും, അവക്കുണ്ടായ പുത്രനാണ് പിതാക്കൾക്കു വിദ്യാഭ്യാസമായിത്തീർന്ന കഞ്ചൻനമ്പ്യാരെന്നുമാണ് ആ ഗ്രാമീണവൃദ്ധന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. അക്കാലത്തെ നാട്ടുകുടുംബസരിച്ച് നമ്പൂതിരിമാർ വിജാതീയസ്ത്രീകളെ—നായർ, ക്ഷത്രിയർ, വാര്യർ, ഷിഷാരടി തുടങ്ങിയ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട സ്ത്രീകളെ—സംബ

അങ്ങനെ നമ്പ്യാർ അവലുപ്പപ്പെട്ട തീർപ്പിച്ചവൻ. 'നമ്പ്യാർ മഠത്തിൽ താമസിച്ചവരവേ തന്റെ ക്ഷേമകേക്ഷിയായ മന്ത്രിയർ പണിക്കരെ സന്ദർശിക്കാൻ ഇടയ്ക്കിടെ നെടുമുടിയിൽ പോകുകയായിരുന്നു. അവിടെവെച്ച് ഒരു പേപ്പട്ടി കടിക്കാനിടയായി. നമ്പ്യാർ സ്വഗൃഹത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി പിടിക്കുവാനിടയായി. സദ്യപ്പിടയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് നമ്പ്യാർ ആയിടെ അവലുപ്പപ്പെട്ട തിരുമുപ്പാടിന്റെ ഭവനത്തിൽ നടന്ന ഒരു മഠസമിതിയത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. നമ്പ്യാർമഠത്തിൽ തെറ്റട്ടത്താണെന്ന് തിരുമുപ്പാടിന്റെ ഗൃഹവും (ഈ ലേഖകന്റെ തറവാടാണത്രെ) പേപ്പട്ടിവിഷബാധിതകൾ നാരങ്ങാക്കറി തീരെ നിഷിദ്ധമാണല്ലോ. നമ്പ്യാർ അതു കൂട്ടുകയും വിഷം മുർച്ഛിച്ചു മരണകരണമായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ ദുഃസ്ഥം കൈരളിക്കു നേരിട്ട ഒരു തിരാനുഷം എന്നു പറയാം.

തുള്ളലിന്റെ ഉദ്ഭവം

'തുള്ളൽ' എന്ന കലാപ്രസ്ഥാനത്തിനും സാഹിത്യരൂപത്തിനും ബീജാവസ്ഥയെപ്പോലെയും, അതിനെ പരമാവധി പരിപോഷിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയും, അങ്ങനെ കലാപരമായും സാഹിത്യപരമായും കേരളീയർക്ക് എന്തെന്നും ഓർമ്മപ്പെടുത്തുകയും, മഹത്തായൊരു കർത്തവ്യം നിവൃത്തിയാക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് നമ്പ്യാർ നമ്മെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞത്. തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആഗമത്തെപ്പറ്റി പ്രധാനമായും നാം മനസ്സിലാക്കുന്നത് സുപ്രസിദ്ധമായ തൈത്തീരുത്തിയിലുള്ളതാണ്. കഞ്ചൻ അമ്പലപ്പുഴയിൽ താമസിക്കുന്ന കാലം. അന്ന് കേരളത്തിൽ നടന്നിരുന്ന കലകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചാക്യാർകൂത്തിനായിരുന്നു പ്രഥമസ്ഥാനം. അന്നത്തെ അതിവിശേഷനായിരുന്ന ചാക്യാർ, ഒരിക്കൽ കൂത്തുപറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ മിഴിവുകൊട്ടിയിരുന്നത് കഞ്ചൻനമ്പ്യാരായിരുന്നു. ചാക്യാർ ശ്ലോകം ചൊല്ലി നിറുത്തി, മിഴിവുകൊട്ടേണ്ട ഒരു സന്ദർഭം വന്നപ്പോൾ നമ്പ്യാർ ഉറങ്ങിപ്പോയി. അതു രസിക്കാത്ത ചാക്യാർ, നമ്പ്യാരെ ആ സദസ്സിൽവെച്ചു കണക്കിൻ കളിയാക്കി. ചാക്യാർ തൊട്ടത്തു വിട്ടെന്നു എന്തും പരിഹാസങ്ങളും ശകാരങ്ങളും അന്നത്തെ പ്രേക്ഷകരായ നാട്ടുകാരും മറ്റും സഹിക്കുകയേയുള്ളൂ. ചാക്യാർ രാത്രി മറ്റൊരു ഭാഗം പറയാൻ രാജാക്കന്മാർക്കുപോലും നിവൃത്തിയില്ല. അത്രയ്ക്കു സ്വാതന്ത്ര്യം അനുഭവിച്ചിരുന്ന കലാകാരനായിരുന്നു ചാക്യാർ. അന്നത്തെ ചാക്യാരുടെ പരിഹാസമെല്ലാം കഞ്ചനും സഹിച്ചു. പക്ഷേ, പിറോടിവസം ചാക്യാർ കൂത്തു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ, നമ്പ്യാർ പകപോക്കാനെന്നു വണ്ണം, തൊട്ടത്തുള്ള കളിയിൽ കയറി, താളമേളങ്ങളോടും പുതിയ വേഷവിധാനത്തോടും സംഗീതാലാപത്തോടുംകൂടി ഒരു നൃത്തകല പ്രദർശിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. കൂത്തു കേട്ടിരുന്നവരെല്ലാം അതു കാണാനും കേൾക്കാനുമായി അങ്ങോട്ടേക്കി. ചാക്യാർ സദസ്യരാജമില്ലാതെ വിഷണ്ണനായി നിന്നു. അങ്ങനെ നമ്പ്യാർ, തലേദിവസം തന്നെ കണക്കറ്റ പരിഹസിച്ച ചാക്യാരോടു പകരംവീട്ടി. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' ആയിരുന്നു നമ്പ്യാർ ആദ്യമായി അറങ്ങേറിയ കഥ.

ഈ ഐതിഹ്യത്തിന്റെ വിശ്വാസ്യതയെ ചിലർ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ, ആലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ അസംഭവ്യമായി ഒന്നുംതന്നെ ഈ ഐതിഹ്യകഥയിലില്ലെന്നു കാണാം. ചാക്യാർകൂത്തിനു മിഴിവുകൊട്ടുന്നത് നമ്പ്യാർക്കുപോലും കഞ്ചൻനമ്പ്യാർ അമ്പലപ്പുഴയിൽ വന്ന താമസമാക്കിയ കാലത്തു തന്റെ കലത്തൊഴിലിൽ ഏല്പിടുക എന്നതു സാധാരണമാണ്. നമ്പ്യാരെപ്പോലെ പ്രതിഭാശാലിയും ബുദ്ധിമാനുമായ

അറയ, പാകുറയുടെ കളിയാക്കലിൽ അമച്കൊള്ളുകയും, ആ പാകുറയെ ഒന്നു പററിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുകയും ചെയ്തുകിട്ടിത്തും സ്വാഭാവികമാണ്. ഇന്നി 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' പോലൊരു കൃതി ഒരു രാത്രികൊണ്ടു് നമ്പ്യാക്ഷ് ഏഴുതാൻ കഴിയുമായിരുന്നോ എന്നുണെങ്കിൽ, തല്ലാലാമവശ്യത്തിനു കറേയെഴുതി, പിന്നീടു് അതു പുത്തിയാക്കിയതാവും എന്നു വിചാരിക്കുന്നതിൽ യുക്തിയുണ്ടു്. കിളിപ്പാട്ടു്, വഞ്ചിപ്പാട്ടു്, ഹംസപ്പാട്ടു്, തിരുവാതിരപ്പാട്ടു്, പാറ തുടങ്ങിയ സാഹിത്യ രൂപങ്ങളിലും മണിപ്രവാളത്തിലും കവിത രചിച്ചു് ഇതിനകം തന്നെ നല്ല തഴക്കം സിദ്ധിച്ചിരുന്ന നമ്പ്യാക്ഷ് തുളുപ്പാട്ടു് ഏഴുതുന്നതിനു പ്രയാസമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കയില്ല. 'കല്യാണ സൗഗന്ധികം' കഥയാണെങ്കിൽ അതും ഇതിഹാസപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. പുതിയ കഥയും പുതിയ വൃത്തവും തേടി നമ്പ്യാക്ഷ് എങ്ങും പോകേണ്ടിവന്നില്ല. പ്രസിദ്ധമായൊരു കഥ, അക്കാലത്തു് പ്രചുരപ്രചാരമുണ്ടായിരുന്ന പാട്ടിന്റെ രൂപത്തിൽ, തന്റേതായ ചില സംവിധാനക്രമങ്ങളോടെ ഫലിതപരിഹാസങ്ങൾ ഇടകലത്തി, സാമാന്യജനങ്ങൾക്കു രചിക്കത്തക്കവണ്ണം അചതാിപ്പിക്കയാണു് നമ്പ്യാർ ചെയ്തതു്. അതു ജനങ്ങൾക്കു് അങ്ങയററു ഇഷ്ടപ്പെടുകയും ചെയ്തു. പക്ഷേ, അന്നത്തെ പാകുറാക്ഷ് മറന്നുകയ. ഉളവാക്കിയ ആ സംഭവത്തിൽ പാകുറാർ മഹാരാജാവിനോടു് ആപലാതി ബോധിപ്പിക്കയും, രാജാവിനു് മേലാൽ അമ്പലപ്പുഴ ക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ചു തുളുൽ നടത്താൻ പാടില്ലെന്നു വിധിക്കയും ചെയ്തു. ഇന്നും അമ്പലപ്പുഴ ക്ഷേത്രത്തിൽ തുളുൽ പതിവില്ല. പാകുറാർക്കുതു് പേരിനെങ്കിലും ഉണ്ടുതാനും. അമ്പലപ്പുഴയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിലാണു് നമ്പ്യാർ തന്റെ നൂതനകല ആദ്യമായി പ്രചരിപ്പിച്ചതു്. അവിടങ്ങളിലെ ധർമ്മദേവങ്ങളായ തക്ഷി ധർമ്മശാസ്താവിനേയും മാനുരുർ ഭഗവതിയേയും മറ്റും നമ്പ്യാർ തന്റെ തുളുലകളിൽ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടു്. വസ്തുതകളിങ്ങനെയിരിക്കെ, മേൽപ്രസ്താവിച്ച ഐതിഹ്യം തീരെ തള്ളിക്കളയത്തക്കതല്ല സത്യത്തിന്റെ പല അംശങ്ങളും അതിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാം. തന്നെയുമല്ല, ഏതൊരു പുതിയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെയും ആവിർഭാവത്തിനു് ഒരു മതസരബുദ്ധി അനിവാര്യമാണല്ലോ.

തുളുലകൾ: നമ്പ്യാരുടെ തുളുലകൃതികൾ ആദ്യമായി അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടതു് കൊല്ലത്തിൽ 1084-ൽ ആണു്. അതായതു് ഇന്നേക്കു് 75 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പു്. കൊല്ലം വിദ്യാഭ്യാസം നേടിയ പ്രസ്ഥാന്റെ ഉടമസ്ഥനായിരുന്ന എസ്. റി. റെസ്സിറ്ററായിരുന്നു പ്രസാധകൻ. ആദ്യം 32 തുളുൽക്കഥകളുടെ സമാഹാരമായ ഒന്നാം ഭാഗം അദ്ദേഹം

പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. പിന്നീട് രണ്ടുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞു 26 കഥകളടങ്ങിയ രണ്ടാം ഭാഗവും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. പിന്നെ രണ്ടുകൊല്ലത്തിനു ശേഷം ഈ അൻപത്തിയെട്ടു കൃതികളും ചേർത്ത് ഒരു സമാഹാരമായി അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധം ചെയ്തു. ആകെക്കൂടി അറുപത്തിനാലു തുളുൽക്കഥകൾ നമ്പൂർ ഏഴുതിയിട്ടുണ്ടെന്നാണ് ഐതീഹ്യം. പക്ഷേ, പ്രസിദ്ധീകൃതങ്ങളായ കൃതികളിൽ 42 എണ്ണം മാത്രമേ കണ്ടുവന്നിട്ടുള്ളൂ എന്ന് ഉള്ളൂർ പറയുന്നു. 41 എന്ന നിഗമനത്തിലാണ് ശ്രീ പി. കെ. ശിവശങ്കരപ്പിള്ള എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നത്. 46 കൃതികൾ നമ്പൂർക്കുതന്നെ യായിരിക്കാമെന്ന് പ്രസിദ്ധഗവേഷകനായ ഡോ. വി. എസ്. ശർമ്മയും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. തുളുൽക്കഥകളായി ഏഴുപത്തേണ്ണം നമ്പൂർ ഏഴുതിയിട്ടുണ്ടെന്നാണ് സാഹിത്യപഞ്ചാനനൻ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. തുളുലുകളുടെ സംഖ്യ കറുത്തുകൊണ്ട് നമ്പൂർക്കുതന്നെയാണോ, കലാസാഹിത്യരംഗങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള സേവനങ്ങളുടെ മഹനീയതയ്ക്കു കറുപ്പുവരുന്നില്ല. തുളുൽക്കഥകൾ കൂടാതെ മറസംഖ്യ സാഹിത്യകൃതികളുടെ കർതാവുകൂടിയാണ് കഞ്ചൻനമ്പൂർ എന്ന കാര്യവും നാം ഓർക്കണം.

നമ്പൂർക്കു കവിത

നമ്പൂർക്കു കവിത തികച്ചും സോമ്യകരമായിരുന്നു. രണ്ടു പ്രധാനലക്ഷ്യങ്ങളാണ് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നത്. ഒന്ന്, സാധാരണക്കാർക്കുവേണ്ടി, അവർക്കു മനസ്സിലാവുന്നവിധത്തിൽ, അവരെ രസിപ്പിക്കുകയും ചിരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രീതിയിൽ എഴുതുക. രണ്ട്, ഫലിതപരിഹാസങ്ങളിൽക്കൂടി സാമൂഹ്യവിമർശനം നടത്തി, അങ്ങനെ സമുദ്ധായപരിഷ്കരണം സംഘിക്കുക. ഈ രണ്ട് ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായിട്ടാണ് അദ്ദേഹം തന്റെ ഭാഷയും ശൈലിയും വണ്ണനകളും അലങ്കാരപ്രയോഗങ്ങളും പാശ്ചാത്യീകരണവും മറ്റും നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ വസ്തുത മനസ്സിലാക്കാതെ, നമ്പൂർക്കു കവിതയെ വിമർശിച്ചിട്ടുള്ളവർ ആ ജനകീയ മഹാകവിയോടു നിതികൂട്ടിയിട്ടില്ലാത്തവരാണ്; ആ കവിതയിൽ രസിക്കത്തക്കതാണ്. അത്തരം വിമർശനമൊരപ്പോലും മുൻകൂട്ടി കണ്ടു അതിനിശിതമായി ശകാരിക്കാൻ ധൈര്യം കൂടിയ കവികേസരിയാണ് നമ്പൂർ.

ഭാഷാരീതി: സംസ്കൃതത്തോടുള്ള അന്നത്തെ പണ്ഡിതപക്ഷപാത. സാമാന്യജനങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് ദേഷ്യം ചെയ്യുന്നതാണെന്നും, അവർക്കു രചിക്കുന്നതും ദഹിക്കുന്നതും മലയാളപദങ്ങൾ സമൃദ്ധമായുള്ള മണിപ്രവാളമാണെന്നും നമ്പൂർ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു.

"ഭേജനങ്ങളെ നടുവിലുള്ളൊര
 പടയണിക്കീഹ പേരുവൻ
 വദിവിയെന്നേരേ ചരമ കേരള-
 ഭാഷതന്നെ ചിതം വരൂ
 കടുപടക്കുകുറിനസംസ്കൃത-
 വീടുകടുകുവി കേറിയാൽ
 ഭേജനങ്ങൾ ധരിക്കയില്ല
 തിരികളമൊക്കെയുമേറടൻ
 ഭാഷയേറി വരുന്ന നല്ല
 മണിപ്രവാളമതാകിലോ
 ഏഷണം വരുവാനമീല്ല,
 വിശേഷഭൂഷണമായ് വരും."

എന്ന് 'സമാപ്തവേശം' തുള്ളലിൽ അദ്ദേഹം പറയുന്നതു നോക്കുക. നമ്പ്യാരുടെ ഭാഷയുടെ ജന്മവും ലാള ത്യവും സൗന്ദര്യവും വണ്ണനയ്ക്കുള്ള ചാതുര്യവും തന്മയത്വവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതു കൃതിയിലും കാണാം. അത് കൊച്ചുകുട്ടികൾക്കും മുതിർന്നവർക്കും ഒന്നുപോലെ ആറ്റൊരും പകർന്നുകൊടുക്കാൻ പര്യാപ്തമാണ്. മൈസൂറുരാജാവിന് 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിലെ ഈ ഭാഗം ശ്രദ്ധിക്കുക.

സൗഗന്ധികപുഷ്പം തേടിപ്പോകുന്ന ഭീമസേനൻ ഗന്ധമാണു പറ്റുതത്തിലുള്ള കടളിവനം കണ്ടെന്ന കഷ്ടതാണ്":

"ശ്യാമളം നല്ല കടളിമഹാവനം
 കോമളശ്രീപുണ്ണമുള്ള കണ്ടിടിനൻ
 പച്ചക്കുളികലകൾക്കിടയ്ക്കിടെ
 മെച്ചത്തിൽ നന്നയോ പഴുത്ത പഴങ്ങളും
 ഉച്ചത്തിലങ്ങനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
 പച്ചരതക്കല്ലുമെന്നിച്ചു കോരുന്നുള്ള
 മാലകൾകൊണ്ടു വിതരനിച്ചു ദിക്കെന്നു
 തോലോകൾക്കൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമേറുള്ള
 ലീലാവിലാസന നില്ക്കുന്നു വാഴകൾ.
 നാലു ഭാഗങ്ങളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങിത്തരാ
 ബാലാനിലൻ വന്നു തട്ടുന്നതേരത്തു
 കോലാഹലം ധൃത്തമാടും ഭലങ്ങളും
 ആലോകനംപെയ്തു വിസ്മയിച്ചിടിനൻ
 കാലാത്തജനജൻ വീരൻ വുകേദരൻ."

ഈ ഭാഗം വായിച്ചുപോകുമ്പോൾത്തന്നെ, സുന്ദരമായ ആ പ്രകൃതിദൃശ്യം നമ്മുടെ മനോമുകുരത്തിൽ ഗന്ധമായി പതിഞ്ഞുകഴിയും. പിന്നീടു് ഒരിക്കലും മറഞ്ഞുപോകുന്നതല്ല. തുള്ളൽ

ക്കരന്റെ മുഖത്തുനിന്ന കേൾക്കുമ്പോഴുകൂടെ, കേൾക്കാൻ
 എന്തും ചെയ്യുന്ന ലോകങ്ങളെപ്പോലെ, ബാലകന്മാർ ആനന്ദംകൊ
 ണ്ടു തുള്ളിച്ചാടുകയും ചെയ്യും. തുടർന്നുള്ള പത്തു വരികൂടി ഉദ്ധരി
 ച്ചുകൊള്ളട്ടെ:

''താഴത്തുഭാഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
 വാഴപ്പൂക്കൊണ്ടു മുടി മായിതലം
 പാഴാൻ പട്ടു വിഴിച്ചുകണക്കിനെ
 വാഴത്തുപുറം പ്രകാശമുണ്ടെന്നുപറയും
 വരവലും കരക്കയും പച്ചക്കിളികളും
 പ്രാവവും പരുന്തും പറന്നുനടക്കുന്ന
 പക്ഷികൾ വന്നിപ്പഴുത്ത പഴങ്ങളെ
 കേൾക്കുമ്മോറില്ല പേടിക്കുമ്മോറുമേ;
 രക്ഷിച്ചുപോരുന്നതരരി വനമെന്ന
 സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിത്തുടങ്ങി വൃകോദരൻ.''

എത്ര ലളിതമായ ഭാഷ! എത്ര ഹൃദ്യവും സ്വാഭാവികവുമായ
 വർണ്ണന! പ്രാസംകൊണ്ടും പദങ്ങളുടെ അന്യോന്യങ്ങളെ ചേർപ്പു
 കൊണ്ടും വരുത്തിയിട്ടുള്ള ശബ്ദഃഗി എത്ര ആസ്വാദ്യം!

ഫലിതപരിഹാസങ്ങൾ

ഫലിതവും പരിഹാസവുംകൊണ്ടാണ് നമ്പ്യാർ എല്ലാത്ത
 രം ആളുകളേയും വശീകരിക്കുന്നത്. തുള്ളലുകളിലെ ജീവചൈ
 വന്യം അവയിലെ ഫലിതപരിഹാസങ്ങളിലാണ് സ്ഥിതി
 ചെയ്യുന്നതെന്നു പറയണം. പാശ്ചാത്യശൈലിയാണ് നമ്പ്യാർ
 വന്നു പിറന്നിരുന്നതെങ്കിൽ അദ്ദേഹം ലോകത്തിലെ ഹാസസാ
 ഹിത്യകരന്മാരിൽ ഒന്നമെന്നായിത്തീർക്കുമായിരുന്നു ആംഗല
 സംഹിതത്തിൽ പേർപ്പ്, സ്വിഫ്റ്റ്, ഡ്രൈഡൻ തുടങ്ങിയ
 കവിവര്യന്മാർക്കുള്ള സ്ഥാനമാണ് മലയാളത്തിൽ നമ്പ്യാർക്കുള്ള
 ത്. തുള്ളലുകളിൽ കാണുന്നതുപോലെ അത്ര ബഹുലമായും സ
 രസമായും ഉള്ള ഫലിതം മലയാളത്തിലെന്നല്ല, മറ്റേതെങ്കിലും
 ഭാഷാസാഹിത്യങ്ങളിൽ ഉണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. ഈ ഫ
 ലിതവും പരിഹാസവും നമ്പ്യാർ സ്വാംശീകരിച്ചത് ചാക്യാർ
 കൂട്ടത്തിൽനിന്നുകൊണ്ടു തന്നെ. രചനയിൽ ചമ്പു കർത്താക്കന്മാ
 രോടും നമ്പ്യാർ കടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

തുളൽകൃതികളിൽ കാണുന്ന ഫലിതത്തിനും പരിഹാസ
 ത്തിനും എത്രയെത്ര ഉദാഹരണങ്ങൾ വേണമെങ്കിലും ഉദ്ധരിക്കാ
 നുണ്ട്. പണക്കൊതിയനായ ഒരു പൂലുബ്രഹ്മണൻ പ്രതിഗ്രഹം
 മോഹിച്ചു സത്യംസ്വയംവരത്തിനു ബദ്ധപ്പെട്ടു പോകുന്നതു
 നമ്പ്യാർ വർണ്ണിക്കുന്നതു നോക്കുക:

“ഏഴുപത്തെട്ടു വയസ്സ് തികഞ്ഞതാൽ
കിഴവബ്രാഹ്മണനീത പോകുന്നു;
കൊടുവെമ്പിൽത്തട്ടിച്ചുട്ടക്ഷണീയി-
ലൊരുപിടിനെല്ലാൽ മലരുപൊരിക്കാം.”

ഈ വരികൾ കേൾക്കുമ്പോഴും വായിക്കുമ്പോഴും ആരാണു പൊ-
ട്ടിച്ചിരിച്ചു പോകാതിരിക്കുക? ഏതു വയസ്സായാലും പണത്തോ-
ടുള്ള കൊതിതീരാത്ത ബ്രാഹ്മണനെ നമ്പ്യാർ നല്ലതുപോലെ
കളിയാക്കുന്നുണ്ട്.

“മുതുവിപ്രന്മാർ പണമെന്നെന്താൽ
പുതുവിപ്രന്മാനെെന്നൊരു ഭാവം
കാശിക്കല്ലാമെങ്കിലുമിന്നൊരു
കാശിനു വകയുണ്ടെന്നാൽ മണ്ടും.”

ബ്രാഹ്മണരിൽ നമ്പൂതിരിമാരെയും പട്ടന്മാരെയുമാണ് നമ്പ്യാർ
കൂടുതലും പിടികൂടിയിട്ടുള്ളത്. തുളു എമ്പ്രാന്മാരെയും കൊങ്കണ
ബ്രാഹ്മണരെയും മറ്റും അവിടവിടെയായി സ്പർശിക്കുന്നുണ്ട്.
കേരളത്തിലുള്ള ഒരു ജാതിമതക്കാരെയും നമ്പ്യാർ വെറുതേവിട്ടു
ന്നില്ല. ഝായന്മാർ, മാരുന്മാർ, വാര്യന്മാർ, മേടുന്നന്മാർ,
പണിക്കന്മാർ, തമ്പുരാക്കന്മാർ, നസ്രാണികൾ, ജോനകർ,
പെട്ടികൾ, മുക്കുവർ മുതലായി എല്ലാ വിഭാഗങ്ങളിലുള്ളവരും
തുള്ളൽകളികളിൽ നമ്പ്യാരുടെ വിമർശനത്തിനു വിധേയരാകു-
ന്നുണ്ട്. അവ രംഗത്തു പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ ആക്കും കവിതയോടു
വിരോധം തോന്നുന്നുമില്ല. അതാണ് നമ്പ്യാരുടെ വിജയം.
ആരെയും മനഃപൂർവ്വം ആക്ഷേപിക്കണമെന്നു നമ്പ്യാർക്കു വിചാ-
രമില്ല. ഉദ്ദേശശുദ്ധിയോടെയാണ് അദ്വൈതത്തിന്റെ പരിഹാ-
സം. ഒരിക്കലും അദ്വൈതം പറയുന്നതു നേരക്കൂ:

“ഒരുത്തക്കും ലഘുത്വത്തെ
വരുത്തുവാൻ മോഹമില്ല
ഒരുത്തന്നും പ്രിയമായി-
പ്പുറവാനും ഭാവമില്ല
പരമാത്മം പറയാൻ കഴിയെന്നൊരു
പരനിന്ദാദികൾ നാവിലുമില്ല.”

ഈ ഹൃദയശുദ്ധിയില്ലായ്മയെന്നുവെങ്കിൽ നമ്പ്യാർ, ജനങ്ങളുടെ
തോഷത്തിനുപകരം രോഷത്തിനു പാത്രമായേനെ.

പരിസരവിമർശം

അന്നത്തെ കേരളത്തിന്റെയും കേരളജീവിതത്തിന്റെയും
ഒരു യഥാർത്ഥചിത്രമാണ് നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ കാണുന്ന
ത്. തന്റെ ചുറ്റുപാടും കണ്ട സാമൂഹ്യവികലതകളെ വിമർശി-

ക്കരും പരിഹസിക്കരും പുരണകഥകളെ അദ്ദേഹം ഒരുപാധി യായി സ്വീകരിച്ചെന്നേയുള്ളൂ. രാവണനേയും ദശരഥനനേയും ഭീമസേനനേയും ദേവേന്ദ്രനേയുമൊക്കെ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു വന്ദിച്ചാൽ അന്നു കേരളത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ചില ദുഷ്ട രാജാക്കന്മാരെയോ വങ്കപ്രഭുക്കന്മാരെയോ ആണ് ഓർമ്മവരിക. ലങ്കയും ഹസ്തിനപുരിയും ദേവലോകവുമെല്ലാം അന്നു കേരളത്തി ലുണ്ടായിരുന്ന നഗരങ്ങൾതന്നെ. നമ്പൂർ കൂടുതൽ താമസി ച്ചിരുന്ന ഭൂമിയിലും തിരുവനന്തപുരത്തും അക്കാലത്തു നടന്നിരുന്ന സംഭവങ്ങളാണ് തന്റെ കൃതികളിൽ വിവരിക്കു ന്നത്. സ്ഥലകാലഭേദത്തെപ്പറ്റിയും കഥാപാത്രങ്ങളുടെ വലിപ്പച്ചെറുപ്പത്തെപ്പറ്റിയും ഒന്നും നമ്പൂർക്കു യതൊരു വിവേചനവുമില്ല. എല്ലാ ദേശങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടി യിൽ ഒന്നുപോലെയാണ്; എല്ലാവരും സമന്വരമാണ്. തന്റെ മുന്നാമനായി അകന്നുനിന്നുകൊണ്ട്, എല്ലാവരുടെയും കറാങ്ങു ലും കറവുകളും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുകയും, അവയ്ക്കെതിരെ പരിഹാസസംഗം തെടുത്തുവിടുകയും ചെയ്യുന്നതിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന് ഉത്സാഹം. അതു കുറിക്കുകൊള്ളുകയും ചെയ്യും. പല സന്ദർഭങ്ങ ലിലായി അദ്ദേഹമെഴുതിയിട്ടുള്ള ചില ഊരടികൾ ശ്രദ്ധിക്കുക:

“കള്ളകടിക്കും നായന്മാരുടെ പള്ളയ്ക്കിട്ടു കൊടുക്കണ കണ്ടു.”

“എന്ദ്രാനന്ദം കട്ട ഭൂമിച്ചാൽ അമ്പലവാസികളെക്കൊക്കുക.”

“നീനേരതിക്കോൽ മുളളന്നേരം ഉണ്ണികൾ മരമേറീട്ടു മുളളം.”

“കീട്ടിയതൊന്നും മതിയാവില്ലാ പട്ടന്മാർക്കു ബോധിക്കേണം.”

“അച്ചിക്കു ദാസ്യപ്പുവൃത്തി ചെയ്യുന്നവൻ കൊച്ചിക്കു പോയങ്ങു തൊപ്പിയിട്ടിടണം.”

“രണ്ടു കളത്രത്തെടുക്കുകക്കീവെണ്ണുന്ന തണ്ടുതപ്പിക്കു സുഖമില്ലാരിക്കലും.”

ഈ വരികൾ തുളളൽക്കാൻ കളിത്തട്ടിൽ കയറി ഗൃത്തംചെയ്യു കൊണ്ടു പാടുമ്പോൾ അതു കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന അന്നത്തെ മദ്യപന്മാരായ നായന്മാരുടെയും, അപ്പം മോഷ്ടിക്കുന്ന എന്ദ്രാന്മാരുടെയും, നിന്നുകൊണ്ടു മുത്രമൊഴിക്കുന്ന ഓതിക്കോന്മാരുടെയും, അമിതലഭം കൊതിക്കുന്ന പട്ടന്മാരുടെയും പെൺകോന്മാരായ പ്രഭുക്കന്മാരുടെയും, ബഹുരോഗസമേതരായ രാജാക്കന്മാരുടെയും മുഖത്തു് ഉദിച്ചിരുന്ന ഭാവഭേദങ്ങൾ ഒന്നുഹിച്ചുനോക്കുക.

കള്ളത്തൊഴിലും കറപട്യവുംകൊണ്ടു ജനങ്ങളെ കബളിപ്പിച്ചുപോന്നിരുന്ന കൂട്ടരേയും മുഖംനോക്കരുതെ, നമ്പ്യാർ നിശിതമായി വിമർശിക്കുന്നുണ്ട്. മുറിവൈദ്യന്മാർ, ഭർമ്മരവാദികൾ, അവിശ്വസനീയ ജ്യോതിഷക്കാരർ, ആട്ടക്കാരർ, മേളക്കാരർ, പാട്ടുകാരർ, കവികൾ, മദ്യോത്സാഹികൾ, പാപാചാരക്കാരർ, ചെപ്പടിവിദ്യക്കാരർ, ഭൃത്യന്മാർ, ഭൃതന്മാർ, സന്യാസികൾ, കച്ചവടക്കാരർ, നായാട്ടുകാരർ, പട്ടാളക്കാരർ, മേധാശാസ്ത്രികൾ എന്നിങ്ങനെ എല്ലാത്തരം തൊഴിൽക്കാരെയും അറുതടെ പ്രവൃത്തികളെയും നമ്പ്യാർ സൂക്ഷ്മനിരീക്ഷണംചെയ്തു തന്റെ നിരൂപണവലയത്തിൽ കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു സാധിച്ചിരുന്ന സാമൂഹ്യപരിഷ്കാരം കുറച്ചുവന്നുവെങ്കിലും ചരിത്രപരമായി അവർക്കുള്ള പ്രാധാന്യം ഒട്ടും കുറവല്ല.

പുരാണകഥ നമ്പ്യാർ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ, തങ്ങളുടെ കഥതന്നെയുണ്ടല്ലോ പറയുന്നത് എന്ന് ഭയം ഉജ്ജ്വലിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഈ താദാത്മ്യഭാവം അവരെ അത്യധികം രസിച്ചിട്ടു; ആകർഷിച്ചു; പീടിച്ചിരുത്തി ചിന്തിപ്പിച്ചു. ദാസ്യഭാവങ്ങളും കൊള്ളത്തറയ്ക്കുകളും ഇനിയെങ്കിലും പരിത്യജിക്കണമെന്ന് ആത്മരൂപപ്രദിപ്പിച്ചു. ഇതാണ് കവിതയിൽക്കൂടി നമ്പ്യാർ ചെയ്ത ഏറ്റവും വലിയ സാമൂഹ്യസേവനം.

പഴഞ്ചൊല്ലുകളും ലോകോക്തികളും

നമ്പ്യാർ അന്നു കവിതയിൽക്കൂടി പ്രയോഗിച്ച പഴഞ്ചൊല്ലുകളും ലോകോക്തികളും ഇന്നും കേരളീയരുടെയുള്ളിൽ പതിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. നോക്കുക:

- “കനകമുഖം കരമിനിമുഖം
കലഹം പലവിധമുലകിൾ സുലഭം..”
- “ദണ്ഡ് കിടക്കെ വരുട്ടു വ്രണമതു
പൊട്ടും പിണയുമൊരു സമയത്തു..”
- “പണമെന്നുള്ളതു കൈയിൽ വരുമ്പോൾ
ഗുണമെന്നുള്ളതു ദൂരത്താകും
പണവും ഗുണവും കൂടിയീരിപ്പാൻ
പണിയെന്നുള്ളതു വേറായിക്കേണം..”
- “വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽ വിരുന്നുപോരും കിട്ടും
ഉഴുതിലും കിട്ടും ദരിദ്രനെന്നോക്കണം..”
- “നെല്ലും പണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുവെച്ചിട്ടു
കല്ലിലും പല്ലിലും തൂകിത്തുടങ്ങാലോ..”

“ആരോലെങ്കിലും കോരിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാഭിദ്യയെന്നു വരുമെന്നു നിണ്ണയം.”

“തട്ടം കൊട്ടം ചെണ്ടയ്ക്കുതേ
കിട്ടം പണമതു മാരാന്നാക്കം.”

“ആശാനക്ഷരമെന്നു പിഴച്ചാൽ
അമ്പത്തൊന്നു പിഴയ്ക്കും ശിഷ്യൻ.”

ഇങ്ങനെ ആശയത്തിൽ, ഭാഷാരീതിയിൽ, വണ്ണനയിൽ, കഥാപ്രതിപാദനത്തിൽ, പ്രകൃതിനിരീക്ഷണത്തിൽ, ജീവിത വിമർശനത്തിൽ എന്നുവേണ്ടി എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും വ്യക്തമായൊരു ലക്ഷ്യത്തെ — സാമൂഹ്യപുരോഗതിയെ — മുൻനിറുത്തി കവിതയെഴുതിയ കണ്ണൻ, താൻ സ്വീകരിച്ച എല്ലാ ഉപാധികളും ഏറ്റവും തന്മയമായി, നൂതനമായി, വിപ്ലവപരമായി ഹാസ്യരസമായി കണക്കാക്കാനും ചിത്രീകരിക്കാനും കഴിഞ്ഞു. അതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹത്തായ വിജയം. കേരളസാഹിത്യ ചരിത്രത്തിൽ കണ്ണൻ പൂർക്കുള്ള സ്ഥാനം മറ്റൊരാൾ കവിതയ്ക്കും അവകാശപ്പെടാവുന്നതല്ല.

തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനം ഇന്ന്

താൻ നേതൃത്വം കൊടുത്ത നൂതനകലയുടെ പ്രചാരണത്തിനായി നമ്പൂർ ജേതാവ് പരിശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. തത്ഫലമായി അക്കാലത്തു് അനേകം തുള്ളൽക്കളരികളും കലാകാരന്മാരുമുണ്ടായി. നൂറു തുറൻപതു കൊല്ലക്കാലം തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനം കേരളത്തിൽ സജീവമായി നിലനിന്നു. പിന്നീട് പല കാരണങ്ങളാലും അതിനു മങ്ങലേല്പാൻ തുടങ്ങി. അടുത്തകാലത്തു് തുള്ളലിനു് കേരളം മുഴുവൻ പ്രചാരം നേടിക്കൊടുത്ത ഒരുനതകലാകാരനായിരുന്നു കലാബാർ രാമൻനായർ. അത്രയും ബഹുജനസമ്മതി പിന്നീടു് ആർക്കും ലഭിച്ചിട്ടില്ല. എങ്കിലും ചിറക്കടവു മറയവൻനായർ, തലവടി പത്മനാഭൻനായർ മുതലായ തുള്ളൽ വിദഗ്ദ്ധന്മാർ ആ കലയിലും അദ്ധ്യാപനത്തിലും പ്രഗല്ഭരായിരുന്നു. അവർക്കു് അവിചാരികമായി ലഭിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ലെന്നുമാത്രം. കോളത്തിലവിടവിടെയായി കേരളത്തിൽ പല തുള്ളൽക്കലാകാരന്മാർ ഇപ്പോഴുമുണ്ട്. പക്ഷേ, അവരാരും ആ കലയുടെ പ്രകടനത്തിലൊക്കട്ടെ, പഠിപ്പിക്കലിലൊക്കട്ടെ, വേണ്ടത്ര പാടവമുള്ളവരാണെന്നു പറയാനില്ല. മറ്റു പല ക്ലാസ്സിക്ക് കലകളെയും പോലെതന്നെ തുള്ളലും അതിന്റെ നിലവാരത്തിൽ—ഗുണോത്കൃഷ്ടത്തിൽ—അനുഭവിക്കേണ്ട അധഃപതിച്ചുവരികയാണ്.

കേരളകലാമണ്ഡലത്തിൽ ഇന്ന് മറ്റു കലകളോടൊപ്പം തുളച്ചു അഭ്യസിപ്പിച്ചുപോരുന്നതെങ്കിലും പഴയ പാരമ്പര്യത്തിൽനിന്നും വളരെ വ്യതിചലിച്ചിട്ടാണ് അവിടെ അഭ്യസനം നടക്കുന്നത്. ഗുരുകുലവ്യവസ്ഥയുടെയും പ്രായോഗികതയുടെയും ഉള്ളിലൂടെ കലാകാരന്മാരുടെ എണ്ണം കുറഞ്ഞുവരുന്നു. അങ്ങനെ ഉള്ളവർക്ക് അധികമെന്നത്ര പരിഗണനയോ പ്രോത്സാഹനമോ ലഭിക്കുന്നില്ല. തുളച്ചുപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ജന്മഭൂമിയായ അമ്പലപ്പുഴയിൽ അടുത്തകാലത്തു് ഈ കലയെ സമുദ്ധരിക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ നടന്നിരുന്നു. അവിടെയുള്ള 'കഞ്ചൻനമ്പ്യാർ സ്മാരക മന്ദിര'ത്തിൽവെച്ച് കേരളാലം മുൻപറഞ്ഞ തലവടി പത്മനാഭനായരുടെ കീഴിൽ, തേരത്തെടുക്കപ്പെട്ട കലാവാരസനയുള്ള ഏതാനും കുട്ടികൾക്ക് ശിക്ഷണം നൽകിയിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അവിടെ പറയത്തക്ക യാതൊരു പ്രവർത്തനവും നടക്കുന്നില്ല. 'കഞ്ചൻനമ്പ്യാർ സ്മാരകമന്ദിരം' ഇന്ന് ആ മഹാകവിവര്യൻ— ആ വലിയ കലാകാരൻ—അപമാനകരമായി നിലകൊള്ളുകയാണ്.

സർവ്വകലാശാലാതലത്തിലും നമ്പ്യാർ ഇന്ന് അപഗണിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ തന്നെ. പണ്ട് ഇൻറർമീഡിയറ്റ് ക്ലാസ്സുകളിൽ നമ്പ്യാരുടെ ഒരു കൃതി സമ്പൂർണ്ണമായി പഠിപ്പിച്ചുവന്നിരുന്നു. ഇന്ന്, ആ രീതി മറ്റൊരു പ്രീഡിഗ്രിക്ലാസ്സുകളിൽ നമ്പ്യാരുടെ ഏതെങ്കിലും ഒരു കൃതിയിൽനിന്നും കഷ്ടിച്ച് നൂറുനൂറ്റി വൻപതു പരി പഠിപ്പിക്കും, അത്രതന്നെ. കുട്ടികൾ വളരെ കുറവുള്ള മലയാളം ഐക്യീകത്തിനോ, ബീരുഭാനന്തരപാഠത്തിനോ മാത്രമായ് രിക്കും, നമ്പ്യാരുടെ തുളുക്ക് മുഴുവനായി വെള്ളം. ഇതു പോരും. സർവ്വകലാശാലാതലത്തിലും നിലവാരത്തിലും നമ്മുടെ ഈ ജനകീയഹോകവിക്ക് അഹ്മായ പരിഗണന കൊടുത്തേ തേയിയാവൂ. യൂണിവേഴ്സിറ്റികളുടേയും ഗവണ്മെന്റുടേയും കലാസമാപനങ്ങളുടേയും ശ്രദ്ധ ഈ വിഷയത്തിൽ സന്തരമായി, അവഗാഹമായി പതിയേണ്ടതാണ്.

നമ്പ്യാരുടെ ജന്മദേശമായ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തു്, ആ മഹാകവിയുടെ സ്മരണയെ നിലനിർത്തുന്നതിനുവേണ്ടി ചില നല്ല എപ്പോഴും ചെയ്യാനുള്ള മാതൃക നമുക്ക് ശുഭപ്രതീക്ഷയുള്ള പല നല്ലവളുള്ള കഞ്ചൻനമ്പ്യാർ ഗവണ്മെന്റ് ഏറ്റെടുത്തു കഴിഞ്ഞു. അവിടെവെച്ച് ഒരു തുളുക്കളരിയും അതിനോടനുബന്ധിച്ച് സംസ്കൃതക്ലാസ്സും നടത്തുന്നുണ്ട്. കഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ തകൾക്ക് അവിടെ നിത്യപൂജയുണ്ട്. നമ്പ്യാരുടെ സ്മരണയ്ക്കു് ഉതകുന്ന മറ്റൊരു സ്ഥാപനമാണ് കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തെ 'കഞ്ചൻസ്മാരക വായനശാല'. കഞ്ചൻസാഹിത്യത്തിന് ഏറ്റവും പ്രമുഖവും കൊടുത്തുകൊണ്ടുള്ള ഒരു ലൈബ്രറി അതിലു

ണ്. നമ്പ്യാരുടെ ഏഴത്താണിയും അവിടെ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത വായനശാലാപ്രവർത്തകരും, ഗവണ്മെന്റ് രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള 'കഞ്ചൻ മെമ്മോറിയൽ കമ്മാറി'യിലെ അംഗങ്ങളുംകൂടി ആണ്ടുതോറും 'കഞ്ചൻ ദിനാഘോഷ'വും ആചരിച്ചുവരുന്നുണ്ട്.

തുളുൽ മൂന്നുവിധം: തുളുൽക്കഥകൾ ഓട്ടൻ, ശീതകൻ, പറയൻ എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുവിധമുണ്ട്. വേഷവിധാനത്തെയും വൃത്തവൈവിധ്യത്തേയും ആസ്പദമാക്കിയാണ് ഈ വിഭജനം. പതിഞ്ഞമട്ടിൽ പാടേണ്ടതാണ് പറയൻതുളുൽ. അതിനേക്കാൾ മറുകി ശീതകൻതുളുലും, അതിലുമധികം വേഗത്തിൽ ഓട്ടൻതുളുലും പാടേണ്ടതുണ്ട്. ഇന്ന് ക്ഷേത്രോത്സവങ്ങളിലും യുവജനോത്സവങ്ങളിലും മറ്റും നടക്കുന്ന തുളുൽപരിപാടികളിൽ വേഷവിധാനത്തിലാകട്ടെ, സംഗീതാലാപത്തിലാകട്ടെ, അഭിനയസമ്പ്രദായത്തിലാകട്ടെ, തെല്ലും നിഷ്പഷ്ട പുലർന്നില്ല. കലാകരന്മാർക്ക് തോന്നുന്നരീതിയിലാണ് പ്രകടനം. അദ്ധ്യാപനത്തിന്റെയും അഭ്യസനത്തിന്റെയും പേരായതും, നൃത്തകളുമാണ് ഇതിനു കാരണം.

'കല്യാണസൗഗന്ധികം' കഥയും നമ്പ്യാരുടെ മനോധർമ്മങ്ങളും: മഹാഭാരതം ആരണ്യകപ്പുത്തിൽ 146 മുതൽ 155 വരെയുള്ള പത്തദ്ധ്യായങ്ങളിൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ള 'സൗഗന്ധികം' ഹരണമാണ് നമ്പ്യാർ തന്റെ തുളുലിന്റെ ഇതിവൃത്തമായി സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. വളരെ പ്രസിദ്ധമായ രീതിഹാസകഥയാണിത്. ഏഴത്തച്ഛർ മഹാഭാരതം തർജ്ജമയിൽ ഈ കഥയെ കേവലം നാല്പതു വരികളിലായി ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പെരുശ്ശേരിഭാരതത്തിലും ഈ കഥ സാദൃശമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. കോട്ടയത്തുതമ്പുരാന്റെ 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' ആട്ടക്കഥയ്ക്ക് കേരളമൊട്ടാകെ പ്രചാരമുള്ളതാണ്; സാഹിത്യഗുണവുമുണ്ട്. ഇങ്ങനെ സാഹിത്യരംഗത്തും കലാരംഗത്തും അനേകം കവികളുടെയും കലാപ്രണയികളുടെയും സമാദരസ്വീകരണങ്ങൾക്കു പാത്രമായ—നാടകീയത നിറഞ്ഞതുമ്പുന്ന—ഒരു വിശിഷ്ടകഥയാണ് 'കല്യാണസൗഗന്ധികം'.

സരസവും ലളിതവുമായ കഥ; നാടകീയസന്ദർഭങ്ങൾ ധാരാളം; ഉദ്ബോധനങ്ങൾക്കുള്ള വക അനവധി—പിന്നെതുവേണം ജനഹൃദയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുവാൻ?

പാണ്ഡവന്മാർ വനത്തിൽ താമസിക്കുന്ന കാലം. ഒരിക്കൽ, കറാറിൽ പറന്നുവീണ മനോഹരമായ ഒരു പൂവും പാഞ്ചാലിക്കു കിട്ടി. അതുപോലെ കുറെ പൂക്കൾ ലഭിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുള്ള തന്റെ ആഗ്രഹം അവൾ ഭീമനോടു പറഞ്ഞു. പ്രിയത

മയുടെ വാക്കു കേൾക്കുന്ന താമസം, ഭീമൻ പൂക്കൾ തേടി പുറപ്പെട്ടു. സൗഗന്ധികപ്പെടുത്തിയിലാണ് അവ വിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നത്. ഒറ്റമണിയായ വനങ്ങളിൽക്കൂടിയാണ് ഭീമന്റെ യാത്ര. വഴിയിൽ കണ്ട പല കാഴ്ചകളും അദ്ദേഹത്തെ ആകർഷിച്ചു. ഇടയ്ക്കുള്ള കടലിറങ്ങലിലെത്തി. അവിടെയാണ് ഹനുമാന്റെ വാസം. തന്റെ അനുജന്റെ വരവു കണ്ടു് ഉള്ളിൽ സന്തോഷിച്ചു വെങ്കിലും, ആ സാഹസിയെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കുകയും പിന്നീടു മാറ്റുപാടേയും ചെയ്യുകയും വേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു്, ഹനുമാൻ വാൽകുവും അവശതയും നടിച്ചു് വഴിയിൽ ചെന്നു കിടന്നു. വഴി മാറിക്കൊടുക്കുവാൻ ഭീമൻ ആലോചനാപരത്തിൽ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടും വൃദ്ധനാണെന്ന് അതിനു തയ്യാറായില്ല. വഴി ഒഴിഞ്ഞോ, മറികടന്നോ, വാലു പൊക്കി മാറ്റിവെച്ചോ പോവുകയെന്നു നിവൃത്തിയുള്ളവെന്നും, വാൽകുത്താലുള്ള അവശതകൊണ്ടു തനിക്ക് ഏഴുനേൽക്കാൻപോലും വയ്യെന്നും ഹനുമാൻ പറഞ്ഞു. ഭീമൻ നേരായ മാറ്റംവിട്ടു നടക്കുന്നവനല്ല. തന്റെ യുഗാന്തര ജ്യേഷ്ഠനായ ഹനുമാനെ വിചാരിക്കുമ്പോൾ, ആ വ്യക്തിയിൽപ്പെട്ട ഒരുവനെ മറികടക്കാനും സാധ്യമല്ല. അതിനാൽ മുന്നാമത്തെ നിർദ്ദേശംതന്നെ സ്വീകരിക്കാമെന്നു കരുതി, ഭീമൻ ഗടകൊണ്ടു് ഹനുമാന്റെ വാലുയത്താൻ ശ്രമിച്ചു. വലുപ്പമായിട്ടു് ഒരു രേഖമംപോലും അണങ്ങിയില്ല. ഭീമൻ പരിഭ്രാന്തനും ലജ്ജിതനും സംശയഗ്രസ്തനുമായി. വാനാന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം ആരാഞ്ഞപ്പോഴാണ് ആ കീഴ്ചകൾക്കു് തന്റെ ജ്യേഷ്ഠനെത്തന്നെയാണെന്നു മനസ്സിലായതു്. ഭീമന്റെ ആത്മപ്രശംസയും ഭൗമവ്യക്തിമല്ലാം പോയി, പകരം വിനയവും ഭക്തിയും ബഹുമാനവും കൈവന്നു. ഹനുമാന്റെ ഉപദേശങ്ങൾസാരണം ആ വീരൻ സൗഗന്ധികപ്പെടുത്തിയിൽ ചെന്നു്, പോരിനു വന്ന രാക്ഷസരെല്ലാം ജയിച്ചു്, പുഷ്പങ്ങളും ശേഖരിച്ചു് പാഞ്ചാലീസവിധത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി. ഇതാണ് കഥയുടെ ചുരുക്കം.

ഈ കഥയെ ആസ്പദമാക്കി ദൃശ്യകാവ്യരൂപത്തിലും ശ്രവ്യകാവ്യരൂപത്തിലും അനേകം കൃതികൾ നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. മലത്തിൽനിന്നു് അല്പസ്വപ്നം വ്യത്യസ്തം വരുത്തിയിട്ടുണ്ടു് ഓരോ ഗ്രന്ഥകാരനും തന്റെ കൃതി രചിച്ചിട്ടുള്ളതു്. നമ്പൂർ തനിക്കു മുന്പുണ്ടായിട്ടുള്ള മിക്ക സാഹിത്യകൃതികളും—മലയറ്റത്തിലെയും സംസ്കൃതത്തിലെയും—വായിച്ചിരിക്കണം. വ്യാസഭാരതം, ഏഴുത്തപ്പന്റെ ഭാരതം, ചെറുശ്ശേരിഭാരതം, 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' വ്യായാസം മുതലായ കൃതികളിൽനിന്നു് പല കഥാംശങ്ങളും നമ്പൂർ സ്വീകരിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നിട്ടു് തന്റെ തായ വിക്ഷണത്തിനും ലക്ഷ്യത്തിനും കാവ്യാദർശത്തിനും അനുസൃതമായി അവയ്ക്കു് രൂപഭേദം വരുത്തിയിരിക്കുകയാണു്. കഥ

പ്രതിപാദനം, വണ്ണനം, പാത്രസൃഷ്ടി, അന്തരീക്ഷസൃഷ്ടി, സംരക്ഷണനിബന്ധനം മുതലായ എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും നമ്പ്യാരുടെ വ്യക്തിത്വം പ്രതിഫലിച്ചുകാണാം.

പ്രേക്ഷകരായ സാധാരണക്കാരെ രസിപ്പിക്കുകയും ചിരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രീതിയിലാണ് നമ്പ്യാർ, കഥയിലെ ഓരോ ഘട്ടവും വണ്ണിച്ചുപോകുന്നത്. ഇതിനുവേണ്ടി മൂലകഥയിലില്ലാത്ത പല സംഗതികളും അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർക്കും, തന്റെ യുക്തിക്കും ഭാവനയ്ക്കും സരസതയ്ക്കും യോജിച്ച വിധത്തിൽ അവയെ വിവരിക്കും. 'കലാനുഗമസംഗന്ധിക'ത്തിലെ വനവണ്ണനം, കന്യാമോക്ഷനം, കൂട്ടരും നടത്തുന്ന നായാട്ടിന്റെ വണ്ണനം, ഗന്ധർവ്വസന്ദർശനം, പന്നഗസ്രീകളും അപ്പസ്തകളും ദേവസ്രീകളും വിദ്യാധികളും പാരണസ്രീകളും, മറ്റും നടത്തുന്ന തൃതീയസംഗീതം വിവിധ ഭാഗങ്ങളുടെ വണ്ണനം, ഗന്ധമാദനോദ്യമവണ്ണനം, കലാപ്രദാനവണ്ണനം, സംഗന്ധികളെപ്പറ്റിയുടെ വണ്ണനം എന്നിവ നമ്പ്യാരുടെ ഭാവനാവിചാരസാധനം എന്നു പറയാം. ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. കൂട്ടിൽ കാണുന്ന നായാട്ടനം വൃക്ഷലതാദികൾ, പക്ഷിമൃഗാദികൾ, ജലജന്തുക്കൾ, പേരോഹരങ്ങളായ പലവിധം കായകൾ ഇവയെല്ലാം ഒരു നല്ല ചലച്ചിത്രത്തിന്റെ പ്രതിരീതി ജനിക്കുമോ? നമ്മുടെ മനസ്സിൽ പതിയുന്നു. വ്യക്തികളുടെ ചിത്രങ്ങളും ഒട്ടും കുറവല്ല. പാഞ്ചാലി, ഭീമൻ, ഹനുമാൻ തുടങ്ങിയ പുരാണകഥാപാത്രങ്ങൾ മുതൽ ചേട്ടക്കുറുപ്പൻ, കുറുപ്പൻ മുതലായ സമുദായത്തിന്റെ അംഗങ്ങളായിട്ടുള്ളവർവരെ ഈ കഥയിൽ സ്ഥലം പിടിക്കുന്നു. നമ്പ്യാരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെടുന്നവരായി, ഇനിയുമുണ്ട് ആളുകൾ.

'കുറുപ്പൻ'ക്കാരെല്ലാം, മേനോക്കിയച്ചൻ—
 ഞാൻ വെട്ടുപുറത്തുനിന്നു പലരും
 കേൾക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നു
 ലത്തക്കുറുപ്പൻ പതിനെട്ടുപള്ളിയു—
 ഞെന്തെല്ലാം പറ്റിയെന്നു ചോദിച്ചു
 അന്തർവർത്തം പ്രഭുക്കളും, ഭൃത്യരും
 ചത്തമോഴും പണിക്കർക്കുവേണ്ടും'

എല്ലാം ആ പട്ടികയിൽപ്പെടും. എല്ലാവരെയും പരിഹാസത്തിൽ പൊതിഞ്ഞതാണ് നമ്പ്യാർ അപരരറിപ്പിക്കുന്നതെന്നുള്ളത്. അതിനു മറ്റൊരു കാര്യം ഫലിതവുമുണ്ട്.

സമൂഹത്തിൽ അഹങ്കാരികളും ആത്മപ്രശംസചെയ്യുന്നവരും സ്ത്രീജനവും ആയ വകുപ്പുകളെ കണക്കിനു കളിയാക്കണമെന്നുള്ളതാണ് നമ്പ്യാരുടെ ഉദ്ദേശ്യം. അതിനു ഭീമനെ ഒരുപാടി വിമർശിക്കുകയാണ്. 'സതപതാഹങ്കാരം ഭീരപുരുഷൻ', 'കാലാത്മ

ജനജൻ വീരൻ വൃകോദരൻ' എന്നെല്ലാം ഉള്ള വിശേഷണങ്ങൾ ഭീമൻ കൊടുക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അയാൾ, 'പെണ്ണിന്റെ ചൊൽ കേട്ടു പാടിപ്പറപ്പെട്ട പൊണ്ണ'നും 'മഹാഭോഷണം' 'മഹാജള'നും ആണെന്നു തോന്നത്തക്കപണ്ണി ചില ഗുഹാത്ഥപ്രജാഗങ്ങളും നമ്പ്യാർ നടത്തുന്നു.

'പുഷ്പംശത്തിൽ പിറന്നു വളന്നൊരു
പുഷ്പശ്രേഷ്ഠൻ വൃകോദരനെന്നൊരു
വീരനെക്കേട്ടറിവില്ലേ നിനക്കെടോ?
ധീരനാമദ്ദേഹമിദ്ദേഹമോക്കു നീ'

എന്ന ഭീമൻ വൃദ്ധചന്നരനോടു പറയുമ്പോൾ, അയാളുടെ അതിരുകവിഞ്ഞ അഹന്തയും വകത്തവൃതനെന്നായാണു വെളിപ്പെടുന്നതു്. തന്റെ വീരപരംക്രമകഥകളെ ഓരോന്നായി ഭീമൻ എടുത്തുപറയുമ്പോൾ അയാളുടെ ആത്മപ്രശംസ അതിന്റെ പരകോടിയിൽ എത്തുന്നു. ഭീമന്റെ ഈവക ദുർവ്വാസനകളെ അടിച്ചമർത്തക്കൊണ്ടുമാണ് ഹനുമാന്റെ മറുപടി. ഒരു പരിഹാസച്ചിരിയോടെയാണ് മുത്തകുറങ്ങന്റെ തുടക്കംതന്നെ:

'പാഞ്ചാലിയെന്നൊരു പെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു
പഞ്ചബാണാർത്തി പിടിപെട്ടപ്പോൾ നിങ്ങൾ—
ഉഞ്ചുപേരും ചെന്നു കൈക്കുപിടിച്ചുകൊ-
ണ്ടഞ്ചാതെ വേളികഴിച്ചെന്നു കേട്ടു ഞാൻ'

എന്ന വരികളിൽ പാണ്ഡവരെ അടച്ചുറപ്പുപിടിക്കുന്നു. പാഞ്ചാലിയേയും വെറുതെവിടുന്നില്ല.

'അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചു കണക്കെന്നവരക്കൊരു
ചാഞ്ചല്യവുമില്ല തെല്ലുപോലും, നിങ്ങൾ—
ഉഞ്ചുജനത്തെയും കൺമുനത്തല്ലിനാൽ
വഞ്ചിപ്പതിന്നവരപോരും വൃകോദര
നാലഞ്ചു ഭർത്താവാരുത്തീക്കുത്താനതു
നാലുജാതിക്കും വിധിച്ചതല്ലോക്കണം.'

എത്ര മുഴുപ്പുള്ള പരിഹാസവാക്യങ്ങൾ! പാഞ്ചാലിയുടെ കാര്യമോരോത്തെയും ഭർത്താക്കന്മാരെ വശീകരിക്കാനുള്ള സാമർത്ഥ്യത്തെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നതോടൊപ്പം പാണ്ഡവർ പെൺകോരന്മാരോണെന്നുള്ള സൂചനയും ഈ വരികളിൽ കാണാം. പാണിഗ്രഹണംചെയ്ത പെണ്ണിനെ പുലർത്താനോ പാലിക്കാനോ ഉള്ള പാടവപോലും പാണ്ഡവർക്കില്ലെന്നാണ് ചാനരന്റെ തുടർന്നുള്ള പരിഹാസം. അതു്,

“ഒഴുതുന്നതിന്നു പണ്ടു ദുര്യോധനനാക്കുമോ.
 ഒഴുതുന്നതൊക്കെ മണ്ടിവന്നങ്ങിനെ
 അഞ്ചുപേർ നീങ്ങും കണ്ടുനീല്ലെത്തന്നെ
 പാഞ്ചാലിയെക്കൊന്നിടിച്ചു, തലമുടി
 പുറപ്പെടുവിച്ചു വലിച്ചിഴച്ചങ്ങനെ
 മുറുറു മഹാജനം നോക്കിനില്ക്കുംവിധം
 മുറുറു കൊണ്ടുപന്ന താഡിച്ചതാഡിച്ചു
 തെറ്റൊന്നുതെറ്റു പട്ടവ വലിച്ചഴി—
 ചുറ്റുമില്ലാത്തതൊക്കെയും പെയ്തു
 കണ്ണുനീർ പെയ്തു കണ്ടുനീന്നിടുന്ന
 പൊണ്ണത്തടിയനും നീന്റെ പരാക്രമം.
 കശിക്കുകപോയോ, കമിക്ക, വൃക്കോദരം.”

എന്നിടത്തോളമാവുമ്പോൾ അതിന്റെ മുമ്പന്യത്തിൽ എത്തുന്നു.
 ‘ഇത്രത്തോളം വേദനോ, പരിഹാസം?’ എന്നു സഹൃദയർ
 തോന്നാം. എന്നാൽ നമ്പ്യാരുടെ സ്വഭാവമാണതെന്നു വിചാരി-
 ച്ചാൽ മതി. അതനുസരിച്ചാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചന.

ഭീമഹരുതന് “സംവാദത്തിൽ അസാമാന്യമായ കലാപാത്ര-
 രിയും നാടകീയതയും നമുക്കു ദർശിക്കാം. ആ ഘട്ടത്തിൽ ഫലി-
 തപരിഹാസങ്ങൾ അങ്ങനെ കേൾച്ചൊരിയുകയാണ്. എങ്കി-
 ലും അവയെല്ലാം നല്ല യുക്തിഭൂതയും അടുക്കും സ്വാഭാവികതയു-
 മുണ്ടു്”.

വകപ്രഭുക്കന്മാരുടെ പ്രതിനിധിയായി ഭീമനെ അവതരി-
 പ്പിക്കുന്നതിലും, ആ ഇതിഹാസകഥാപാത്രത്തിന്റെ ശരിക്കു-
 ള്ള ഗംഭീര്യവും വിര്യവും പരാക്രമങ്ങളും അതുലയമായ ഭൂജബല-
 വും അമിതമായ പത്നീസ്നേഹവും ഗുരുഭക്തിയും എല്ലാം നമ്പ്യാർ
 നല്ലതുപോലെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ളവനാണെന്നു് അദ്ദേഹത്തി-
 ന്റെ വണ്ണനകൾതന്നെ സാക്ഷ്യംവഹിക്കും.

‘ഗന്ധാർവപ്രവൃത്തിമന്ദസഞ്ചാരിണി’യായ പാഞ്ചാലി,
 സന്ദന്യത്തിൽ മാത്രമല്ല, വാക്ചാതുര്യത്തിലും അഭിനയി-
 യാണ്. സൗഗന്ധികം കൊണ്ടുത്തരണമെന്നു് അവൾ ഭീമനോ-
 ട് അപേക്ഷിക്കുമ്പോൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന നയവും വിനയവും
 മനശ്ശാസ്ത്രപരിജ്ഞാനവും ബുദ്ധിക്രമലവും അതുതോവഹ-
 തന്നെ.

ഹരുമാന്റെ അതിരുകടന്ന പരിഹാസവാക്കുകൾ, യുഗ-
 പ്രഭാവനും ചിരഞ്ജീവിയും ശ്രീരാമഭക്തനും വീരപരാക്രമിയുമാ-
 യ ആ മഹാത്മാവിന്റെ ഗംഭീര്യത്തിനും മഹത്വത്തിനും അല്പം
 മങ്ങലുല്പിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ നമ്പ്യാരുടെ കാവ്യോദ്ദേശ്യവും

കവിതാരീതിയും പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ആ കഥാപാത്രത്തെക്കൊണ്ടു പറയിച്ച വാക്കുകൾ ക്ഷന്തവ്യങ്ങളാണ്. തന്നെ അത്യന്തം ഭക്തിബഹുമാനങ്ങളോടെ സ്തുരിച്ച അനുജനോടു കൂടുന്ന സ്നേഹവത്സല്യങ്ങൾ ഹന്തമാന്റെ ദ്രാഗുസ്സഹത്തിന് ഉത്തമനീദർശനമാണ്. തന്റെ ശരിയായ രൂപം പ്രകടിപ്പിക്കുമ്പോൾ ആ വാനരവീരൻ തികച്ചും പ്രൗഢനും ഗംഭീര്യവരാനിധിയും ആയിത്തന്നെ കാണപ്പെടുന്നു. രോമയണകഥ ഹന്തമാനെക്കൊണ്ടു ചുരുക്കിപ്പറയിക്കുന്നിടത്തു് നമ്പൂർ അവലംബിക്കുന്ന ഭൗചരി്യം എത്രയും സ്തുത്യഹരമാണ്. കഥയിലെ മൺഭാഗങ്ങളൊന്നും അദ്ദേഹം കൈവിടുന്നില്ല; ഫലശ്രുതിപോലും പറഞ്ഞിട്ടേ അത്യാവസാനിപ്പിക്കുന്നുള്ളതാകുന്നു. ഇങ്ങനെ പ്രധാന കഥയുടെകൂടെ ഗൗരവമുള്ളതും ഇല്ലാത്തതുമായ അനേകം ഉപകഥകൾ സന്ദർഭോന്വേണം തിരുകിക്കയറുന്നതിൽ നമ്പൂർക്കുള്ള വിരലു് ഒന്നു പ്രത്യേകമാണ്. വേട്ടയ്ക്കു പോകുന്ന കുട്ടാളപ്പരിഷ്കളും സൗഗന്ധികപ്പെടുത്തു സംരക്ഷിക്കുന്ന കാവൽക്കാരും പറയുന്ന അനുഭവകഥകളുമാണ് ഇവിടെ ഗൗരവമില്ലാത്ത കഥകളെന്നു വിവക്ഷിക്കുന്നതു്.

കഥാപാത്രങ്ങളുടെ ഉച്ചനീചഭേദവും സ്വഭാവവ്യത്യാസവും അനുസരിച്ചുതന്നെ അവരെക്കൊണ്ടു സംഭാഷണം ചെയ്യിക്കുന്നതിൽ നമ്പൂർ അതീവ നിഷ്ഠിഷ്ടിപ്പിട്ടുണ്ട്. പാഞ്ചാലി, ഭീമൻ, ഹന്തമാൻ, കുട്ടാളാജൻ, നായാടിപ്പരിഷ്കരും, കാവൽക്കാരൻ മുതലായവരുടെ സംഭാഷണം ശ്രദ്ധിച്ചാൽ ഈ വസ്തുത ബോദ്ധ്യമാവും.

കഥയുടെ നിത്യന്തുതനത്വം

വളരെ പഴക്കംചെന്ന ഒരു കഥയ്ക്കു പുതിയൊരു രൂപവും രേഖവും കല്പിച്ചു്, തന്റെ സമകാലീനരായ സഹുലന്തരുടെ സാഹിത്യദീർഘചിന്തയും കലാദീർഘചിന്തയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തുകയാണ് നമ്പൂർ ചെയ്തതു്. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' കഥ നവീനകവികളേയും ഹാാദാകന്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. വയലാർ രാമവർമ്മ ഇതിനെ പ്രതീകാത്മകമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നു. 'കല്യാണസൗഗന്ധികം' എന്നുതന്നെയാണ് ആ കവിതയുടെ പേരു്. പുരോഗതിയെ ലാക്കക്കാടി, സകല പ്രതിബന്ധങ്ങളേയും തട്ടിത്തകർത്തു മുന്നോൻ ശ്രമിക്കുന്ന സാഹസികനും ഉദ്ധതനുമായ ആധുനികമനുഷ്യനെ ഗതകാലസംസ്കാരത്തിന്റെ മഹിമയെ അനുസ്മരിപ്പിച്ചിട്ടു്, അതിനെ അവഗണിക്കാതെ—അനാദരിക്കാതെ—പ്രത്യുത, അതിൽനിന്നു ഗതിയും ചൈതന്യവും ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു്—പ്രയാണംചെയ്യാമലേ കാര്യമായി എന്തെങ്കിലും നേടാനാവുകയുള്ളൂ എന്ന പരമമായ സത്യം ഉദ്ബോധി

പ്പിക്കുകയാണ് വയലാർ. ഗവ്വിപ്പനായ ഭീമനും, പതിയെ പ്രിണിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി അയാൾ നടത്തുന്ന സാഹസികയാത്രയും; മാഗ്നമേയ്യ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന വൃദ്ധനും പക്ഷമതിയും മഹാബലവാനുമായ ഹനുമാനുമെല്ലാം ഈ സത്യം അനാവരണം ചെയ്യുവാനുള്ള ഉത്തമപ്രതീകങ്ങളായി വർത്തിക്കുന്നു.

രസപ്രതിപാദനം

നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിലെ സ്ഥായിയായ രസം ഹാസ്യം തന്നെ. എന്നാൽ ഇതരരസങ്ങളേയും ഭാവങ്ങളേയും ഭംഗിയായി ആവീർപ്പിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിവില്ലെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. വീരവും ഭക്തിയുമാണ് അവയിൽ മുന്നിട്ടിരിക്കുന്നത്. 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിൽ ഭീമനെ ആശ്രയിച്ച് വീരം, ശ്രംഗാരം, രക്തം, ഭക്തി എന്നിവ സന്ദർഭാനുസരണം ഉജ്ജ്വലമായി പ്രകാശിക്കുന്നു. അതുതന്നെ, യോനകം, ബീഭത്സം എന്നീ രസങ്ങളും ഈ കഥയിൽ സ്ഥാനമുണ്ട്. ഹാസ്യത്തിന്റെ അതീവസരം കൊണ്ടാവാം കടന്നുവന്ന നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ വേണ്ടത്ര മിഴിവു ലഭിച്ചിട്ടില്ല.

വൃത്തങ്ങൾ

ഓട്ടൻ, ശീതങ്കൻ, പറയൻ എന്നീ തുള്ളൽ മൂന്നധിയാമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. അവയിൽ 'ശീതങ്കൻ' എന്ന വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നതാണ് 'കല്യാണസൗഗന്ധികം'. ഇതിൽ വക്ത്രം, കറകളി, അജഗരഗമനം, കൃശമധ്യം, അലങ്കേകം, പര്യസ്തകാണ്ഡീ തുടങ്ങിയ വൃത്തങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവയുടെ ലക്ഷണവും ഉദാഹരണവും താഴെ കൊടുക്കുന്നു.

1. വക്ത്രം

"ആദ്യക്ഷരം കഴിഞ്ഞിട്ടു
നസകാരങ്ങൾ കൂടാതെ
നാലിൻ ശേഷം യകാരത്തെ
ചെയ്താൽ വക്ത്രമുണ്ടു്"പ്പിൻ."

ഉദാ: "കലഗീരിസമനായ
കൊലയാണത്തലവന്റെ."

2. കറകളി

"മാത്രയഞ്ചക്ഷരം മുന്നിൽ
വരുമ്പോൾ ഗണങ്ങളെ
എടുചേത്തുള്ളിരടിക്ക
ചൊല്ലാം കറകളിയെന്നു പേർ."

ഉദാ: "പറന്നോർന്നടീപുരേ വാണുളിടുന്ന
ദിനാനുകമ്പിയും കൃഷ്ണതീരുവടി."

3. അജഗരഗമനം

"ലാലുപ്രായം ചതുർത്ഥം-
ഗണമാരൊരും ദീർഘവും
ചേന്നവന്നാലജഗര-
ഗമനാഭിധവൃത്തമം."

ഉദാ: "കംഭികളുടെ കത്തേങ്ങളിലമ്പുകളമ്പതുലക്ഷം."

4. കൃശമദ്ധ്യ

"അടിയൊന്നിലെഴുത്തേഴ്-
നാലിലോ അഞ്ചിലോ ലാലു
മറുളളതെല്ലാം ഗുരുവും
കൃശമദ്ധ്യംഖ്യമാമിതു."

ഉദാ: "കായംസ്ഥലക്കളളി-
ലായാസം വളക്കുന്ന."

5. അർദ്ധകേക

"കേകപാദത്തെയദ്ധിച്ചാ-
ലർദ്ധകേകയതായിടും."

ഉദാ: "പരരതേ കപിശ്രേഷ്ഠ-
നരരോടുമൊരുമിച്ചു."

കൃശമദ്ധ്യവും അർദ്ധകേകയും തമ്മിൽ പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല.

6. പരസ്യകാഞ്ചി

കളകാഞ്ചിയുടെ പാദങ്ങൾ മറിച്ചിട്ടാൽ പര്യസ്തകാഞ്ചിയാകും. കളകാഞ്ചിയുടെ ലക്ഷണം:

"കാകളിക്കാദൃപാദങ്ങളെ
രണ്ടോ മൂന്നോ ഗണങ്ങളെ
അയ്യഞ്ചു ലാലുചാക്കിടി-
ലുള്ളവരും കളകാഞ്ചി കേരം."

പര്യസ്തകാഞ്ചിക്കു ഉദാഹരണം:

"കരല്ലാലജാലം കളിക്കുന്നേ കണ്ടു
കമലമണിനിറമുടയ കമലമതു കണ്ടു."

'വൃത്തമഞ്ജരി'യിൽ ലക്ഷണംകല്പിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ചില വൃത്തങ്ങളും 'കല്യാണസൗഗന്ധിക'ത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്.

ഉദാ:- "ഇടിവമിടയുംപടി ചടപട വെടിയും
അടവീയിലീടതിങ്ങിന കുടകിടനടയും.."
"തടികളിൽ മൃഗക്കൂട്ടങ്ങളെ പലതരം-
മോട്ടങ്ങളുമവരുടെ ചാട്ടങ്ങളുമെരുവുക
കേട്ടാൽ പെറുക്കൽതൊരുവുക
കൂട്ടങ്ങളെ പല വിളയട്ടം.."

അൻ വിഭാവനംപെയ്ത നൃത്തനകലയുടെ പ്രകടനത്തിന് യുക്തമെന്നു തോന്നിയ വൃത്തങ്ങളെല്ലാം നമ്പ്യാർസ്വകൃതികളിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നു. അവയിൽ പലതും അക്കാലത്തു പ്രചുരപ്രചാരത്തിലിരുന്ന നാടോടിഗാനരീതികളുടെ പരിഷ്കൃതരൂപങ്ങളാണ്.

പ്രൊഫ. അമ്പലപ്പുഴ രാമവർമ്മ

കല്യാണസൗഗന്ധികം (ശീതങ്കൻതുള്ളൽ)

കലഗിരിസമനായ കലയാനന്ദലവന്റെ
കലമെല്ലാമൊരുമ്പോഴേ കലചെയ്തോരുമാകാൻ
കലുണ്ടാകെ കരിവേഷം കലന്നാശു വീരവോടെ
മലമകൾ പിടിയായി മലമുട്ടിൽ കളിക്കുമ്പോൾ
മലർബാണംതറപ്പാശു മലതന്റെ തടംതന്നിൽ
മലനാരിയെഴുന്നള്ളിപ്പലനേരം രമിക്കുമ്പോൾ
ഉലകിന്റെ ശുഭേർമ്മഫലമാശു വരുത്തുവാൻ
അലസാതെ പിറന്നാശു ബാലനായിട്ടിരിക്കുന്ന
പരദൈവം ഗണനാഥൻ കലവിയോടടിയന്റെ
കലുഷത്തെക്കളഞ്ഞാശു പലനേരം തുണയ്ക്കണം. 10

കലയേഹം നമസ്കാരം കലയേഹം നമസ്കാരം.
കളവാണീ സർസ്വതീ തെളിവോടെ മനക്കമ്പിൽ
വിളയാടിക്കളിക്കേണം കളങ്കങ്ങളെകറേണം.
കളികൾക്കുള്ളൊരു വിപ്ലവം കളഞ്ഞെന്നതുണയ്ക്കണം;
ഹരിഹരസുതനെയൻ തിരുവടി അടിയന്റെ
മനതാരിൽ പരിഭവമെല്ലാവൻ തുണയ്ക്കണം.

1 മുതൽ 80 വരെയുള്ള വരികളിലായി നമ്പൂർ ദേവതാസ്തുതിയും
രാജസ്തുതിയും ഗുരുവന്ദനവും നിർവ്വഹിക്കുന്നു. ഉണ്ണിഗുണപതി, സര
സ്വതീ, തക്ഷിയിൽ ധർമ്മാസ്താവ്, അമ്പലപ്പുഴ കൃഷ്ണൻ, 'ദേവനാ
രായണൻ' എന്നു മാരാപ്പേരുള്ള ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവ്, നന്ദികുട്ട്
ഉണ്ണിരചിക്കുറുപ്പ്, കണ്ടങ്കരിക്കാവിൽ ഭഗവതി, കിള്ളിക്കുറുശ്ശി
മംഗലത്തുള്ള പരദേവത, ശ്രീഹനുമാൻ എന്നിവരെയെല്ലാം കവി
ഭക്തിപൂർവ്വം സ്മരിക്കുന്നു.

വാനോർനദീപുരേ വാണരളീടുന്ന
ദീനാനുകമ്പിയും കൃഷ്ണൻതിരുവടി
ദീനകളഞ്ഞെന്ന രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം—
മാനന്ദമുള്ളിൽ വളരെ വളർത്തണം.

20

പെമ്പകനാട്ടിനലങ്കാരഭൂതനും
തമ്പുരാൻ ഭേവനാരായണസ്വാമിയും
കമ്പകളഞ്ഞെന്ന രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം,
കമ്പിടുന്നേനിന്നു തമ്പദംഭോരഹം,
നന്ദികാരണ്യമം മന്ദിരേ വാഴുന്ന
മന്ദാരദാരവം ബാലരവിയുടെ
നന്ദിവരത്തുന്ന കണ്ടുകരിക്കാവി-
ലിന്ദുപുഡപ്രിയേ! വന്ദേ ഭഗവതീ
മന്ദേതരം മമ മന്ദത തീർത്തുടൻ
വന്നിസ്സതേനീലൊന്നു വിലസണം.

30

കിള്ളിക്കുറീശ്ശിയെന്നുള്ള പുരംതന്നി—
ലുള്ള പരമൈവമുള്ളത്തിൽ വന്നടൻ
കള്ളങ്ങളാകവേ തള്ളിപ്പറത്താക്കി
വെള്ളത്തിരപാലെ തള്ളിപ്പറക്കുന്ന
വെള്ളസ്സരസ്വതീ വള്ളിദീപങ്ങളും
പള്ളിവിസ്തൃതെന്നുള്ള വകകൾക്കൊ-
രളേളാളമിങ്ങൊരു കള്ളംവരാതെക-
ണ്ടുള്ളമട്ടെന്നുടയുള്ളിലുദിക്കുവാൻ
തുളൽക്കളങ്ങളിൽ പള്ളികൊള്ളേണമെ-
ന്നുള്ളിൽ സദാ തിരുവുള്ളം ഭവിക്കണം.

40

ഭാഷയായിട്ടു ചമയ്ക്കുന്ന വാക്കുകൾ
ഭാഷമകന്നു വരത്തുവാൻ ഓർപ്പം;
ശേഷമുള്ളൊക്കൾ കേട്ടു നമിക്കൊണ്ടു
ഓഷണംകെട്ടിപ്പുറത്തുനടക്കയാൽ,
ഭാഷനായുള്ളൊരെന്നിക്കു കനക്കവേ
ഭൂഷണമെന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നു.
ഏറെത്തുടങ്ങിയാലെൊന്നും ഫലംവരാ,
വാറില്ലവാക്കിനെെന്നല്ലാംവരുമിനി-

- കുറളളവകം മുഷിച്ചിൽ തുടങ്ങുമി-
 പ്പോറത്തമേറെപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയാൽ. 50
 ആരോലെങ്കിലും കോരിവിളമ്പിയാൽ
 സ്വാദിലുകയന്നു വരുമിനി നിണ്ണയം
 പഞ്ചസാരപ്പൊടിയേറുംചെലുത്തിയാൽ
 നെഞ്ചകത്തുണ്ടു തുച്ഛിയും കുറഞ്ഞുപോം
 ചൊല്ലുന്നകേൾക്കുമിപ്പംബെന്നറച്ചിട്ടു
 പല്ലതൊട്ടേണ്ണുവാനിച്ചുതുടങ്ങാലോ.
 നെല്ലുപണങ്ങളുമുണ്ടെന്നറച്ചിട്ടു
 കല്ലിലും പല്ലിലും തൂകിത്തുടങ്ങാലോ.
 നല്ലൊരുബുദ്ധിമാന്മാരിക്കുമാസാര-
 മല്ലാമറിഞ്ഞു നിറഞ്ഞുസത്യേനി- 60
 ലുല്ലാസമോടെ പ്രയോഗിച്ചുകാണുകിൽ
 കല്യാണമല്ലാ കവികൾക്കു സന്തതം.
 അംഭോജനാളത്തിലുന്മീലിതം പൊരു-
 ഉൻപതുപതുരണ്ടിൽ പെരുക്കീട്ടു-
 പഞ്ചാക്ഷരത്തിശാഖാലതാപുഷ്പ-
 സഞ്ചയനന്നിൽ മറഞ്ഞുനീക്കുന്ന
 സന്താനവേദപ്പൊരുളുകൾവെച്ചിട്ടു
 താമരസാക്ഷന്റെ മെത്തേടെതാഴത്തു
 താങ്ങിക്കിടക്കുന്നവനെച്ചരക്കുന്ന
 വമ്പന്റെകൊമ്പന്റെകൊമ്പന്നെടിച്ചോന്റെ 70
 ചേട്ടനെപ്പേടിച്ചു നാട്ടിനുപോയോന്റെ
 ചാട്ടിന്റെകൂട്ടിന്റെ കോട്ടം തിമിർത്തവ-
 ന്നുണ്ണിക്കഴുത്തുരുത്തൊരു പശുവനെ-
 നുള്ളിൽ തെളിവോടുവന്നു തുണയ്ക്കണം.
 കല്യാണശീലനാം കാർമുകിൽവണ്ണനെ
 കല്യാണമോവേന വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ
 കല്യാണസൗഗന്ധികംവ്യം കുമാഭാഗ-
 മുല്ലാസകാരണം ഭാരതസന്തതം,
 ചൊല്ലേറുമിക്കുമാലേശം ചുരുക്കി ഞാൻ
 ചൊല്ലാൻതുടങ്ങുന്നു ദേശികാനുഗ്രഹാൽ. 80

കല്പഹാരപുഷ്പം ഹരിച്ചോരു ഭീമന്റെ
 കല്യാണവിക്രമം വണ്ണിച്ചുപൊല്ലുവാൻ
 തെല്ലും മരിയാകയില്ല ഞാനെന്നകിലും
 വല്ലഭംകിഞ്ചിൽ കഥിക്കുന്നതേവരൂ;
 നല്ലവിദ്യാന്മാർ പറഞ്ഞുഫലിപ്പിച്ചു
 നല്ലൊരുകീർത്തി ലഭിച്ചു കഥാമൃതം
 കിലുകൂടാതെ കഥിപ്പാൻതുടന്നവൻ
 നല്ലഭോഷപ്പാരതിനില്ല സംശയം
 എന്നു പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കുന്നവ—
 റൊന്നുബോധിക്കണമിന്നു മാലോകരേ:—
 മൂന്നും ഭഗീരഥൻ പാരംപണിപ്പെട്ടു
 മന്ദാകിനീജലം കൊണ്ടുവന്നാദരാൽ
 മന്നിടത്തന്നിൽ പരത്തി മഹാരഥൻ
 തന്നുടെമുമ്പിൽ മരിച്ച പിതൃക്കളെ
 ഒന്നൊഴിയായതവൻ തപ്പിച്ചു തപ്പിച്ചു
 ധന്യരെ സ്വസ്തനായിലാക്കിപ്പോലും റൂപൻ;
 അജ്ഞാതത്തിൽ മറ്റുള്ള മഹാജനം
 മജ്ജനംചെയ്യുന്ന തപ്പണംചെയ്യുന്ന.
 ഗജ്ജനംചെയ്യുന്നപോലെ മഹീതലേ
 ഓജ്ജനം നമ്മെപ്പരിഹസിക്കുകിലും
 അജ്ജനാഗ്രേഭവൻതന്റെ പരാക്രമം
 വജ്ജിച്ചു മറ്റൊന്നു വണ്ണിക്കയല്ല ഞാൻ.

90

100

81—100 കല്പഹാരപുഷ്പം=സൗഗന്ധികപുഷ്പം. കല്യാണവിക്രമം=മഹത്തരമായ പരാക്രമം. മന്ദാകിനീജലം=സ്വർഗ്ഗഗതിയിലെ ജലം. തർപ്പിക്കുക=തപ്പണംകഴിക്കുക (പിതൃപൂജ ചെയ്യുക). സഗര വംശജനായ ഭഗീരഥൻ ഒട്ടേറെ പ്രതിബന്ധങ്ങളെ തരണംചെയ്ത്, ആകാശഗംഗയെ പാതാളത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന് ഉപകൃതി ചെയ്ത് പിതൃക്കൾക്കു സദ്ഗതി വരുത്തിയ കഥയെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ആ ഗംഗാജലത്തിൽത്തന്നെയാണ് മറ്റുള്ളവരും മുഴുകി തപ്പണംചെയ്യുന്നത്. പൂവ്കവികൾ പ്രതിപാദിച്ച ഇതിവൃത്തംതന്നെ താനും സ്വീകരിച്ചതിൽ അപഹസിക്കാൻമതില്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ട് നമ്പ്യാർ ഈ പുരാണകഥയെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

101—120 ഗന്ധവരഹം=കാറ്റ. സമോഹതം=കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട. പാർഷ്വതി=പാഞ്ചാലി. ഗന്ധവരഹത്തജൻ=ഗന്ധവരഹ

എങ്കിലോ പണ്ടു യുധിഷ്ഠിരൻ ഭീമൻ.
മകമാർമൗലിയും പാഞ്ചാലപുത്രിയും
മാദ്രീസുതന്മാരിരുവരുമവണ്ണ-
മദ്രീവനാത്തേ നടക്കും ശോഭനരേ;
ഗന്ധവാഹത്താൽ സമാഹൃതമായ സൗ-
ഗന്ധികം കണ്ടുടൻ കൗതുകാൽ പാഞ്ചി
ഗന്ധവാഹാത്മജൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാൾ
ഗന്ധഭിഷപ്രൗഢമന്ദസഞ്ചാരിണി:

110

“കണ്ടാലുമശ്വര്യപുഷ്പമെൻ വല്ലഭീ
കണ്ടാൽ മനോഹരം കാഞ്ചനാഭം ശുഭം.
പണ്ടു ഞാനീവണ്ണമുള്ളൊരു വസ്ത്രവെ-
ക്കണ്ടറിയുന്നീല കാന്തി! ധരിക്കേടോ.
തണ്ടാർ മധുരസം തെണ്ടിപ്പറക്കുന്ന
വണ്ടുകളെല്ലാം മുരണ്ടു കരൂഹലം.-
പുണ്ടു വനങ്ങളിൽ പണ്ടുള്ള പുഷ്പങ്ങൾ-
കൊണ്ടുള്ളതഭവം തെണ്ടുന്നതല്ലെന്ന്
കണ്ടുടൻ വൃന്ദവും കൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു
മണ്ടിവരുന്നതും കണ്ടീലയോ ദേവാഭീ?
കണ്ടിവാർകേശിമാർക്കണ്ടാം ദുരാഗ്രഹം-
കൊണ്ടല്ല ഞാനിതു കണ്ടുപറയുന്നു.
രണ്ടഭാവം നിനക്കണ്ടാകവേണ്ടേടോ!
രണ്ടുനാലെങ്കിലും കൊണ്ടുവന്നീടണം.
ഉണ്ടു കനീവെങ്കിൽ വേണ്ടുവാളും മതി-
കുണ്ഠിതംകൂടാതെ മണ്ടിഗ്രമിച്ചിതു
കൊണ്ടുവരാൻ നിനക്കുണ്ടു പരാക്രമം.

120

ന്റെ (വായുവിന്റെ) ആത്മജൻ (പുത്രൻ); ഭീമൻ. ഗന്ധഭിഷപ്രൗഢ
മന്ദസഞ്ചാരിണി = ഗന്ധഭിഷ (മദ്ധ്യം) തെണ്ടപ്പാലെ പ്രൗഢവും മന്ദ
വുമായ സഞ്ചാരത്തോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി. കാഞ്ചനാഭം = സ്വർണ്ണ
ത്തിന്റെ ശോഭയോടുകൂടിയതു്. തണ്ടാർ മധുരസം = താമരപ്പക്കളിലെ
തേൻ. വൃന്ദവും കൊണ്ടു് = കൂട്ടംകൂടി.

121-140 ഈ വരികളിലും തുടർന്നുള്ള 25 വരികളിലുമായി
പാഞ്ചാലി, ഇപ്പുലാത്തതിനുവേണ്ടി ഭീമനോടു പറയുന്ന അഭ്യർത്ഥന
യിലെ നയവൈഭവവും അത്യന്തം ശ്രദ്ധേയമാണു്. ഹിഡിംബൻ,
കിഷ്കിൻ, ബകൻ മുതലായ അതിശക്തരും ഭയങ്കരന്മാരുമായ രാക്ഷ

കണ്ട ശൈലങ്ങളും കണ്ട വൃക്ഷങ്ങളും
 കണ്ടകുളുട്ടവും കണ്ടാലതു ഗഭ—
 കൊണ്ടുതകുത്തുഗമിപ്പതിൽ 130
 വേണ്ടു. ബലം നിനക്കുണ്ടെന്നു നിണ്ണയം.
 പണ്ടുതോ നിരീകരംകൊണ്ടു ഹിഡിംബന്റെ
 കണ്ഠംപിടിച്ചാശു കണ്ടിപ്പൊരിത്തരും
 ശുണിച്ചുവന്നൊരു കിർമ്മീഭനൈബ്ബോൻ
 മണ്ടിച്ചുവെന്നല്ല രണ്ടായ് പിളർന്നതും
 കണ്ഠാചമനേയ ബകനെ വധിച്ചതും
 കണ്ടുകേട്ടുള്ളിലുറപ്പുണ്ടെന്നിക്കേടോ!
 ഉത്തരാശ്വമുഖംതന്നിൽനിന്നെന്നത്രയും
 ഉത്തമമായൊരു സൗരഭ്യമിങ്ങനെ
 സത്വരംവന്നതു സൂക്ഷിച്ചുറിക കേൾ 140
 സത്വരവാനല്ലോ സമീരസുനോ ഭവോൻ.
 ഇത്തരം പുഷ്പങ്ങളെങ്ങൊന്നുമുണ്ടെന്നു
 ചിത്തരംഗത്തിലിനിക്കുണ്ടു നിശ്ചയം.
 തത്രചെന്നാശു ഹരിക്ക ഭവാനെങ്കി-
 ലത്രനിന്നാശു ഗമിച്ചാലുമാദരാൽ
 എത്രയും മോഹം നമുക്കിങ്ങതിന്നു നീ
 പാത്രമെന്നുള്ളതും സന്ദേഹമില്ലേടോ!
 പെണ്ണിന്റെ ചൊൽകേട്ടു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ട
 പെണ്ണൻ മഹാഭോഷണയ്യോ മഹാജളൻ
 വണ്ഡിച്ചുരപ്പാൻ വശതയില്ലായ്മയാൽ 150
 ഭണ്ഡികമൊരായി വന്നു വൃഥാഫലം,

സരേ നിശ്ചയാംസം ഹനിക്കാൻ സാധിച്ച ഭീമൻ സൗഗന്ധിക
 പുഷ്പം—അതേവിലഭെനിന്നായാലും ശരീ—തന്റെ പ്രാണപ്രേയസിക്കു
 കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കുവാൻ എന്താണു തെരുക്കം? ഭീമന്റെ അതുല
 പരശ്വമത്തേയും തന്നോടുള്ള സ്നേഹത്തേയും സൂചിപ്പിച്ചു ആ സാഹ
 സിയെ സൗഗന്ധികാഹരണത്തിന്നു പാഞ്ചോലി പ്രേരിപ്പിക്കയാ
 ണം. ഉത്തരാശ്വമുഖം=വടക്കേ ഭീകര. സത്വരവൻ=ബലവൻ.
 സമീരസുനം=വായുപുത്രൻ; ഭീമൻ.

141—160 വണ്ഡിച്ചുരപ്പാൻ=മറയ്ക്കുവാനുക. പത്മ്യം=ഹിതം;
 ഇഷ്ടം. വൈദേശികവ്യാജസന്യാസി=വിദേശിയായ കള്ളസ്സ
 ന്യൂസി.

ഇതാദി നമ്മെട്ടുപിടും മാരാലോക-
 രത്യാഗ്രഹംമുലമെന്നു ശങ്കിച്ചു നീ.
 ചിത്തേ വിഷാദിച്ചുനില്ക്കുണ്ടു വല്ലഭാ!
 പത്മ്യമല്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞതുമില്ല ഞാൻ.
 ധർമ്മാഭിവാസിയാകുന്ന രാഘവൻ
 തന്മനനിവാരണകേട്ടു മോഹിക്കയാൽ
 പൊന്മാനീനെപ്പിടിപ്പാനായ് പുറപ്പെട്ടു
 തന്മയകൊണ്ടുനോടി വാഴും വിധൗ
 വൈഭവഹിയെക്കണ്ടുകൊണ്ടുപോയിടീനാൻ
 വൈഭവശീകവ്യാജസന്യാസി രാവണൻ.
 വാമാക്ഷിവാക്യം പ്രമാണീകരണം
 രാമാദികൾക്കുബലംപിണഞ്ഞുപോൽ
 എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞിതു വല്ലഭാ!
 എന്നുടെ ചൊൽകേട്ടുബലം ഭവിക്കാലോ
 തന്നുടെ ബുദ്ധ്യ വിചാരിച്ചുറപ്പിതു
 തന്നെങ്കിലിങ്ങനെ വേണമെന്നാഗ്രഹം.”

160

ഭൂപദനന്ദിനിതന്റെ വചനമിങ്ങനെ കേട്ടു
 നൃപതിമാരുതിലേൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടുചെയ്തു:
 “ചപലസ്രീകളെപ്പോലെ കഥിക്കുന്നതെ-

ടോ ബാലേ 170

സഫലം നിന്നുടെ കാര്യം സപദി സംഭവിച്ചിടും.
 ശുകവാണീമണേ, നിന്റെ ഹിതമെന്തെങ്കിലും ചെയ്യാൻ
 സുകരം മാരുതിക്കിന്നു ധരിക്കു നീ ഹമാഭാഗേ!
 ധരണീസ്വസ്തപാതാളപ്രദേശങ്ങൾ മുഴുവൻ ഞാൻ
 തിരഞ്ഞു കടഞ്ചെനപുഷ്പം വിരഞ്ഞുകൊണ്ടു പോരുമ്പോൾ
 സുരന്മാർ ദാനവന്മാരും നരന്മാർ പന്നഗന്മാരും
 ചരന്മാർ ചാരണന്മാരും പരന്മാർ പാശ്വന്മാരും
 കടക്കുംകോപമോടെന്നെത്തടുക്കുംനേരമേ പാഞ്ഞു-
 ഞടക്കും ഞാൻ ഗദ കൈയിലെടുക്കും സംഗരേ നല്ല
 മിടക്കും വീര്യശൗര്യങ്ങൾ നടിക്കും കുശുലന്മാർക്കി-

180

161-180 സുകരം=എളുപ്പം. പന്നഗന്മാർ=നാഗന്മാർ. ചര
 ന്മാർ=ചാരന്മാർ; സഞ്ചാരിക്കുന്നവർ (ദൂതന്മാർ). ചാരണന്മാർ=
 ദേവതായുക്തന്മാർ. സംഗരം=യുദ്ധത്തിൽ.

ട്ടടിക്കും കൈകളും കാലുകളുമൊടിക്കും ദേഹമെപ്പേരും
 പൊടിക്കും ഭൂമിയിലുള്ള പൊടിക്കും പാത്രമാക്കും ഞാൻ;
 ഇടിക്കും മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു പിടിക്കും മദ്യംചെയ്യ-
 മടിക്കും താഡനംചെയ്യും മുടിക്കും വൈരിവൃന്ദത്തെ
 കടിക്കും പാമ്പിനെപ്പോലെ കടക്കും മന്ദിരംതന്നിൽ
 കിടക്കുംവിത്തവും വാരിക്കൊട്ടക്കും വിക്രമമെല്ലാം
 അടക്കും സ്ഥാനമാനങ്ങൾ മടക്കുമെന്നിയേ വിശ്വ-
 മടക്കും ഭീമസേനൻ ഞാൻ നടക്കുമിങ്ങനെ പെറ്റ-
 മടക്കും മാരുതിക്കില്ല മേവാർമുഖികേ ബാലേ!
 വടക്കുദിക്കിനെനോക്കി നടക്കും പശ്ചത്താശ്രു 190
 കടക്കുംനമ്മുടെ മാഗ്ഗും മുടക്കും വൈരികളെല്ലാം
 കടക്കുംകാലഗേഹത്തിൽ കിടക്കും കുംഭിപാകത്തിൽ
 പൊട്ടക്കെന്നാശ്രു നിങ്കാര്യം ലഭിച്ചുപോരുവൻ ഭീമൻ."

ഇതഥംപറഞ്ഞു ഗദയുംവഹിച്ചുകൊ-
 ണ്ടുത്ഥാനവുംചെയ്തു ഗന്ധവാഹാത്മജൻ
 ഉത്തരാശാമുഖംനോക്കിപ്പറപ്പെട്ടു
 സത്യാഹങ്കാരഗംഭീരപുരുഷൻ.
 അഗ്രഭാഗേ രണ്ടുപന്തി നിരക്കവേ
 അഗ്രഹാരംകണ്ടു കൗതുകംപൂണ്ടുടൻ
 നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൗഢരാം 200
 വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാരെ വന്ദിച്ചു
 വിഗ്രഹശക്തനാം വീരൻ വ്യക്തോദരൻ
 വ്യഗ്രതാഹീനം നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ.
 ഉഗ്രമാം കാന്നനംതന്നിലകംപൂക്കു

181—200 കുംഭിപാകം=യേകരമായ ഒരു നരകം. ഉത്ഥാനം
 ചെയ്യുക=എഴുന്നേല്ക്കുക. സത്യാഹങ്കാരഗംഭീരപുരുഷൻ=സത്യാ-
 (പെട്ടെന്നു) അഹങ്കരിക്കുന്നവനും ഗംഭീരനായ പുരുഷൻ. അഗ്ര-
 ഭാഗം=മുൻഭാഗത്തു്. രണ്ടു പന്തി നിരക്കവേ=രണ്ടു വരിയായി.
 അഗ്രഹാരം=ബ്രാഹ്മണർ താമസിക്കുന്ന തെരുവു് (ഗ്രാമം). നിഗ്ര-
 ഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൗഢർ = നിഗ്രഹിക്കാനും അനുഗ്രഹിക്കാനും
 അധികാരമുള്ള പ്രബലന്മാർ. വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാർ=ബ്രാഹ്മ-
 ണശ്രേഷ്ഠന്മാർ.

201—260 വിഗ്രഹശക്തൻ=വിഗ്രഹത്തിൽ ശക്തൻ. 'വിഗ്ര-
 ഹം' എന്നതിന്നു് യുദ്ധമെന്നും ശരീരമെന്നും അർത്ഥം പറയാം. ഭീമൻ

ദർഗ്ഗഹക്രൂരധീരാകാരവു വേർ.
 നക്ഷത്രമാഗ്നിതലത്തിക്കിളനോരു
 വൃക്ഷങ്ങൾകണ്ടുൻ വിസ്മയിച്ചിടീനാൻ.
 ലക്ഷകോട്ടുർബുദഃയുളീപരാലവു.
 ലക്ഷികരിക്കയില്ലെന്നിത്തുടങ്ങിയാൽ:-
 താലംതമാലവു നക്തമാലങ്ങളും 210
 സാലം രസാലവു ഹിന്താലജാലവു.
 അജ്ജനം കേസരം നീലം പലാശവു.
 സജ്ജകം വർജ്ജരകാരസ്തരങ്ങളും
 ചൂതം പനസവു ശിംബികാപമ്പകം
 മാതാലംഗങ്ങളും മരകന്ദവുന്ദവു.
 പുന്നാഗനാഗപ്രിയാളദ്രുമങ്ങളും
 പിന്നെബുകളങ്ങൾ പുപ്പാതിരികളും
 അശ്വതഥജാലം കപിതഥദ്രുമങ്ങളും
 ശാലതണലുള്ള പേരാൽസമുഹവു.
 വീട്ടിയും തേക്കും തിലകദ്രുമങ്ങളും 220
 പോട്ടീൽപ്പതിക്കും പുഴലിവൃക്ഷങ്ങളും
 അത്തിയുമിത്തിയും പിന്നെപ്പരുത്തിയും
 പുത്തിലഞ്ഞീകൃതമാല ജാലങ്ങളും
 മന്ദാരകന്ദകരണ്യഷണ്ഡങ്ങളും
 കന്ദരാളങ്ങളും കാട്ടുപുഷ്പങ്ങളും
 തന്ത്രിണീവൃക്ഷങ്ങൾ വംശദ്രുമങ്ങളും
 ലതാവൃക്ഷങ്ങളും ജംബൂകംബവും
 ജംബീരവൃക്ഷവും ശിശുദ്രുമങ്ങളും
 തുംബീലതകളും താംബൂലിക്കുട്ടവും
 ഗുണ്ടാനികളുടും മല്ലികാവല്ലിയും 230
 മുഞ്ഞവല്ലികളും മാലതിജാലവും
 ഇപ്രകാരം പുഷ്പവല്ലീഗുണങ്ങളാൽ
 തൽപ്രദേശം മഹാഘോരം വനാന്തരം
 ക്ഷിപ്രം പ്രവേശിച്ചു ഭീമസേനൻ മുദാ

യുദ്ധത്തിൽ സമർത്ഥനാണ്, ശരീരബലമുള്ളവനാണ്. ദർഗ്ഗഹക്രൂര
 ധീരാകാരപുരുഷൻ = ഗ്രാഹിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ളതും ക്രൂരവും ധീരവു
 മായ ആക്രമിയോടുകൂടിയ പുരുഷൻ. അർബുദം = പത്തുകോടി.

തൽപ്രദേശം കണ്ടു സന്തുഷ്ടമാനസൻ,
 ഏട്ടലിഗന്തങ്ങൾ പൊട്ടുമാറുച്ചത്തി-
 ലട്ടഹാസോത്സവം പൊട്ടിപ്പിരിക്കയും,
 പെട്ടെന്നു മാനത്തു മുട്ടും മരാമര-
 കൂട്ടങ്ങളിൽ ഗഭാലട്ടനംചെയ്യയും,
 ചട്ടറ വൃക്ഷങ്ങൾ പൊട്ടിത്തകന്നാശു 240
 മുട്ടിപ്പതിക്കുന്ന കോലാഹലങ്ങളും
 ഒട്ടല്ല തങ്ങളിൽ കെട്ടിട്രമശ്രോണി
 കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞാശു പൊട്ടുന്ന ലോഷങ്ങൾ
 കേട്ടു പാരം യേപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളും
 തെരൊന്നു മണിഗ്ഗരിക്കുംപ്രകാരവും,
 പെട്ടെന്നൊരു മരം പൊട്ടിപ്പിളന്നാശു
 മരൊരു വൃക്ഷ പതിക്കുന്നനേരത്തു
 മരത്തും ഖണ്ഡിച്ചു മരതിന്മേൽവീണു
 മരത്തും മരത്തും മരത്തും സ്പ്രമായ്,
 മുറും മരങ്ങളിൽ ചുറ്റുന്നവള്ളികൾ 250
 ചുറ്റും ഗഭാലാതമോദൻ മൂലങ്ങൾ
 അറു മരങ്ങളിൽച്ചുറ്റും വെടിഞ്ഞാശു
 ചുറ്റും തകന്നാശു മുറ്റും പതിക്കയും,
 ഈറപ്പലികളും സിംഹഗജങ്ങളും
 ചേററിൽക്കിടക്കുന്ന പന്നിത്തടിയനും
 ഏറു പുറപ്പെട്ടു പാഞ്ഞടക്കുംവിധമു
 കാരറിൻമകൻ ഗഭാചക്രംതിരിക്കുന്ന
 കാരറുമാത്രം മെയ്യിലേറോരുനേരത്തു
 പാരറകൾപോലെ പലായനംചെയ്യയും.
 അത്യന്തം ഗന്ധമാദനപവ്വതം 260

ധൂളി=ലക്ഷം കോടി. പരാലം=പതിനെട്ടു സ്ഥാനമുള്ള വലിയ
 സംഖ്യ. ലക്ഷീകരിക്കയില്ല=തിട്ടപ്പെടുത്താനാവില്ല; മതിയായി
 ല്ല. 'താലം തമാലവം' എന്നു തുടങ്ങി 'മാലതീജാലവം' എന്നതു
 വരെയുള്ള വരികളിൽ, ഭീമൻ കണ്ട നാനാതരം വൃക്ഷങ്ങളുടെയും
 ചെടികളുടെയും വള്ളികളുടെയും ചേരുകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അട്ട
 ഹാസോട്ഭേ=അട്ടഹാസംകൊണ്ടു ഭീകരമാംവണ്ണം. ദ്രമശ്രോണി=
 വൃക്ഷസമുഹം.

അത്യന്തവിസ്താരമത്യുത്തമം പരം
 ഉത്തമംഗശൃംഗങ്ങൾ നക്ഷത്രമാഗ്നീ-
 ലെത്തു നാതൊട്ടല്ല പത്തുനൂറ്റായിരം
 കത്തുന്ന തീക്കനൽജാലാകലാപത്തി-
 നൊത്തുള്ള രത്നപ്രകാശങ്ങളങ്ങനെ,
 കത്തിയൊഴുകുന്ന പുഞ്ചോലവാരീയിൽ
 തത്തിക്കളിക്കുന്ന മന്ദഗന്ധങ്ങളും
 പരതാളരസ്യത്തിനൊക്കെ ഗുഹകളിൽ
 ചേതസി മോദാൽ കളിച്ചുവസിക്കുന്ന
 വേതാളപാളിയും കാളിയും കൂളിയും
 ഭൂതാളിപുതനാജാലങ്ങളും ക്വചിത്;
 പ്രേതാശംബ്രഹ്മരക്ഷാഗണങ്ങളും
 ഏതാനമല്ലാതെ ലക്ഷവും കോടിയും;
 വാതവേഗങ്ങളും മാനം കലകളും
 മാതംഗയുഗവും സിംഹഗണങ്ങളും
 വള്ളിപ്പച്ചികൾ വരയൻപുലികളും
 പുള്ളിപ്പച്ചികൾ കരിമ്പുലിക്കുട്ടവും
 വള്ളിക്കുടിലകത്തുള്ളിൽ കടന്നങ്ങ
 തുള്ളിക്കളിക്കുന്ന പുളിമാൻപേടയ്ക്കു
 കൊള്ളിക്കമോറ്റുള്ള ബാണം പ്രയോഗിച്ചു
 കൊല്ലുന്ന കാട്ടാളജാതിയെ കാണുകയാൽ
 ഉള്ളിൽ ഭയംപൂണ്ടു മണ്ടുംമുഗങ്ങളെ
 തായത്തിലെത്തിപ്പിടിച്ച് കടുക്കുന്നു
 വായിലാക്കിക്കൊണ്ടു ചാഞ്ഞുപോകും കടു-
 വായം പുലികളും ചെന്നു വലകളിൽ
 ചാടിക്കിടന്നുഴന്നീടുന്ന നേരത്തു

270

280

261-280 ഉത്തമംഗശൃംഗങ്ങൾ = വളരെ ഉയരമുള്ള കൊടുമുടി
 കൾ. രസ്യം = ലോകം. വേതാളപാളി = വേതാളങ്ങളുടെ—പിശാചു
 കളുടെ—കൂട്ടം. കാളിയും കൂളിയും ദുർദ്ദേവതകളാണ്. ഭൂതാളി =
 ഭൂതങ്ങളുടെ കൂട്ടം. പുതനാജാലം = പുതനകളുടെ—പിശാചുക്കളുടെ—
 രാക്ഷസികളുടെ—കൂട്ടം. ക്വചിത് = ഒരിക്കൽ. പ്രേതാശംഗണ
 ണങ്ങൾ = പ്രേതങ്ങളുടെയും രാക്ഷസന്മാരുടെയും ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സുകളുടെയും
 കൂട്ടങ്ങൾ. മാതംഗയുഗം = ആനകളുടെ.

281—320 തായത്തിൽ = തഞ്ചത്തിൽ. കണ = അമ്പ്. പാട

പാടേ മുടിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടുമുടൻ
 കാടിവന്നീടുന്ന വേടൻ കണകൊണ്ടു
 പാടനംപെയ്തു വധിക്കുംപ്രകാരവും;
 പേടിപ്പൊളിക്കുന്ന ചെമ്പുലിക്കൂട്ടങ്ങൾ— 290
 ജോടേ കലമ്പുവാനായ് വന്നടുത്തിടും
 ഏട്ടടിമാനിക്കെപ്പെട്ടെന്നു കന്തത്തി—
 ലിട്ട കളിപ്പിച്ച കാട്ടാളരാജന്റെ
 ചട്ടറവിക്രമംകൊണ്ടു പുകയ്ക്കുന്ന
 കാട്ടാളരാജനും കൂട്ടരുമാക്കവേ
 വേട്ടയ്ക്കു കോപ്പുകൾ കൂട്ടിപ്പറപ്പെട്ടു
 കാട്ടിൽ പരന്നതും കണ്ടു വൃക്കേദരൻ.
 ചെമ്പിച്ച താടിയും മീശയും കേശവും
 വമ്പിച്ച കൈകളിൽ വീലും ശരങ്ങളും
 ചെമ്പരത്തിപ്പുകണക്കെ നേത്രങ്ങളും— 300
 മമ്പിളിപ്പോലെ വളഞ്ഞുള്ള പല്ലുകൾ
 അഞ്ജനപവ്വതംപോലെ ശരീരവും.
 ഗുഞ്ജാഫലംകൊണ്ടു കോത്തുള്ള മാലകൾ
 കഞ്ജരന്മാരുടെ കംഭോദങ്ങളും—
 ബുഞ്ജനംചെയ്തങ്ങതിന്റുപ്പട്ട മുത്തുകൾ
 അഞ്ജനം കത്തിത്തുള്ളച്ചു കോർത്തങ്ങനെ
 സഞ്ജാതമായുള്ള മാലാകലാപവും
 മഞ്ജരക്കുറികളും മാധുരപിണ്ഡവും
 മഞ്ചാടിമാലയും മാറിൽ പലതരം;
 ഉച്ചത്തിലുള്ളൊരു കണ്ണനാദങ്ങളും— 310
 മെച്ചത്തിലുള്ളൊരു വീര്യഭാവങ്ങളും
 കല്പകെട്ടിപ്പില തൊങ്ങലും വാലുമി—
 ട്വത്യന്തലോഷമാം വേഷം യൗകരം,
 കണ്ഠേതരം നല്ല നായാട്ടനായ്ക്കിടെ

നംപെയ്തു=പിളക്കുക. ഗുഞ്ജാഫലം=കുന്നിക്കരു. കഞ്ജരൻ=ആന.
 ബുഞ്ജനംപെയ്തു=അടിച്ചുടയ്ക്കുക. അഞ്ജനം=വേഗത്തിൽ. സഞ്ജാതമാ
 യുള്ള=ഉണ്ടായ. മാലാകലാപം=മാലകൂട്ടം. മാധുരപിണ്ഡം=
 മയിൽപ്പില. കാട്ടാളരാജാവിന്റെ സജീവവും ഭീകരവുമായ ഒരു
 ചിത്രം നമുക്ക് ഇവിടെ ലഭിക്കുന്നു. അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി.

കണ്ഠേ ഘണഘണസംഘോഷശ്രംഖല-
കൊണ്ടു മുറുക്കിപ്പിടിച്ച് പിൻഭാഗത്തു
മണിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നിതു ചിലർ.
ബലോകരയ്ക്കു വമ്പനം നല്ല ക-
റമ്പൻ വെളമ്പനം മുണ്ടനും നീളനും
ചാത്തനും കുഞ്ഞനും പാണ്ടൻ വാങ്ങനും

320

ചാടി മുക്കത്തു കടിക്കുന്ന വെള്ളവും
കുക്കടത്തുപ്പിടിച്ച് പീടുന്ന കള്ളനും
ദുഷ്ടരും മുഷ്ടരനാം മുറിവാലനും
ക്കൈ തെട്ടിച്ചുടൻ ബബളേ എന്നൊരു
ശബ്ദമക്കാടകത്തൊക്കെപ്പരന്നതേ.
വാട്ടം വെടിഞ്ഞു നായാട്ടിന്നടുക്കുന്ന
കാട്ടാളർ തമ്മിൽ വിളിച്ചുപറയും
കാട്ടിപ്പാടിയത്തോട്ടു ഓടിവാ
കൂട്ടു വീല്ലുവുകൾ നേക്കെടാ പന്നിയെ,
ഹാഹഹാ! ഞ്ഞെണ്ണ പന്നിയെന്നും ചിലർ
പുപുപു! നീയല്ല ഞ്ഞെണ്ണതാക്കുന്നു.
ഹാഹഹാ ഹുഹുഹു എന്നുടൻ തങ്ങളിൽ
ഭീമരായോരു കലശലെന്നേ വേണ്ടു.
ഭീമൻ വലിയ ഗദയുമെടുത്തുടൻ
ഭീമപരശ്വര കാനനത്തേ മുദാ.

330

“പന്നിത്തടിയനെൻകുഞ്ചമ്പിൽ വന്നെങ്കി-
ലന്നേരമെന്റെ മിടുക്കു കാണാമെടോ!
ഒന്നിപ്പൊരൻപതു പന്നിത്തടിയരെ-
ക്കൊന്നിടവാൻ മടിയില്ലാ നമുക്കെടോ!
വേട്ടയ്ക്കു നല്ല മിടുക്കുള്ള നമ്മുടെ
പേട്ടന്റെ വക്കോണമിക്കാലമുല്പമായ്,
കേട്ടിലയോ നിങ്ങളിന്നെന്റെ പങ്ങാതി
കെട്ടിയപെണ്ണിനെപ്പെന്നവൻ തൊട്ടുപോൽ
കൂട്ടത്തിലുള്ളവർ കൂടിനിരൂപിച്ചു

340

കണ്ഠേതരം = കണ്ഠതകുടാതരം - ക്ഷീണംകുടാതരം. ഘണഘണ...ശ്രംഖല =
'ഘണഘണ' എന്ന ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ ശ്രംഖല (ചങ്ങല).

321-400 കടക്കം = കോഴി. വക്കോണം = വഴക്കം. ഉല്പമായ്

ചേട്ടനേത്തല്ലിപ്പുറത്തിറക്കിടിനാർ.
 ചാട്ടംപിഴച്ച കരങ്ങിനെപ്പോലവൻ
 കൂട്ടം പിരിഞ്ഞെങ്ങുപോയെന്നറിഞ്ഞീല.
 എന്തെങ്കിലും കാട്ടുജന്തുക്കളെക്കൊന്നു
 തന്തയ്ക്കു തിന്മാൻകൊടുക്കുന്ന നമുക്കെ
 കന്തം മുറിഞ്ഞുപോയെന്നതുകാണെ- 350
 മെന്തിനിവേണ്ടെന്നറിഞ്ഞീലിണങ്ങരേ!
 മാനിനെക്കൊല്ലുവാൻപോലുമൊരായുധം
 ഞാനിനിക്കുണ്ടീല കള്ളമല്ലേതുമേ;
 മാനിച്ചു നിങ്ങൾ ചേട്ടയ്ക്കു പോകുന്നതും
 ഞാനിങ്ങനെ കണ്ടിരിക്കുമൊരായിരം.
 കൈകളുംവീശിപ്പുറപ്പെടുന്നതുതാൻ?
 അയ്യോ! ചുമടൊപ്പാനല്ല പോകുന്നു;
 മെയ്യോടു നേരിട്ടുകൂണ വൻപുലി
 കൈയോങ്ങിയാലങ്ങു മാറുമോ വേടരേ?
 നോക്കട്ടെ വേടരേ! നീയുമെന്തിങ്ങനെ 360
 തോക്കൊക്കെ പുറപ്പെട്ടു നായാട്ടിനു?
 തോക്കു പണയത്തിലാക്കിയാനന്മാവ-
 നോക്കുമ്പൊളിവകക്കാക്കുമില്ലായുധം.
 കള്ളം കുറുപ്പും കൊതിച്ചുവൻ തൻകൈയി-
 ലുള്ളതെല്ലാം വകയാക്കിപ്പുതുക്കവേ
 ജേളംപറഞ്ഞു നടന്നെപ്പൊഴും കടം
 കൈമുളന്നുപോലെത്തുച്ഛയാമിണങ്ങരേ!
 രുള്ളയുമങ്ങിവൻ പിള്ളയുമങ്ങിവൻ
 പള്ളയ്ക്കുരിക്കഞ്ഞിപോലുമില്ലാതെയായ്
 കായ്ന്നി തിന്നു വെള്ളം കുടിച്ചുതന്നെ 370
 ചാകാതെകണ്ടു ചൊറുക്കുന്നു ഞങ്ങളും
 ആകാത്ത നാളിൽ പിറന്ന നാം കാശിക്കു
 പോകാത്തതല്ലയോ കഷ്ടമെന്തേവേടരേ?
 മറെറാരു വേടൻ പറഞ്ഞാനതു തന്റെ
 കുറവല്ലേതുമേ കേട്ടുകൊണ്ടിടുക
 കൊററിനിലാത്തവൻ കോപ്പു മോഹിക്കുമോ?
 യി=ഇല്ലാതായി. കാശിക്കുപോവുക=തിരിച്ചെത്താത്തവിധം പോ

വരാനില്ലാത്തവൻ പാൽകുടിപ്പിടുമോ?
വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽ വിരുന്നുചോറും കിട്ടും—
മുട്ടിലും കിട്ടും ദരിദ്രനെന്നാകിലോ!
കാട്ടിൽ കിടന്നു പൊറുക്കുന്ന നമ്മളും 380

വീട്ടിലിരുന്നതടക്കുന്നതേ ഗുണം;
നെല്ലുപണങ്ങളും നല്ല ഗൃഹങ്ങളും
തെല്ലുംകുറവില്ലെന്നാടുവാണിടീനാൽ
കല്ലും മരങ്ങളും പല്ലും പഴുക്കളും—
മല്ലാതെയില്ലെടോ കാടുവാണിടീനാൽ.
കൊല്ലുംമൃഗങ്ങളെ വായില്ലിരുന്ന നാ—
മെല്ലാവരും വളരുന്നതു വീഴ്ചയെ!
ചൊല്ലുന്നതപ്പഴേ കേൾക്കാത്ത ഭൃത്യരെ—
ത്തല്ലുന്നകാരിയക്കാരനെപ്പേടിച്ച്
കല്ലുപറിത്തലക്കത്തുംപിടിപെട്ടു 390

ചെല്ലുന്നനേരത്തു കാട്ടാളമന്നവൻ
നല്ലൊരു വാക്കുപറകയില്ലെന്നല്ല
വല്ലാത്ത വല്ലായ്മയുണ്ടാക്കുമെപ്പോഴേ
കൊള്ളിവാക്കല്ലാതെ ചൊൽകയ്യില്ലവൻ.
കൊള്ളാമിതിൽപരമുണ്ടൊരു സുകടം:
ഉള്ളിയും മഞ്ഞളും പൂശിപ്പൂമണ്ഡലമുണ്ട്
വള്ളിക്കുടിലകത്തുള്ളിൽ കിടക്കുന്ന
കാട്ടാളനാരി കല്പിക്കുന്ന കല്പന
കേട്ടെന്നിയേ ചോറുകിട്ടാ നമുക്കെടോ!
ചേട്ടകൾക്കൊട്ടും വെടിപ്പില്ലവരുടെ 400

കൂട്ടത്തിലൊന്നില്ല നന്നെന്ന ചൊല്ലുവാൻ.
കാട്ടാളനാരിയെക്കണ്ടാൽ കളിക്കണം,
കേട്ടാൽ കലമ്പുമേ വേടക്കുന്വരാൻ:
വേട്ടാളുടെ ശീലമായവർക്കും വരും;

വുക. പണ്ടു കാശിക്കുപോയിരുന്നവർ മിക്കവാറും മടങ്ങിയെത്തി
യിരുന്നില്ല. അതിനെ ആസ്പദമാക്കി പ്രചരിച്ച ശൈലിയാണിത്.
കൊറു = ആഹാരം. കോപ്പ = ആരോഗ്യം.

401—480 തൊപ്പിയിടുക = മതംമാറുക. ഗുളംകൾക്കു. പഞ്ചം
മുതലായവ്, നെയ്യ്, തൈര്, തേൻ, ശക്കര എന്നീ അഞ്ചു പദം

വേട്ടാളനെപ്പോലെ തൻനിറമാക്കുവാൻ
 കാട്ടാളരെപ്പോലെ മററാരുമില്ലെന്നു
 കേട്ടാളുകൾക്കൊക്കെ ബോധം വരും ദൃശ്യം
 അപ്പിട ഭാസ്യപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവൻ
 കൊച്ചിക്കുപോയങ്ങു തെപ്പിയിട്ടിടണം.
 ഉച്ചയ്ക്കുമന്തിക്കുമത്രമാത്രം കഞ്ഞി 410
 വെച്ചുകുടിച്ചു പൊറുത്തുകൊള്ളാമിനി.
 പപ്പമംസംതന്നെ തിന്നു വളർന്നവൻ
 മെച്ചമേറേ പുളിശ്ശേരി കൊതിക്കുമോ?
 പലുടിച്ചാറും പരിപ്പും പണിപ്പെട്ടു
 വച്ചുവെച്ചൊരു ചക്കപ്രഥമനും
 പഞ്ചസാരപ്പൊടി പാലും ഗുളങ്ങരും
 പഞ്ചാമൃതം നല്ല ശർക്കരപ്പായസം
 ഇഞ്ചിനാരങ്ങാക്കറികളുമെന്നിവ
 കിഞ്ചിൽ കൊതിക്കുമോ മാംസഭുജിപ്പവൻ?
 മാംസത്തിലെത്തി പ്രഥമൻകുടിക്കുന്ന 420
 ഭ്രൂസുരന്മാരെജയിക്കുമൊരുവക
 മാംസത്തിലാഗ്രഹമുള്ള പരിഷ്ക്കര
 മാംസത്തിലെന്നമില്ലെങ്കിലും കിം ഫലം?
 പന്നിയിറച്ചിക്കു തുല്യമായിട്ടു ന-
 റൊന്നില്ല മാംസത്തിലെന്നു ബോധിക്കണം
 എന്നിങ്ങനെ പരദധീനപരഞ്ഞെങ്ങു
 നിന്നിടീനാലങ്ങു ചെണ്ടകൊട്ടം സവേലി
 ഒന്നിച്ചു നായാട്ടിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
 ചെന്നങ്ങു കാട്ടിൽക്കരേറിക്കുണക്കൊണ്ടു
 പന്നിത്തടിയരെക്കൊന്നു കുറവുക- 430
 ളൊന്നും കുറയാതെകൊണ്ടെന്നു കണ്ടിച്ചു
 നന്നായിവെച്ച ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിടുവാൻ
 വന്നാലുപേക്ഷിക്കുന്നല്ലിണങ്ങരേ.”
 എന്നിങ്ങനെ വാക്കു ചോഷിച്ചു കാണുന്നേ

തമങ്ങൾ കലർത്തിയ ഒരു വീഡേ.. മാംസം=മാംസംതോറുമുള്ള ശ്രാദ്ധം.
 ചെണ്ടകൊട്ടം=അബദ്ധത്തിലവുക. കംഭി=ആന. ഭുജിതം=
 വലിച്ചു. മഹിഷന്മാരുടെ പടലം=പോരുന്നുകളുടെ കൂട്ടം. പടഹമി

ചെന്നു നിറഞ്ഞിതു കാട്ടാളവൃന്ദവും.
ഇത്തരം വേടരും നായാട്ടവൃന്ദം-
മെത്തി നിറഞ്ഞൊരു ഘോഷം വനാന്തരേ.

കുംഭികളുടെ കംഭങ്ങളിലമ്പുകളമ്പതുലക്ഷം
ജംഭിതമഥ വനചരനവധിയമ്പൊടു ഭീമസമക്ഷം
മാരികളൊടുസദൃശമെടുത്തുകെന്തുതിമന്തുതടങ്ങി 440
മാരുതനൃത സുതനതുകണ്ടു രസിച്ചുതുടങ്ങി
ആനകൾ മറിയന്നു കളൊരുവക പന്നികളെന്നിവയെല്ലാം
കാനനഭൂമി കരടികലം ബഹുഹിഷന്മാരുടെ പടലം
മാനസയേമധികമിയന്നു നടന്നുതുടങ്ങി.
മാനമൊട്ടേ സിംഹം കടുവാകലപുലികലബലഭലിലം
വലയിൽ ചിലചാടിവലഞ്ഞഥ പലവകപുലി പന്നി
തലയിൽ ചിലർതച്ചതച്ച വിറച്ചതിരിച്ചുതുടങ്ങി [കളും
കലഹിച്ചഥ ഝടിതീയടുത്തു കടിച്ചുപൊളിച്ചുതുടങ്ങി
കലമാനകൾ പിടികളെ വേർപെട്ടോടിയൊളിച്ചുതുടങ്ങി
പോത്തുകൾ വന്നൊരുവക വനഭൂമി കൂഞ്ഞൊരു-

കൊമ്പിനീതേ 450

കോത്തുടനേ ഝടിതി നടന്നതു പാർത്തു യെപ്പൊട്ടൊരുവൻ
വീർത്തു വിയത്തോടിയെപ്പൊട്ടൊരു കണ്ടുകിണറ്റിൽച്ചാടി
ചീർത്തു മരിക്കാതെമരിച്ചു തനിച്ചു പെരുത്തൊരു ഭോഷൻ.
വടുവായൊരു നായർ പതുക്കെപ്പട്ടയിലെളി-

ചുമ ചെന്നു

കടുവായിൻ വായിൽപുക്കു കണ്ടൊരു കന്തക്കാരുൻ
കടുതാകിന കോപംപുണ്ടഥ മീശ ഞെറുവിച്ചുടനേ
വിടുഭോഷൻ പാഞ്ഞുതിരിച്ചിതു രണ്ടെ വേണം-

നോക്കി.

വരിയൻപുലി വലയിൽപ്പെട്ടഥ വലയുന്നതു കണ്ടുടനേ
പരിചൊടു നിജ പെൺപുലി ചെന്നു കടിച്ചു

പൊളിച്ചിതു വലയും

രട്ട് = പെരുമ്പറയുടെ ശബ്ദഘോഷം. പായാസ്സപമിശം = തപം അനിശം പായാ = നീ എല്ലായ്പ്പോഴും പാലിച്ചാലും (രക്ഷിച്ചാലും). ജായാ പത്രമീത്രങ്ങളായ സാഗരം = ഭാര്യ, പുത്രന്മാർ, ബന്ധുക്കൾ എന്നിവ

വലയംകെട്ടിപ്പാർന്നവന്റെ തലയംകൊണ്ടതിവേഗം
 മലയുടെ ഗുഹതന്നിൽ പുകിതു പെൺപുലി വൻപുലി-
 ഇടീരവമിടയുംപടി പടപട വെടിയും. [യോടും.
 അടവിയിലിടതിങ്ങിന കിടകിടനടയും
 പട്ടതര വടികൊണ്ടുനടവുകളിടപേന്നൊരു-

തടവുകൾവടിവു.

തടകളിൽ മൃഗക്കൂട്ടങ്ങളെ പലതരമോട്ടുണ്ട-

ഉവയുടെചാട്ടങ്ങളുമൊരുവക

കേട്ടാൽ പൊറുക്കരുതൊരുവക കൂട്ടങ്ങളുടെ

പലവിളയാട്ടം.

ഉലകകളെട്ടും പട്ടതരമിഹ ഞ്ഞുപടി പടഹമിരട്ടും

ഇത്തരമതിഭീഷണമാകിന ഘോഷം

സത്പരമതു കണ്ടു രസിപ്പു ചിരോഷാൽ

ഉദ്ധതമതിയാകിന മാരുതപുത്രൻ

470

ഉത്തമഗിരി കേറിനടന്നു പവിത്രൻ.

കായംപൂമലക്കുള്ളിലായാസം വളർന്ന

കായം, കാർമുകിൻറ ഏറ്റു മാന്യമാരുഷ കൃഷ്ണ

പായാസ്സമതിശം പാലായസപ്രിയ, ഗോപാ

ജായാപുത്ര ചിത്രങ്ങളായ സാഗരംനോക്കി

പായാതെ മനക്കാമ്പേ പോയാലും മുദാ ഗംഗ-

തോയത്തിൽ കളിച്ചാലും ഭാര്യകൾ കുറച്ചാലും

കായാദികളിൽ സ്നേഹിച്ചായാസവരുത്താതെ

തോയജനയനന്റെ കായത്തെ സ്മരിച്ചാലും

ആമൈകിൽ മുക്കുന്റേറ നാമങ്ങൾ ജപിച്ചാലും

480

നാമൈനുള്ളൊരു ഭാവം മാമകം യോഗ്യമല്ലേ

കാമിനീമണിമാരെക്കാമിച്ചു വലയാതെ

സ്വാമിതൻ പദാംഭോജം സാമോദം ഭജിച്ചാലും

ഭീമന്റെ കഥാശേഷം ശ്രീമൻ കേട്ടുകൊണ്ടാലും

ധീമാന്മാക്കുതൃപ്തം ക്ഷേമം സംഭവിച്ചിടും.

കല്പംമരങ്ങളും തല്പിത്തകന്തുതൊ-

രങ്ങിയ ലൗകികമാകുന്ന സമുദ്രം. ഗംഗാന്തരേന=ഗംഗാജലം
 കൊണ്ടു്.

481-550 വല്ലിഗൃഹം=വള്ളിക്കടലിൽ. ഹല്ലോഹലം = സന്തോ

ഞല്ലാസമോടങ്ങു ചെല്ലുന്നതേത്തു
 വല്ലിഗൃഹങ്ങളിൽ സല്ലീലയാടുന്ന
 നല്ലോരു ഗന്ധർവമല്ലാക്ഷിമാരുടെ
 സല്ലാപസാരസ്യഹല്ലോഹലങ്ങളാൽ
 കല്ലോലവിഭ്രം വെല്ലുന്ന കൺമുന-
 തെല്ലിന്റെ ഭംഗിയും ചില്ലിപില്ലാട്ടവും
 മുല്ലായുധൻതടയ്ക്കല്ലൽനൽകുന്ന ധ-
 മ്യില്ലവും ചന്ദ്രനെ വെല്ലും മുഖംബ്ജവും
 മല്ലികാമൊട്ടിനെത്തല്ലിയോടിക്കുന്ന
 പല്ലിന്റെശോഭയും നല്ലോരധരവും
 ജംഭോരിതങ്ങളെ കുംഭിപ്രവരന്റെ
 കുംഭേന്ദുക്കളിന്റെ ഡംഭംകറയ്ക്കുന്ന
 സംഭോഗനൽകപകു ഭങ്ങളെക്കേറേണ്ട
 സംഭാവനംചെയ്തു ഗംഭീരനായുള്ള
 ജംഭോരിപുത്രന്റെ മുമ്പിൽ പിറന്നവൻ
 വൻപൻ വൃക്ഷഭരൻ കമ്പിട്ട നോക്കിനാൻ.
 പന്തണിക്കൊങ്കമാർ പന്തിനിരക്കവേ
 പന്തടിക്കുന്നതു ചിത്ത പാടുന്നതു
 അന്തികേ കണ്ടൊരു കന്തികമാർകൻ
 സന്തുഷ്ടനായ് നിന്നു നല്ലുനരം മുദാ.
 പന്നഗസ്രീകളപ്പുസ്രീകളും
 പിന്നെസ്സുസ്രീസമുഹവും കത്രചിൽ;
 വിദ്യാധരികളുമന്യത്ര കത്രചിൽ;
 സിദ്ധനാരീകളും ചാരണസ്രീകളും
 വീണാപ്രയോഗങ്ങളും വേണമൊങ്ങളും
 ചേണാൻ ഗീതഗാനങ്ങളും കത്രചിൽ;
 ചെമ്പട തോടി വരാടികളിത്തര-
 മമ്പോടനേകം പ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ
 പാട്ടുംകളികളും പർവതാനേ മുദാ
 കേട്ടും വിചോദനംചെയ്തു ഗമിക്കുന്ന

500

510

ഷത്തിന്റെ തിമിർപ്പ്. കല്ലോലവിഭ്രം = തിരക്കാലയുടെ വീലാ
 സം. ധമ്മില്ലം = തലമുടിക്കെട്ട്. ജംഭോരി = ദേവേന്ദ്രൻ. ഡംഭം =
 അഹങ്കാരം. കത്രചിത് = ചിലെടത്തു. അന്യത്ര കത്രചിത് =

ഭീമസേനൻ ഗന്ധമാദനാധിത്യകാ-
 ഭൂമിതന്നിൽ തദാ നോക്ഷഃഭഗാത്തരേ,
 ശ്യാമളം നല്ല കദളീമഹാവനം.
 കോമളശ്രീപുണ്ണമാശു കണ്ടീടിനാൻ.
 രാമദാസൻ മഹാവിരൻ കപീശ്വരൻ
 ശ്രീമഹാദേവന്റെ ബീജേന ജാതനാം.
 ശ്രീഹനുമാൻ മുദാ വാണരുളീടുന്ന
 ശ്രീമഹാപുണ്യപ്രദേശം മനോഹരം.
 പച്ചക്കടലി്കലകൾക്കിടയ്ക്കിടെ
 മെച്ചത്തിൽ നന്നായ് പഴുത്തപഴങ്ങളും
 ഉച്ചത്തിലങ്ങനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
 പച്ചരത്തക്കല്ലുമൊന്നിച്ചു കോത്തുള്ള
 മാലകൾകൊണ്ടുവിതാനിച്ച ദിക്കെന്നു
 മാലോകരൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമാറുള്ള
 ചിലാവിലാസേന നിൽക്കുന്ന വാഴകൾ
 നാലുഭാഗങ്ങളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങിത്തദാ
 ബാലാനിലൻ വന്നു തട്ടുന്നതേരത്തു
 കോലാഹലം. ഗത്തമാടും-ഭലങ്ങളും
 ആലോകനംചെയ്തു വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
 കാലാത്മജാനുജൻ വിരൻ വൃകോദരൻ.
 താഴത്തുഭാഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
 വാഴപ്പഴംകൊണ്ടു മുടി മറവീതലം.
 പാഴറ പട്ടു വിരിച്ചുകണക്കിനെ
 വാഴയ്ക്കുപുറം പ്രകാശമുണ്ടെപ്പൊഴും.
 വാവലും കാക്കയും പച്ചക്കിളികളും
 പ്രാവുപരുത്തും പറന്നുനടക്കുന്ന
 പക്ഷികൾ വന്നിപ്പഴുത്തപഴങ്ങളെ
 ഭക്ഷിക്കുമാറില്ല പേടികൊണ്ടാരുമേ.
 രക്ഷിച്ചുപോരുന്നതാരീ വനമെന്നു
 സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിത്തുടങ്ങീ വൃകോദരൻ.

520

530

540

വേദേ ചിലെടത്തു്. ചെമ്പട=ഒരു താളത്തിന്റെ പേരു്. അർപ്പി
 യും വരദിയും രണ്ടു രാഗങ്ങളാണു്. ഗന്ധമാദനാധിത്യകാഭൂമി=
 ഗന്ധമാദനപവൃത്തത്തിന്റെ മുകൾപ്പുറപ്പു്. ശ്യാമളം=ഇരുണ്ട നിറം

അതു കണ്ടു ഹനുമാനുമതുലം പ്രീതികൈക്കൊണ്ടു
 മതിമാൻ മാരുതി തന്റെ ദതികൊണ്ടു നിരൂപിച്ചു:
 “മതിമുഖീമണിതന്റെ മതിമോദം വളർത്തുവാൻ
 അതിവീരനിവൻ ഭീമനതിവേഗം ഗമിക്കുന്നു. 550

മനുജനാനിവനെന്റെയനുജൻ മാരുതപുത്രൻ
 ദനുജന്മാക്കൊരു കാലൻ മനുജാതൻ ക്ഷിതിരുന്നിൽ
 മരുത്തിന്നു പിന്നോരു കരുത്തുള്ള സഹജന്റെ
 കരുത്തിന്റെ ബലമിന്നു തരത്തിചിങ്ങിയെന്നും
 അടുത്താശു ഗമിക്കാതെ തടുത്തുനിൽത്തു ചൻ കീഞ്ചിൽ
 പടുതലത്തെ ശമിപ്പിച്ചാൽ കൊടുക്കാം മാഗ്ഗവുമ്പിനെ”
 മനംകൊണ്ടിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുനങ്ങാതങ്ങൊരു മുത്ത-
 കരുങ്ങന്റെ വടിവായിച്ചമഞ്ഞു കൈകളും കാലും
 കഴഞ്ഞുവാലുമക്കാലും മെലിഞ്ഞു കൈകളെക്കൊണ്ടു
 പൊറിഞ്ഞു രോമമെപ്പേരും കൊഴിഞ്ഞു

മേനിയും ചുക്കി- 560

ച്ചളിഞ്ഞു കണ്ണിനകാലുകറഞ്ഞു പീളയുവന്നു
 നിറഞ്ഞു താൻ വഴിയയിൽച്ചെന്നുചെന്നുവെറും ചിമ്മി-
 ശ്ശിച്ചു മുൻപോകങ്ങൾ ജയിച്ചുള്ള മഹാവിരൻ.

തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടു മുമ്പിൽ പലപല
 വമ്പിച്ച വന്മരക്കൊമ്പുപിടിച്ചൊടി-
 പ്പുവോടടുക്കുന്ന വമ്പൻ കൊലയാണ-
 കൊമ്പന്റെകുത്തുള്ള കൊമ്പുരണ്ടും പിടി-
 പ്പുവതുപുറകളിമ്പംകലന്നാശു
 മുമ്പിൽക്കളിപ്പിച്ച വമ്പൻ വൃക്കോദരൻ
 കാടും തകർത്തുകൊണ്ടോടും മൃഗങ്ങളെ-
 പ്പാടിക്കടിപ്പിഴച്ചാടിയടുക്കുന്ന
 കണ്ണീരവങ്ങടെ കണ്ണേ കണകൊണ്ടു

570

മുള്ള; നീലവണ്ണമുള്ള. ആലോകനംപെയ്തു് = കണ്ണു്. കാലാത്തജനം
 ജൻ = കാലന്റെ പുത്രനായ യുധിഷ്ഠിരുന്റെ അനുജൻ.

551-650 മനുജാതൻ = മനുശക്തികൊണ്ടു ജനിച്ചവൻ. പടു
 തലം = സാരമത്സ്യം (ഇവിടെ അഹങ്കാരമെന്നു പറയണം). കണ്ണീരവം =

കണ്ഠേതരം കേരളത്തു മണ്ടിച്ചമങ്ങനെ
കൈലാസ നല്ല കടലീവന. തന്നി-
ലുറപ്പക്കു വേഗം നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ.
ഉദ്ധരണാകുന്ന ഭീമസേനൻതന്റെ
പദ്ധതിതന്നിൽ മുടക്കിക്കിടക്കുന്ന
വൃദ്ധനായോരു ബലിമുഖനെക്കണ്ടു
ശ്രദ്ധനായിപ്പറഞ്ഞീടിനാനഞ്ചരം:

“നോക്കെടൊ നമ്മുടെ മാർഗ്ഗ കിടക്കുന്ന
മക്കടാ! നീയങ്ങു മാറിക്കിടക്കാ!
ദുർലഭസ്ഥാനത്തു വന്നു ശയിപ്പാൻ നി-
നക്കെടൊ തോന്നു ചാനെന്തെടി സ ഗതി?
നാട്ടിൽ പ്രഭുക്കളെക്കണ്ടാലറിയാത്ത
കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന മുളിക്കുരങ്ങു നീ,

580

ഒട്ടു വകതിരിവില്ലാത്ത വല്ലാത്ത
കൂട്ടത്തിൽ വന്നുപിറന്നു വളർന്നു നീ,
ചാട്ടത്തിൽനിന്നു പിഴച്ചുപോയോ നിന്റെ
കൂട്ടത്തിൽ മറ്റൊരുമില്ലാത്തതെന്തെടോ?
പെട്ടെന്നുഴന്നുറു പോകായ്കിലാ പത്തു
പെട്ടിട്ടുമെന്നു ധരിക്ക നി വാനര!”

590

ഇത്തരം ഭീമന്റെ ദുർഭാഷണംകേട്ടു
വൃദ്ധൻ ചിരിച്ചു പറഞ്ഞു പതുക്കേയ്ക്കേ:
“ഏറ്റം കയ്യാളു പറയുന്നതെന്തു നീ
ഏറ്റു മറ്റൊന്നെ നിക്കേതുമെളുതല്ല
മറ്റൊരു മാർഗ്ഗമായ് പോയ്ക്കൊള്ളണേ ഭവാൻ
കുറമല്ലിക്കേളെല്ലാമകാണെടോ!
കണ്ണു തിരിയാ ശരീരം വിറയ്ക്കുന്നു
ഭയം പലതുണ്ടു പൊയ്യല്ല കണ്ടുകൊര
കൈയിനും കാലിനും ശക്തിയില്ലാതെയായ്”
മെയ്യും തളരുന്നു പൊയ്യല്ല മനുഷ്യ!
അയ്യോ! പരമാർത്ഥമേതു ഗ്രഹിയാരെ

600

സി.ഹം. ഉദ്ധരണം = അഹങ്കാരി. പദ്ധതി = വഴി. വലിമുഖൻ =
വാനരൻ. ധിക്കാരസാഹസം = ധിക്കാരമുഖമുള്ള സാഹസപ്രവൃത്തി.
പുരുഷം...നിനക്കെടോ = യയാതി എന്ന ചന്ദ്രവംശരാജാവീനും

നീയെന്നു ശാസ്ത്രമുണ്ടെന്നു പുരുഷ!
പാരം വലഞ്ഞുകിടക്കുന്നവർക്കളോ-
ടാതമീവണ്ണ കലസുമാറില്ലെടോ!
നേർവഴി വീട്ടു രണ്ടുചവടങ്ങോട്ടു
മാറിയാലെത്തു വൈഷമ്യം നിനക്കുണ്ടോ?"

മാരുതിവൃദ്ധന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടുടൻ
മാരുതിഭീമൻ കയ്തു ചൊല്ലിപ്പിന്നാൻ:

“ആരെന്നറിഞ്ഞു പറഞ്ഞുനീ വാനര?

610

പാരം മുഴക്കുന്നു ധീക്കാരസാഹസം!
പുരുഷശത്രുവിൽ പിറന്നവളെന്നൊരു
പുരുഷശത്രുവൻ വൃകോദരനെന്നൊരു
വീരനൊക്കട്ടറിവില്ലേ നിനക്കുണ്ടോ?
ധീരനാമദ്ദേഹമീദ്ദേഹമോക്കു നീ.

നേരായണമുഖം വെടിഞ്ഞു നടക്കരുത്-
ല്ലാരോടമീജനം തോല്ലുമില്ലെടോ.
മാറിനില്ലെന്നു പറയുന്ന മൂലന്റെ
മാറിൽപ്പതിക്കും ഗമംഗ്രഹമെന്നോക്കണം.

ഏറെപ്പറയാതെഴുന്നോറു ളുത്തു
മാറിക്കിടക്കു നീ ക്കെപ്രകൃത!

620

സജ്ജനാചാരം പിടിപെടാത്തുള്ളൊരു
ദൃഢജനം നമ്മെട്ടുഷിപ്പാനൊരുമ്പട്ടു
ലജ്ജകൂടാതെ വഴിമുടക്കീടിനാ-
ലജ്ജ നജ്യേഷൻ സഹിക്കയില്ലേതുമേ,
ധർമ്മപ്രകാരം ഗ്രഹിക്കാത്ത നിന്നോടു
ധർമ്മപരവാൻ നമുക്കെന്നു സംഗതി?
ധർമ്മപുത്രനേജൻ ധർമ്മം വെടിഞ്ഞൊരു
കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തയില്ലെന്നു ബോധിക്കണം.”

എന്നുള്ള വാക്കുകൾ കേട്ടു ചിരിച്ചുകൊ-
ണ്ടെന്നരുൾചെയ്തു “ഹനുമാനായിങ്ങനെ:

630

“നന്നെടോ! ഭീമ! നയജ്ഞൻ ചോരനെ
ചൊന്നവാക്കെല്ലാം കണക്കിനകുടമോ?

ശക്തിഷ്ഠയിൽ ജനിച്ച പുത്രനാണ് പുരു. ഇദ്ദേഹം വലിയ പിതൃ
ഭരണം ധർമ്മിഷ്ഠനായിരുന്നു. ഈ ചക്രവർത്തിയുടെ നാമത്തെ മുൻ

ധർമ്മജൻമുന്മായ ധാർമികന്മാർ നിങ്ങൾ
 ധർമ്മല്ലാതൊന്നും ചെയ്യുകയില്ലയോ?
 പാഞ്ചാലിയെന്നൊരു പെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു
 പഞ്ചബാണാത്തിപിടിപെട്ടുഹോ നിങ്ങൾ—
 ഉഞ്ചുപേരും പെന്ത കൈയ്ക്കുപിടിച്ചുകൊ—
 ഞഞ്ചാതെ വേളികഴിച്ചെന്നു കേട്ടു ഞാൻ
 അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചും കണക്കെന്നവരുംക്കൊരു

640

ചാഞ്ചല്യവുമില്ല തെറ്റുപോലും നിങ്ങൾ—
 ഉഞ്ചുജനത്തെയും കൺമുനത്തല്ലിനാൽ
 വഞ്ചിപ്പതിന്നവരും പോരും വൃകോദര!;
 നാലഞ്ചു ഭർത്താവൊരുത്തിക്കുതാനതു
 നാലുജാതിക്കും വിധിച്ചതല്ലോക്കണം
 നാലുപേർ കേട്ടാൽ നിരക്കാത്തവസ്തുവി—
 വാലുള്ള വാനരന്മാർക്കും ചിതംവരും;

ചേട്ടത്തിയാമൊട്ടനുജത്തിയാമൊട്ടു
 ചേട്ടകൾ തന്റെ കളത്രമൊന്നിങ്ങനെ
 കാട്ടുന്ന ഗോഷ്ടികൾ കേട്ടാൽ ചിരിയാക—
 മൊട്ടുംഗുണമില്ല കന്തീകുമാരക!

650

നേരായണാഗ്നം വെടിഞ്ഞു നടുക്കാത്ത
 വീരൻ വൃകോദരൻ ഞാനെന്നു നമ്മുടെ
 നേരേയണഞ്ഞു പറവാൻ മടിയില്ല
 നാരായണ! ശിവ! മൊറത്തു പൊൽവതു
 തോററീടുമാറില്ല ഞങ്ങളെന്നിങ്ങനെ
 കാരറീൻമകൻ നീ പറഞ്ഞതും വിസ്മയം.

നൂററുപേർ നിങ്ങളുടെ നാടും നഗരവും
 കൂററുകാരെയുമടക്കിവെച്ചീലയോ?

കാററും മഴമഞ്ഞുമേററുകാണ്ടെപ്പൊഴും
 കാട്ടിൽക്കിടക്കുന്ന കൂട്ടമല്ലേ നിങ്ങൾ?
 കാട്ടിൽക്കിടക്കുന്ന മുയലാൾക്കിടയിൽ

660

നിറുത്തിയാണു് ചന്ദ്രവംശത്തിനു് പുരുവംശം എന്നു പേരുണ്ടായതു്.
 ഭീമൻ തന്റെ വംശമഹിമയിൽ അഭിമാനിക്കുകയാണു്. കണക്കിനു
 കൂട്ടമോ? = മുഴുവൻ വാസുവരാനോ?

651—700 ചിതംവരം = ഉചിതമായി തോന്നുന്നില്ല. കളത്രം =

വീട്ടിൽക്കിടക്കാൻ വിധിയില്ല നിങ്ങൾക്കു
 നാട്ടിൽനിന്നാശു സുയോധനമെന്ന-
 ഞാട്ടിക്കളഞ്ഞതില്ലെന്നെയൊരിക്കലും
 നാട്ടിൽകടപ്പാൻ കഴിയുന്നതുമില്ല
 കാട്ടിൽ സുഖമെങ്കിലായതും കോളല്ല;
 കല്ലിലും പല്ലിലും കാലേത്തറയ്ക്കുന്ന
 മുളളിലും വളളികൾക്കളളിലും കണ്ടിലും
 തളളിയലച്ചനടക്കുന്ന നിങ്ങളെ
 ഭേദകൾക്കേതും കുറവിലു നന്നെടോ!
 കളളത്തരം ചുരുക്കൊണ്ടു ദുഃസ്വാധനൻ
 തളളിപ്പറത്താക്കി നിങ്ങളെത്തൽക്ഷണം.
 ഉളളിൽ ഭയംപുണ്ടു മണ്ടുന്ന വിങ്ങളെ-
 തുളളിപ്പതിന്നൊരു പെണ്ണു പുറപ്പെട്ടു.
 കണ്ടവസ്തുക്കളിൽ കാഷ്ടയുണ്ടായവർ
 കൊണ്ടുവാ കൊണ്ടുവായെന്നു കല്പിക്കയും.
 ശുണകൂടീട്ടുമാണൊത്തു ഭയപ്പെട്ടു
 മണ്ടിത്തുടങ്ങും മടങ്ങാതെ നിങ്ങളും.
 കണ്ടനേരംതന്നെ നിന്റെ പരാക്രമ-
 മുണ്ടായ നമുക്കെന്നറിക വൃകോദര!''
 ദുർഭാഷണം ചേട്ടു കോപിച്ച ഭീമനും:
 "സഭ"ഭാവമെല്ലാം മതിമതി വാനര!
 കാണ്ത്തിരുകായ"കളും തിന്നു മരങ്ങളിൽ
 പാണ്മുനടക്കും മരഞ്ചാടിമുഖമെന്ന
 ഭഞ്ജനംപെയ് വാൻ മടിക്കുന്ന ഞാൻ മുറു-
 മഞ്ജനാപുത്രന്റെ ജാതിയെന്നോക്കയാൽ.
 ഭീമസേനന്റെ പരാക്രമമൊന്നുമീ
 ധൂമകേതു കുരങ്ങപ്പാർ ഗ്രാഹിപ്പീല;
 ക്ഷയസ്സുകൾക്കു വരനാം ഹിഡിംബന്റെ
 വക്ഷസ്സു തല്പിപ്പിളൻ വൃകോദരൻ,
 രൂക്ഷതപുണ്ടു ബലനാമരക്കനെ
 കാൽക്ഷണം കാലന്തൂർകാട്ടിക്കൊടുത്തതും

670

680

690

രാജ്യം. കൂറുകൾ = ബന്ധക്കാരും; സഹായികൾ. ഭേദം = അഹങ്കാരം.
 അഞ്ജനാപുത്രൻ = ഹനുമാൻ. ധൂമകേതുക്കുരങ്ങപ്പൻ = വാൽനക്ഷത്രത്തെ

കൊമ്പൻകൊലയാന തുവിക്കരംകൊണ്ടു
വമ്പിച്ച സാലം പിളർക്കണക്കിനെ
ലംഭിച്ചു വന്ന ജരാസന്ധമാനന്റെ
ജൂലിച്ച വിഗ്രഹം രണ്ടായ് പിളർന്നു.
കിർമ്മനായ നിശാപരവീരന്റെ

മമ്മങ്ങരംതോറ്റു ഗദകൊണ്ടടിച്ചതും
നിമ്നലതംചെയ്തു താപസന്മാരുടെ
ധർമ്മസംരക്ഷണം ചെയ്തു വൃക്കോദരൻ,
ഇതഥ പരാക്രമപ്രൗഢ നാമമനോദ
സിദ്ധമല്ലാത്തൊരു വൃദ്ധപ്രവംഗമൻ
നിമ്നരിയാദം ഭുജിച്ചു പറകയോ!

ഒർമ്മുവ, പോടാ ബലീമുവ ഒമ്തേ!”

അഞ്ചു നാപുത്രന്മാരുംചെയ്തു തന്നേരും:

“അഞ്ചനുംചെയ്തുവാൻ മടിക്കേണ്ട നീ സവേ!

രാക്ഷസന്മാരെക്കൊലചെയ്തു നിന്നുടെ

രൂക്ഷസന്നാഹങ്ങളെന്നങ്ങുപോയെടോ!

ഒശ്ശാസനൻ പണ്ടു ഒര്യോധനോക്തമം.

ഒശ്ശാസനംകൊണ്ടു ഭണ്ടിവന്നങ്ങനെ

അഞ്ചുപേർ നിങ്ങളും കണ്ടുനില്ക്കുത്തനെ

പാഞ്ചാലിയെല്ലെന്നടിച്ചു തലമുടി

ചുറ്റിപ്പിടിച്ചു വലിച്ചീഴിച്ചങ്ങനെ

മുറ്റം മഹാജനം നോക്കിനില്ക്കുംവിധമു

മുറ്റത്തുകൊണ്ടന്നു തരയിച്ചു തരയിച്ചു

തെറ്റൊന്നുതെറ്റുപട്ടവ വലിച്ചീഴി-

ച്ചുറമില്ലാത്തതുപരായവും ചെയ്തു

കണ്ണമിഴിച്ചുണ്ടു കണ്ടുനിന്നിടീനു

പൊണ്ണത്തടിയനാം നിന്റെ പരാക്രമം

പ്പോലെ വിനാശകാരിയായ വാനരൻ. കാലന്തർ=കാലപുരി.
സാലം=വൃക്ഷം.

701—800 ജൂലിച്ചു=കോപിച്ചു. ജൂലിച്ചു=തടിച്ചു. വിഗ്രഹം=ശരീരം. ധർമ്മപുത്രൻ രാജസുന്ദരനും നടത്താൻവേണ്ടി ദിഗ്വിജയത്തിനായി ഭീമശങ്കുനാമാരെ നിയോഗിച്ചു. മഗധരാജാവായിരുന്ന ജരാസന്ധനായിരുന്നു അവരുടെ പ്രധാന ശത്രു. അയാൾ മഹാ

700

710

720

കാശിക്കുപോയോ കമിക്കു വൃകോദരീ
കാശിനപോലും വിലപിടിയാത്ത നീ
തന്നുടെ മുന്നിലിട്ടന്യനും പുരുഷൻ
തന്നുടെ പെണ്ണിന്റെ വസ്ത്രം തൊടുന്നേര-
മൊന്നുമനങ്ങാതെ നില്ക്കുകയോ വേണ്ടത്?
ചെന്നുവന്നെ പ്രഹരിക്കുകയോ ഗുണം?

മിടുക്കും ശര്യവുമെല്ലാമൊക്കും നാസ്തിയാം. നിന്റെ
കുട്ടപ്പം കാട്ടിലെങ്ങാനും കിടക്കും വാനരത്തോടു
കടക്കണ്ണും ചുവത്തിരിക്കാണ്ടുടക്കും വിക്രമീ പല്ലം
കടിക്കും വല്ലികൾ തല്ലിയൊടിക്കും പശുതം തല്ലി-730
പ്പൊടിക്കും പാദപങ്ങൾക്കിട്ടിടിക്കും വല്ലതും ചൊല്ലി-
പ്പൊടിക്കുന്നെന്നിന്ദു ഭീമാ?

നടപ്പാൻ ശക്തിയില്ലാത്തു കിടപ്പായി നമുക്കിപ്പോൾ
ചടപ്പാം വാലിത്തങ്ങോട്ടേക്കെടുപ്പാൻ സദ്ധ്യമല്ലേതും.
കുപാടുകുന്നേ വോൻ ചാടിക്കടന്നാലും നടന്നാലും
മടിക്കുന്നെന്നിന്ദു ഭീമാ! മുടക്കുന്നില്ല ഞാൻ മാഗ്ഗം.”
പറഞ്ഞു ഭീമനും: “നീയിപ്പറഞ്ഞ വാക്കുകളെല്ലാം
കറഞ്ഞൊരു കരുത്തുള്ളോർ പറഞ്ഞെങ്കിലായിരിക്കും.
മുതുകന്മാർ പലവട്ടമധികേ പങ്ങൾ ചെയ്താലും
വധിപ്പാനും ചിതം പോരാ വധിച്ചാലും ചിതംപോരാ
കരുത്തൻ മറ്റൊരുത്തൻ വന്നുരഞ്ഞെങ്കിൽ കരുത്തക്കൊ-
ണ്ടടിച്ചു കൈപിടിച്ചു കുട്ടിലേക്കാക്കിട്ടുമിടക്കും ഞാൻ;
അതുമെല്ലാമിരിക്കട്ടെ ഫലമില്ലാ മരിക്കൊറൊണ്ണി-

ടക്കുന്ന മരഞ്ചാടിക്കിഴവനെ

മരുത്തിന്റെമകൻ വന്നു മരിപ്പിച്ചെന്നതു കേട്ടാൽ
ചിരിക്കും സജ്ജനമെന്നു ധരിക്കു മക്കടത്താതെ
കടന്നുപോകയോ പിന്നെ കുടുപ്പമായ് വരുമെന്റെ
ഗുരുവാരമെന്നുപത്രൻ കരുത്തേറും കപിശ്രോഷൻ

ബലവാനുമായിരുന്നു. കൃഷ്ണനുമായി പതിനേഴുവട്ടം പോരാടിയിട്ടു
ണ്ടു്. ജരാസന്ധനെ ജയിക്കാൻ വേണ്ടി ഭീമജ്ജനന്മാർ കൃഷ്ണനോടു
കൂടി അയാളുടെ രാജധാനിയിലേങ്ങി. ബ്രാഹ്മണവേഷധാരികളാ
യിട്ടാണ് അവർ അവിടെ ചെന്നതു്. പോദിക്കുന്നതെന്തും കൊടു
ക്കാമെന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്തു ജരാസന്ധനോടു് അവർ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം.

ജനിപ്പോരു കലംതന്നിൽ ജനിപ്പോരു കരങ്ങല്ലി
 നിനപ്പാൽ നിന്നെ ലംഘിച്ചാലെനിക്കുപാപമുണ്ടാകും.”
 അതു കേട്ടു ഹന്തമാന്മുറചെയ്തു കനിവോടെ: 750
 “മന്ത്രിയിൽ ശങ്കയുണ്ടെങ്കിലതു ചെയ്യേണമെന്നില്ല
 വഴിതന്നിൽക്കിടക്കുന്ന വാലെടുത്തു മാറ്റിവെച്ചു
 വഴിപോലെ കടന്നാശു ഗമിക്ക ഭീമസേന നീ!
 കരംകൊണ്ടു വാനരത്തെത്തൊട്ടുക നിന്ദിതമെങ്കിൽ
 കരംതന്നിലിരിക്കുന്ന ഗദകൊണ്ടു മടിയത്തെ
 നെടുക്കൻവാലെടുത്താശു പോട്ടക്കെന്നു ദൂരെനീക്കി
 നടക്ക നീ മിട്ടക്കു വേർപെട്ടക്കു ദുർഘടമെല്ലാം.
 പറഞ്ഞു പാണ്ഡവനപ്പോൾ കുറഞ്ഞൊന്നു നിരൂപിച്ചു,
 “മറിച്ചുനീക്കുന്നേരം മുറിഞ്ഞുപോകയില്ലല്ലീ?”
 “മുറിയുന്നെന്നെങ്ങോ നിന്റെ ഗദയോനമ്മുക്കു വാലോ 760
 അറിയാഞ്ഞിട്ടു ചോദിച്ചേനരിശുണ്ടാകവേണ്ടാം.”
 “കടുത്ത പർവതം തല്ലിപ്പൊടിച്ചു ഭൂസമാക്കുന്ന
 കടുത്ത ഭൂഗദാഭണ്ഡം തടുത്ത വൈരികളില്ല.
 കൊഴിഞ്ഞു രോമവുമൊട്ടു പൊഴിഞ്ഞു ഭൂമിയിൽ വീണു
 ഇഴഞ്ഞു മേവിന നിന്റെ കിഴിഞ്ഞ വാലിനു ഭംഗം
 ഭവിക്കുമെന്നതുകൊണ്ടു മടിക്കുന്നു മഹാഭോഷാ;
 ചെവികു പുത്തരിയായിട്ടുരയ്ക്കാതെ ചില വസ്തു
 ശ്രവിക്കുമ്പോളെനിക്കുള്ളിൽ ജ്വലിക്കും കോപമാംവഹനി
 ഭവിക്കും നിന്മുടെ ദേഹം സഹിക്കാമോനിനക്കിപ്പോൾ?

ഇതും പറഞ്ഞതിശ്രദ്ധനാം പാണ്ഡവൻ 770
 നക്തഞ്ചരാരാതിഭാസന്റെ പുച്ഛാഗ്രം
 ഉത്തംഗമാകും ഗദകൊണ്ടു പൊക്കുവാം—
 നത്യന്തവേഗേന പെനടുത്തിടിനാൻ.
 ദീപംപെരുത്തൊരു പുച്ഛം ഗദകൊണ്ടു

ആവശ്യപ്പെട്ടു. ജരസന്ധനം ഭീമനുമായി അതിയേകരമായ യുദ്ധം നടന്നു. കൃഷ്ണന്റെ സഹായത്താൽ ഭീമൻ ഭരതാധിപത്തിൽ ജരസന്ധനെ പരാജയപ്പെടുത്തി. ശരീരം രണ്ടായി പിളർന്നു തല തിരിച്ചിട്ടു തിനാലാണ് അയാൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത്. ശൈശവത്തിൽ ജര എന്ന രാക്ഷസിയാൽ സന്ധിപ്പിക്കപ്പെട്ട അയാളെ അങ്ങനെയേ കൊല്ലാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നുള്ളൂ. നിന്മുഖനംചെയ്തു = നിശ്ശേഷം നശിപ്പി

പൊക്കവാനായി പ്രയത്നം തുടങ്ങിനാൻ;
 രണ്ടു കരങ്ങളുകൊണ്ടു പിടിച്ചുടൻ
 രണ്ടുമുന്നട്ടുഹാസം മുക്കിഗുട-
 കൊണ്ടുടൻ തിക്കിക്കലുകുപ്പിലവിധം-
 കൊണ്ടുമിളക്കം തരിമ്പില്ല വാലിന്;
 നീണ്ടുതടിച്ചൊരു പുച്ഛാഗ്രഭംഗത്തു 780
 രണ്ടുരോമം പോലുണ്ടു മിളകില;
 വേണ്ടും പ്രയോഗങ്ങളെല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു
 വേണ്ടുംവേണ്ടും നാണവുകെട്ടു മാറിനാൻ,
 “ഇക്കരങ്ങളെന്തോ പുച്ഛം ഗദകൊണ്ടു
 പൊക്കുവാൻമേലോ നമുക്കെന്നവന്നല്ലോ
 ദിക്കുകളെല്ലാം ജയിച്ചുള്ള ഭീമന്റെ
 വിക്രമമിപ്പോൾ ഫലിക്കാത്തതെന്തെഹോ
 തെറ്റൊന്നാരുത്തന്റെ മായംപ്രയോഗമോ
 മുറു ഫലിക്കാത്തതെന്തുവാൻ മടംബലം?
 കാരാൻമകനാരു മക്കത്തൊന്നോടു 790
 തോറ്റുപോയെന്നതു കേൾക്കുന്നനേരത്തു
 നൂറുവർ നമ്മെപ്പരിഹസിപ്പിച്ചിട്ടുമേ,
 കൂറുകാർപിന്നെ പരിഹസിക്കും ദൂരം.
 മുറുമെനിക്കിനിജീവിച്ചിരിപ്പതി-
 നൊട്ടും കൊതിയില്ല, വല്ലതെന്നാകിലും
 മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു മുതുകൻകരങ്ങളെൻ
 നഷ്ടി വരുത്തും കരുത്തുള്ള പാണ്ഡവൻ;
 പെട്ടെന്നു ജീവൻ കളവാൻ മടയില്ല
 കഷ്ടമിബ് ഭീമന് ഉണ്ണട്ടിരിക്കുമോ!”
 ഇത്തരം ചിന്തിച്ചു കേൾപ്പിച്ചുറച്ചുടൻ 800

ചു്. സിദ്ധമല്ലാതെന്നിങ്ങനെയ. വൃദ്ധപുപംഗമൻ=വൃദ്ധനായ
 വാനരൻ. രൂക്ഷസന്നാഹങ്ങൾ=യേക്കരമായ ഒരുക്കം. ദുര്യോധനോ
 ക്തം=ദുര്യോധനനാൽ പറയപ്പെട്ടതു്. ദുഗ്ഗാസനം=മുഷിച്ച ആജ്ഞ.
 നാസ്തിയം=ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടും. പാദപം=വൃക്ഷം. നക്തഞ്ചരാരാതി
 ഭാസൻ=രാക്ഷസശത്രുവായ ശ്രീരാമന്റെ ഭാസൻ; ഹന്തമാൻ. പുച്ഛം
 ഗ്രം=വാലിന്റെ അററം,

സത്പരഃ പരഞ്ഞങ്ങത്തു വൃകോദരൻ:

“നോക്കെടാ മക്കടാ! മായാപ്രയോഗങ്ങ-

ളുൽക്കടാടോപം തുടങ്ങുന്ന നിന്നുടെ

മുഷ്ടികളെല്ലാം ശമിക്കും ഭ്രമിക്കാതെ

മുഷ്ടിമ! ഭവന്യധുരം തുടങ്ങീടിനാൻ;

ഇക്കണ്ട നമ്മെത്തടുത്തു നിർത്താമെന്നു

ധിക്കാരമല്ലയോ വാടാ ബലിമുഖാ!

വക്കാണമേകുന്നനേരം ധൃതിപ്പെട്ടു

വെക്കും മരക്കൊമ്പുപറ്റുമായ നിൻ

ഗുഡപ്രയോഗങ്ങൾ നമ്മോടുകൂട്ടമോ?

810

മൃഗത്വമങ്ങു നീ വച്ചേക്കു വാനര!

കൂടപ്രയോഗം തുടങ്ങുവിധൗ നിന്റെ

കൂടപ്രയോഗം ഫലിക്കാതെയായ് വരും.

കണ്ടു പഠിച്ചതും കേട്ടു പഠിച്ചതും

കൊണ്ടു ഫലിപ്പിച്ചെന്നു ചിന്തിച്ചു നീ

തണ്ടുതപ്പിക്കൊണ്ടു നേന്തു പന്നാലിങ്ങു

കണ്ടുകൊള്ളാമിന്നു വൈഭവധൃമൊക്കവേ.

പണ്ടൊരുനാളും പ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ

കണ്ടറിവില്ലെന്നു തോന്നിപ്പിന്നിനു ഞാൻ;

കണ്ടാലറിവാൻ സമത്വമല്ലെങ്കിൽ നീ

820

കൊണ്ടാലറിയുമതിനില്ല സംശയം.

വേണ്ടാസനം നീ തുടങ്ങുകാരണം

വേണ്ടിവന്നു ചില ദുർഭാഷണങ്ങളും.

മന്ത്രസവാബലംകൊണ്ടോ നിനക്കെന്റെ

മാഗ്ഗം തടുക്കുവാൻ ശക്തിയുണ്ടായതും?

മന്ത്രവും തന്ത്രവും മറുതള്ള വിദ്യയും

മാന്യതപുത്രനോടേതും ഫലംവരാം.

801-900 നഷ്ടി=നാശം. ഇളപ്പെട്ടിരിക്കുക=അറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുക. ഉൽക്കടാടോപം=വലിച്ച അഹങ്കാരത്തോടുകൂടി. വക്കാണമേകുക=യുദ്ധരംഭിക്കുക. കൂടപ്രയോഗം=മാന്ത്രികപ്രയോഗം. തണ്ടുതപ്പുക=അഹങ്കരിക്കുക. നേന്തുവരിക=എത്തിക്കുക. മുഷ്ടിരന്ധരം=പരാക്രമികൾ. പണ്ടുകനീകണ്ഠം=രാവണൻ. രാവണനെ വാനരചക്രവർത്തിയായ ബാലി തന്റെ വാലിൽ കുടുക്കി, കടലിൽ

കൂനൻമടിക്കുകിൽ ഗോപുരംകുത്തുമോ?

വാനരന്മാരെത്തുകാട്ടുന്നു നമ്മോട്?

വാനര! നില്ലെന്നടുക്കുന്നനേരത്തു

830

വാലുമുയർത്തിപ്പറക്കും കരങ്ങുകൾ."

ഇത്തരം ഭീമന്റെ ദുർഭാഷണം കേട്ടു

വൃദ്ധൻ ചിരിച്ചു പറഞ്ഞു പതുക്കേവേ:

"മക്കടന്നെന്നു നീ ധിക്കരിക്കേണ്ടൊരാൾ,

മക്കടന്മാരിലും മുഷ്ഠരന്മാരുണ്ടു്;

പണ്ടൊരു മക്കടത്താനല്ലയേ പക്ഷതി-

കണ്ണെന്നുണ്ടായ നകരഞ്ചരേന്ദ്രനെ

വാലുകൊണ്ടാശു വരിഞ്ഞുകെട്ടിക്കൊണ്ടു

നാലുസമുദ്രങ്ങൾ ചാടിക്കടന്നതും?

മറെറാരു ഭേഹം മഹാവാരീരാശിയെ

840

സത്വരം ചാടിക്കടന്നുചെന്നുണ്ടസാ,

ശങ്കകൂടാതെ നിശാചരവീരന്റെ

ലങ്കയിൽപുക്കു ഭയങ്കരന്മാരായ

കിങ്കരന്മാരേപ്പലരെ വധിച്ചതും

തൻകേളികാനനം തല്ലിത്തകർത്തതും

ഹങ്കാരമോടു രണത്തിന്നടുത്തോരു

ലങ്കേശപുത്രന്റെ കണ്മുറിച്ചതും

പങ്കേരുഹാക്ഷിയും വൈഭവേഹിതനുടെ

സംക്രേശമെല്ലാം പറഞ്ഞുകൂട്ടുഞ്ഞതും

യുദ്ധത്തിനെത്തിയ നകരഞ്ചരേന്ദ്രന്റെ

850

തേർത്തട്ടിലാമാറ്റ ചാടിക്കരേറീട്ടു

ചണ്ഡമായുള്ളൊരു പാഷ്ഠിസ്ഥലംകൊണ്ടു

ഗണ്ഡസ്ഥലങ്ങളിൽ താഡനംചെയ്തതും;

മാനമുള്ളൊക്കൾ നമ്മുടെ ജാതിയിൽ

ഞാനറിയുന്നോർ പലരുണ്ടു പാണ്ഡവ?

മക്കടൻ മക്കടന്നെന്നു നീയിങ്ങനെ

മുക്കി പീഡിപ്പിച്ച കഥ സുവിധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സംക്രേശം=വലിയ ദുഃഖം. ചണ്ഡം=ഭയങ്കരം. മക്ഷിക=ഈച്ച. വലിത്തര...ശരീരൻ=വലിത്തരമായ (വളരെ വളർന്ന), ധവളഹിമാപലത്തിൻ (വെളുത്ത ഹിമാലയപർവ്വതത്തിൻ) സന്നിഭമായ (സമീപമായ) തുംഗശരീര

ധിക്കരിക്കാതെ ഗമിക്ക നല്ല സഖേ."

എന്നതു കേട്ടു പറഞ്ഞു വൃക്കോദര-

"നെന്നുടെ സ്വാമി ഗുരുനാഥനത്രേ

ശ്രീരാമദാസൻ പവനാത്മജനത്രേ

860

ശ്രീഹനുമാൻ മഹാവിദ്യപരാക്രമൻ

അദ്വൈതജ്ഞ, ഭവാനെങ്ങ, ഹാ ഹന്ത!

ഭദ്രേഹവൃദ്ധപ്രവംഗ! മതിമതി!

പക്ഷിഗ്രന്ഥം ഗന്ധനെന്നോർത്തിട്ടു

മക്ഷികളുടും മദിക്കുംകണക്കിനെ

ശ്രീരാമദാസന്റെ വംശേ ജനിക്കയാൽ

പാരം നിനക്കുമഹാഭാവമിങ്ങനെ."

ഉദ്ധതമതിനരപതിതനുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു

ബുദ്ധിയിലതികന്നിവകൾക്കു കയ്യകമിയന്നു ഹനുമാൻ

വർഷിതതരയവളഹിമാപലസന്നിഭംഗശരീരൻ 870

നൈടുതാകിന കൊടിമരമെന്നെക്കണക്കെ തടിപ്പൊരു വാലും

തുടുതുടെ നയനങ്ങളുമെമ്പൊഴു ചെമ്പുകിടാരംപോലെ

കടിലാകൃതി ശശികലപോലെ വിളങ്ങിന ദന്തകടംബം

പടുലസ്സസകളുമിടകലരുന്ന ഭയങ്കരമുഖവും

പരിപലത്തൊഴു പടപൊരുതീടിന പൂമുതരകരദണ്ഡയുഗം

കരതല വരനവരനികായവുമുല്ലടകണ്ഠമകണ്ഠം

ഗിരിവരസമമാകിന മാർവിടമുരുതരുമുദരമുദാരം

ഉരുതരകടിതടമഥ തുടകളുമടമയിലതിഗംഭീരം

ലങ്കാപുരഗോപുരമതിലു തക്കത്തൊരു ജംഘായുഗളം

കീകരകലമിടിപൊടിയാക്കിന പടുതര-

മടിമലർവടിവും. 880

ശങ്കര! ശിവ! ഭുവനഭയങ്കരമാകിന വിപുലശരീരം

ശശധരനിയോവളമതിങ്ങനെവിരവൊഴുകാട്ടിഹനുമാൻ

ഉൽക്കടകുടലീലനിനാദവുമതുടതകിലുകിലരവവും

മക്കടകലമകടമഹാമണിതനുടെ തടിയുടെ വടിവും

ത്തോടു (ഉയന്ന ശരീരത്തോടു) കൂടിയവൻ. കടിലാകൃതി ശശി

കലം=വളഞ്ഞ പന്തലം. ദന്തകടംബം=പല്ലിനുകൂട്ടം. പടുലസ്സസ

സകൾ=ഇളകുന്നതും ഇടതിങ്ങിയതുമായ കഞ്ചിരോമങ്ങൾ. പരി

പലം=ഇരുമ്പലക്ക. ഉതുകടകണ്ഠമകണ്ഠം=അകണ്ഠമായ (ഉജ്ജ്വല

കർക്കശതരകരപരണാദികൾ ഭീഷണവേഷവിശേഷം
 മുഷ്ണരമതു മൂന്നുജഗത്തിലുമുത്തമമെത്രവിചിത്രം!
 അംബരതലമൊക്കെ നിറഞ്ഞുകവിഞ്ഞുവിളങ്ങിന രൂപം
 അംബുധിയുടെ ലംഘനസമയസമുദ്ധ്യതമെന്നതുപോലെ
 വെണ്മയിലൊരു വിന്ധ്യമഹാപലശിഖരമടനകണക്കെ
 കണ്ഠികളിലൊമ്പാട കണ്ടുവീരണ്ടു വൃകോദരവീരൻ 890
 “എന്തൊരു മറിനായകീതിങ്ങനെ സംഗതിവന്നതിദാനീം
 എന്തിനി ഞാനിഹ ചെല്ലേണ്ടതുമിദമെന്തൊരു

വിസ്മയമേവം”

ചിന്തയിലുടനീങ്ങനെ തിങ്ങനെ തീവ്രതരം ഭയമോടെ
 കന്തികമാരൻ വീരവൊടു പരവശഭാവമിയന്നു തദാനീം
 ലക്ഷണമതു കേട്ടു ധരിച്ചതു തെളിവൊടു കണ്ടുശായാം
 തൽക്ഷണമുളവയീതു ചേതസി മൽഗുരു ഹരമാൻതന്ന
 ലക്ഷണപൂർവ്വജനുടെ ഭക്തശിരോമണി മാരുതിവീരൻ
 രാക്ഷസകലശലഹേതാശനനെന്തിത്തമ ഭീഷൻ
 “ജയ! ജയ! ജയ ജനകസുതാപതീദൃത മഹാഗുണരാശേ,
 ജയ ജയ ജയ! ജാനകിമാനസ സരസിജ സവിതു-

മഹാത്മൻ, 900

ജയ ജയ ജലരാശി വിലംഘന, ജയ ജയ ജഗതീബന്ധോ,
 ജയ ജയ ഹരമ”ന്നിതി രത്നീയോടെ വീണുവണങ്ങി

പദാന്തേ

“വാന്ദരകലവീര, വരമരുളുക ധീര, വാക്വിധിഗംഭീര;
 വരഗുണഗണസാര, നീശിപരകലകാല,

ലമായ) ഉത്കടകണ്ഠം (തടിച്ച കടുത്തു്). കടീതടം=അരക്കെട്ടു്.
 ജംഘായുഗളം=രണ്ടു കണങ്കാലുകൾ. ശശധരനിധവളം=ചന്ദ്രനെ
 പോലെ വെളുത്തു്. ഉത്കടകടഭീർഘനിനാദം=ഭയങ്കരവും കർഷ
 ശവും വളരെനേരത്തേക്കു നീങ്ങുനീല്ക്കുന്നതുമായ നിനാദം (ശബ്ദം-അ
 ലപ്പ). അംബുധിയുടെ ലംഘനസമയസമുദ്ധ്യതം=സമുദ്രലംഘനസ
 മയത്തു് ഉയർത്തിയതു് (വളർത്തിയതു്). ഇദാനീം=ഇപ്പോൾ.

901-1000. രാക്ഷസകലശലഹേതാശനൻ=രാക്ഷസവംശമാ
 കുന്ന ഈയംപാറാകൾക്കു് അഗ്നിയായിട്ടുള്ളവൻ. ജാനകി...മഹാ
 തൻ=ജാനകി (സീത)യുടെ മാനസ(മനസ്സ്)മാകുന്ന സരസിജ(താ
 മരപ്പുവ)ത്തിനു് സവിതാവും (സൂര്യൻ) ആയ അല്ലയോ മഹാത്മാ

നിസ്സൃത മരണവിലോല, നിരപമകലശീല
താഡിതശവദന, തരുന്നികരകൃതസദന
പാടലസുമവദന, പരിഹരരിപുഭവന
നിന്തിരുവടിയുടെ പദയുഗ-

ചെന്തളിരതി ശരണമിഹ ശരണം.
ചിന്തയിലിദമിനി വിളയാടുക
ചിതമോടു തവ ചരണം ശരണം.”

910

ഇതഥ വണങ്ങി സ്തുതിക്കുന്നു ഭീമന്റെ
ഹസ്തങ്ങൾ രണ്ടു പിടിച്ചു കപീശ്വരൻ
നക്തഞ്ചരസ്രങ്ങളേറ്റു വടുകെട്ടി
വിസ്താരമായുള്ള തനുടെ മാറ്റത്തു
ചേത്തുപുണർന്നുകൊണ്ടാപാദമസ്തകം
പേത്തുപേർത്താതു തലോടി കരംകൊണ്ടു
മുഖാവുതൊട്ടങ്ങനഗ്രഹിച്ചീടിനാൻ
മാന്താഞ്ചശിഷ്യനും മക്കടയീശ്വരൻ:

“ഭീമസേന, മഹാധീര, ധരിക്കു നീ
രാമഭദ്രസ്വാമിതന്നെയും സേവിച്ചു
താമസംകൂടാതെ പോയാലുടൻ നിന്റെ
കാമസംപ്രാപ്തിക്കു ബാധമില്ലേതുമേ;
രാമായണംകഥ കേട്ടുകൊരുക ഭവാനു
ആമോദമോടെ ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞിടാം.
സാമോദമോയിതു കേട്ടുകൊണ്ടീടുക
ക്ഷേമോദയം രാമനാഥലീലാമൃതം.

920

മാന്താഞ്ചവംശേ ദശരഥൻതനുടെ
പുത്രനായ് വന്നു പിറന്നു നാരായണൻ
ഉത്തരകോസലത്തിങ്കലയോദ്ധ്യയെ-
ന്നത്തഃശ്രീരാജധാനിയിൽ മേവിനാൻ.
കൗസല്യതനുടെ പുത്രൻ രഘുവർമ്മൻ
കൈകേയിതനുടെ പുത്രൻ ഭരതൻ.
തത്ര പിന്നെസ്സമീത്രാത്മജൻ ലക്ഷ്മണൻ

930

വേ. നതി=സ്തുതി. നിസ്സൃതമരണവിലോലൻ=മോചിക്കപ്പെട്ട
മരണപാഞ്ചല്യത്തോടുകൂടിയവൻ—മരണഭയമില്ലാത്തവനെന്നു സാ
രം. ഹന്തമന്ദൻ ചിരംജീവിയാണെന്നോർക്കുക. താഡിതശവദനൻ=

ശത്രുക്കൾ നാൽവരിങ്ങനെ ജാതരായ്.
 അത്രാന്തരേ വിരവോടു വിശ്വാമിത്ര-
 സത്രം മുടക്കുന്ന ഭൃഷുരക്കൊല്ലവാൻ
 വീല്പം ശരവുമെടുത്തു പുറപ്പെട്ടു
 തെല്ലം മടിയൊതെ താനുമനജനം
 കടകം പുക്കോരുനേരത്തു വന്നോരു
 താടകയെക്കൊലചെയ്തു രാജ്യത്തമൻ.
 സിദ്ധാശ്രമം പൂക്കു നില്ക്കും വീധ തത്ര
 ബലാവലേപം മവം മുടക്കിട്ടവാൻ
 വന്ന സുബാഹുപ്രമുഖവൃന്ദങ്ങളെ-
 ക്കൊന്നടൻ യാഗവും രക്ഷിച്ചു രാഘവൻ
 ചെന്നങ്ങഹല്യയ്ക്കു മോക്ഷം കൊടുത്തുടൻ
 പിന്നെ ജനകന്റെ മന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
 ത്രൈയംബകം പള്ളി വീല്പുത്തന്നുടെ
 കൈയിലെടുത്തു കലച്ചു മുറിച്ചുടൻ
 സീതാവിവാഹവും ചെയ്തു മുദാ ഗന്റെരി
 സോദരന്മാരും വിവാഹം കഴിപ്പിതു.
 മാഗ്ഗുത്തവന്നു തടുത്തു കടുത്തൊരു
 ഭാഗ്ഗവരാഭനെ ക്ഷീപ്രം ജയിച്ചുടൻ
 സാകേതമന്ദിരം പൂക്കുടൻ സീതയാ
 സാകം വസിച്ച് സുഖിച്ചു രാജ്യത്തമൻ.
 ഭവ്യനായുള്ള ദശരഥപുത്രൻ
 യൗവനേ രാജ്യം ഓടിച്ചേകവും ഭാവിച്ചു
 ദൈവബലേന മുടക്കിനാൾ കൈകേയി
 കൈവല്യശീലൻ പുറപ്പെട്ടു കാണനേ
 പ്രാപിച്ചു സൗമിത്രി സീതാസമേതനായ്
 ഭൂപാലനന്ദൻ ഭൂപൻ മഹാരഥൻ.

940

950

960

ധരിച്ചു വല്ലഭം പിണ്ണെപ്പിരിച്ചു ചെഞ്ചിടാരം
 തിരിച്ചു മുവരും ഗംഗ തരിച്ചു ചിത്രകൂടത്തിൽ
 വസിച്ച് കാന്തികൾ കൊണ്ടല്ലസിപ്പു മുവരമപ്പോൾ
 രാവണനെ പ്രഹരിച്ചവൻ. പരിഹൃതരീപദഹരൻ = പരിഹരിക്ക
 പ്പെട്ട (നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട) രീപ (ശത്രുക്കളാകുന്ന ദഹനനോടു്) (അഗ്നി
 യോടു്) കൂടിയവൻ = ശത്രുക്കളെ നശിപ്പിച്ചവൻ. അത്രാന്തരേ = ഇതി

ഗ്രഹിച്ചു വേലോകത്തെഴുതിച്ചു താതനെനിതം.
 വ്യഥിച്ചും തല്ലാംഭോജേ പതിപ്പോള ഭരതനെ
 തനിച്ചു പാടുക. നൽകിയയപ്പിട്ടത്രിയെച്ചെന്നു
 നമിച്ചു ഭണ്ഡകാരന്യേ വസിച്ചു രാഘവൻ തത്ര
 മദിച്ചോള വിരായനെ വധിച്ചു മാമുനിമാരെ
 സ്തുതിച്ചു തീർത്ഥവാടിനടന്നു ഘോരകാന്താരേ 970
 കടന്നുചെന്നഗന്ധ്യന്റെ ഗുഹത്തിലങ്ങകം പുക
 ഉടനേ വന്ദനംചെയ്തു പരിചോടെ മുദാ ഗോദം-
 വരീതീരേ വസിക്കുമ്പോൾ വരിപ്പാനാഗ്രഹത്തോടെ
 വരുന്ന ശൂർപ്പണവേദേ മുലയും മുക്കുമുക്കോടെ
 കരവാരുകൊണ്ടുനാശു ലലനംചെയ്തു സൗമിത്രി
 കരഞ്ഞു ശൂർപ്പണവ പോയ് വരൻതന്നോടറിയിച്ചു;
 വരനും ഭൃഷണൻതാനും കരുത്തുള്ള ത്രിശിരവും
 പരന്ന വൻപടയുമായ് വരുന്നനേരമേ രാമൻ
 കടുത്തസായകം ചാലേ തൊടുത്തു രാഘവൻ വേഗാൽ
 അടുത്തു രാക്ഷസന്മാരെ കൊടുത്തു കാലന്തക്കാക്കി; 980

അതു കേട്ടു ഭഗവ്രീവനതിലേററം കയർത്താശു
 ചതിപ്പാനായ് പുറപ്പെട്ടു മുനിവേഷമവൻ പൂണ്ടു.
 അമ്മാമനാകുന്ന മാരിചനെച്ചെന്നു
 പൊന്മാൻവടിവാക്കിവിട്ടു ഭഗാനനൻ;
 സമ്മോഹമുണ്ടാക്കി രാമന്റെ പത്നിക്കു
 തന്മാഴുകൊണ്ടാശു വേറാക്കി വേഗേന
 മട്ടോൽമൊഴിയായ സീതയെത്തൽക്ഷണം.
 കട്ട രഥത്തിൽ കരേറീശ്ശമിക്കുന്ന
 ഭൃഷ്ണനെച്ചെന്നു തടുത്ത ജടായുവെ
 വെട്ടി വധിച്ചുകുളഞ്ഞു ഭഗാനനൻ 990
 ചട്ടറ ലങ്കാപുരത്തെ പ്രവേശിച്ചു
 ക്ഷുമാദ്രേവിയെ തത്ര വെച്ചീടിനാൻ.
 മാരിചമാനീനെയൊന്നോര രാഘവൻ
 തൻപ്രാണദേവിയെക്കൊന്നൊത്തു ഖിന്നനായ്

നിടയ്ക്കു; ആ ശമയത്തു്. സത്രം=യാഗം. സിദ്ധാശ്രമം=തപ
 സാശ്രമം. ബദ്ധാവലേപം=അവലേപത്തോട്-ഗദ്യോട്-കൂടി.
 മഖം=യാഗം. ത്രൈയംബകം=ശിവനെ സംബന്ധിച്ചതു്. സാ

തമ്പിയോടൊന്നിച്ചു തേടി നടക്കൊണ്ടു
വമ്പിച്ചുകൊണ്ടു വന്നു ചെല്ലാത്ത
വമ്പനാം ഗുഹ്യനെ സംസ്കരിച്ചിടുന്നാൻ.
കമ്പംവെടിഞ്ഞു കമ്പസന്ദേശം കേൾക്കുന്ന
സമ്പന്നമോദം ശബരീകുളമോക്ഷവും
സംഭാവനം ചെയ്തു താനുമനുജനം.

1000

പമ്പകടന്നു നടന്നുവരുവീയതു
വ്യഗ്രതകൂടാതെ ഞാൻ ചേന്നു വന്നിപ്പ-
ന്നഗ്രഹംവാങ്ങി മഹാഗിരിതന്നുടെ
അഗ്രേ വളരെബാധപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
സുഗ്രീവനോടൊത്തു സഖ്യവും ചെയ്യിച്ചു
ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള സാലങ്ങളും മുറി-
ച്ചുഗ്രനാം ബാലിയെ ബാണേന രാഘവൻ
നിഗ്രഹിച്ചമ്പോടു രാജ്യപ്രഭുപ്രഭവും
സുഗ്രീവനാക്കിക്കൊടുത്തു വാഴിച്ചിതു.
ദിക്കുകൾ നാലിലും ജനകീദേവിയെ
ചിരിക്കുന്നു തേടുവാനായിപ്പറപ്പെട്ട
മക്കടന്മാരുടെ കൂട്ടമങ്ങായതിൽ
തെക്കോട്ടു തേടുവാൻ ഞാനും പുറപ്പെട്ടു.
അക്കടൽ ചാടിക്കടന്നു ദൈരികക്കണ്-
റക്കന്റെ ലങ്കാപുരത്തെയും പ്രാപിച്ചു
മൈക്കണ്ണിമാർമണിയാളെയും കണ്ടു ഞാൻ
തൃക്കാഴ്ചവെച്ചിതു രാമംഗുലീയകം.
ചൊൽക്കൊണ്ടു രാമദേവന്റെ കൃപകൊണ്ടി-
തൊക്കെയും സാധിച്ചു ഞാനും വൃകോദരം.

1010

മേടിച്ചു പുഡാമണി ഒടിച്ചു കല്പകവൃക്ഷം
മുടിച്ചു കാനനമെല്ലാം ചൊടിച്ചു രാക്ഷസന്മാർക്കി-
ട്ടടിച്ചു മോലനാദൻ താൻ പിടിച്ചു മുൽക്കരകെട്ടി

1020

കേതം=അയോദ്ധ്യ. സീതയോ സാക്ഷം=സീതയോടുകൂടി. കൈവല്യ
ശീലൻ=മോക്ഷസ്വരൂപൻ. വല്ലഭം=മരവൃദ്ധി. ഗംഗതരിച്ചു=
ഗംഗ കടന്നു. പാദുകം=മെരിയടി. മൃഗംപെണ്ണ്=പിള്ളൻ.

1001-1120. വമ്പനം ഗുഹ്യൻ=വലിയ കഴകൻ (ജടായു
എന്ന പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനെന്നും ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്.) സംഭാവനം ചെയ്തു=

പ്പിടിച്ചു മാവണൻമുമ്പിൽ ഗമിച്ചു രാക്ഷസൻ കണ്ടു
 ചിരിച്ചു നമ്മുടെ വാലും കുരിച്ചു വൈരികളും വ-
 ന്നടുത്തു ഞാനുമപ്പോൾ വാലെടുത്തു മാളിക്കു തീ-
 കൊടുത്തു സംഭ്രമമൊന്നു കടുത്തു സംപ്രഹാരത്തി-
 ന്നടുത്തുവന്നവർക്കുള്ളും കടുത്തു ദുഷ്ടരെ നാണം
 കെടുത്തു ലങ്കയും ചട്ടുകരിച്ചു ഭസ്മമാക്കിക്കൊ-
 ണമന്ത്യവൈരിവൃന്ദങ്ങളെയമന്തിവെച്ചു ഞാൻ പോന്നു
 സമസ്തമങ്ങറിയിച്ചു പോരിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു 1030
 പാരാതെ കപിശ്രേഷ്ഠന്മാരോടൊന്നുമായി
 വീരപുംഗവൻരാമൻ വാരിധിതടേ ചെന്നു
 ഭൂമിസേനയുത്താനും പാരാതെ പടവീഴ്ചമാദരാലുറപ്പിച്ചു
 അന്നേരം വിഭീഷണൻ ചെന്നു രാമനെക്കണ്ടു
 വന്ദിച്ചു കപികളോടൊന്നിച്ചു വസിപ്പിച്ചു
 ഏതുമേ മടിയാതെ സേതുബന്ധനംചെയ്ത-
 യാതുകൾക്കൊരു ധൃമകേതുവായതും പിന്നെ
 സാധുക്കൾക്കൊരു മുക്തിഹേതുവായതും രാമ-
 സേതുവെന്നതിനിപ്പോളേതും സംഗമമില്ല.
 ലംഘിച്ചു സമുദ്രത്തെ ലങ്കയിലകംപുകു 1040
 ശങ്കിച്ചവരുന്നോർ ലങ്കാവാസികളെല്ലാം
 രൂക്ഷരൂപെരുന്ന രാക്ഷസഭടന്മാരും
 തെല്ലും താമസിയതെ വില്ലും കുന്തവും വാളും
 കല്ലും വൃക്ഷവും കൂർത്ത പല്ലുമെന്നിവകൊണ്ടു്
 തല്ലും തങ്ങളിലോരോ മല്ലും തള്ളലും വെട്ടും
 കൊല്ലുന്നെഴു തൊന്നെൻ ചൊല്ലും ശബ്ദമേററും
 കത്തുകൊണ്ടോരോ കൂട്ടം ചത്തു പോരാതായുള്ള
 യുദ്ധമിങ്ങനെ കൂട്ടി വൃദ്ധന്മാരിതീൽ ചിലർ

സന്തോഷപൂർവ്വം നല്ലി. തെരിക്കെന്ന് = പെട്ടെന്ന്. ചുഡാമണി =
 ശിരോരത്നം. സംപ്രഹാരം = യുദ്ധം. ഉത്കടബലം = വലിച്ചു ശ-
 ക്തി. കംഭീരവീരക്രമന്മാർ = ആനന്തലവന്മാരുടെ പരാക്രമത്തോടുകൂ-
 ടിയവർ. പ്രശസ്തം = പ്രശസ്തനെ ('കീർത്തിമാനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ'
 എന്ന് ഇവിടെ അർത്ഥം). സന്നാഹി = സന്നാഹത്തോടുകൂടിയ. സ-
 ന്യഭ്യ = ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടു്. വണ്ടാർകുഴൽമണി = സുന്ദരിമാരിൽ രത്ന-
 മാതാവൾ. കൊണ്ടോടിയീല = ആരോടിച്ചില്ല. യശ്രീച്ചു് = ഉപായ-
 ത്തിൽ; സുത്രത്തിൽ. ഫണീന്ദ്രതല്പേ = അനന്തനാകുന്ന കിടക്കയിൽ.

ഉത്തമരതിൽ ചിലത്രലംപായതുനേരം
 യുഗ്രാക്ഷൻ മകരാക്ഷൻ യുഗാക്ഷൻ പൃഥുകായൻ 1050
 തപഗ്രാക്ഷൻ വിരൂപാക്ഷൻ ശോണിതാക്ഷനും ചിന്നെ
 കുംഭേനികുംഭേകമ്പനെന്നുള്ളൊരു
 വന്ദമന്ദബം നിലിമ്പാരിവുന്ദവും
 കുംഭോദൻ മോഹനാദനമെന്നുള്ള
 കുംഭീന്ദ്രചിത്രമന്ദാരായ വൈരികൾ
 സംപ്രഹാരാന്തേ മടിച്ച ദിവംപുക്കു
 സംഭ്രമത്തോടെ പുറപ്പെട്ട രാവണൻ;
 രാവണൻകുഞ്ഞുൾ പത്തും കുഞ്ഞുകൊണ്ടു
 രാഘവൻ കണ്ടിച്ചകണ്ടിച്ച പിന്നെയും
 കുഞ്ഞയെന്നിയേ വന്നടക്കം ദശ- 1060
 കുഞ്ഞെ ബ്രഹ്മാസ്രമാകുന്ന സായകം-
 കൊണ്ടു വധിച്ച പതിപ്പിച്ച ഭൂമിയിൽ
 കണ്ടു സ്തുതിച്ചു ചണങ്ങി സുരന്മാരും
 അണ്ടർകോൽതാനും സുരസ്രീകളും വന്ദ
 വേണ്ടുവിധം പ്രശസ്തം പ്രശംസിച്ചിതു.
 ഇങ്ങിനെ സാധിച്ച സാധ്യങ്ങളൊക്കെയും
 തിങ്ങിന മോദനേ രാമഭദ്രസ്വാമി
 ലങ്കാധിരാജൻ വിഭീഷണൻ താനെന്ന
 പങ്കേരുഹാക്ഷനും കല്പിച്ച സീതയെ
 വഹിപ്രവേശനശുദ്ധയാക്കിക്കൊണ്ടു 1070
 ധന്യമാം പുഷ്പകമോർപ്പുറപ്പെട്ട
 തന്മൂടെ സാകേതമന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
 പട്ടാഭീഷേകവും സാധിച്ച മന്ദിരം
 തൃഷ്ണിയിൽ രക്ഷിച്ചു വാഴുന്നകാലത്തു
 ലോകാപവാദനേ സീതയെക്കാനനേ
 ശോകേന സന്ത്യജ്യ ലോകാധിനായകൻ
 വിശ്വമെല്ലാം മെളുപ്പിച്ചു കീർത്താ പരം
 വിശ്വവീരൻ മമ സ്വാമി രാഘവതമൻ
 (രാവണവധത്തിനായി മഹാവിഷ്ണു മനുഷ്യാവതരംപൂൺ ഭൂമി
 യിൽ ശ്രീരാമനായി അവതരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ സഹായിക്കുന്നതി
 നായി അനന്തൻ ലക്ഷ്മണനും ശംഖചക്രങ്ങൾ ഭാരതശത്രുഘ്നന്മാരും

അശ്വമേധയമഖംചെയ്യും ദശാന്തരേ,
 വൈദേഹി പെറ്റുതേ രണ്ടു ശിശുക്കളെ 1080
 സാദരമന്നു തടംബാലരോടൊന്നിച്ചു
 വാല്മീകിമാമുനിശ്രേഷ്ഠനും വന്നടൻ
 രാമായണകഥ കേൾപ്പിച്ചു മാമുനി
 ഗീരിനാൽ രാമനെ വന്ദിച്ചുനന്തരം
 തഞ്ചാർകുഴൽമണി വൈദേഹി വഹിയിൽ
 രണ്ടാമതും പ്രവേശിപ്പാൻ നിയോഗിച്ചു;
 കെണ്ടാടിയിലവരും, ഭൂമി പീളനാശു
 തഞ്ചാരിൽമാത്രതാൻ പാലാഴി പുകിതു;
 അനുകൂതാനുതനേരമയോദ്ധ്യയിൽ
 അന്തണവേഷം ധരിച്ചുവന്നാദരാൻ 1090
 മന്ത്രിച്ചുപോയതുനേരത്തു സമമിത്രി
 യന്ത്രിച്ചു മണി വൈകുണ്ഠം പ്രവേശിച്ചു;
 ചെക്കം ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും ശംഖ-
 ചക്രങ്ങളായില്ലമണേതാരനന്തരം
 നമ്മോടു യാത്രയുംപൊല്ലി രാജ്യത്തമൻ
 നിന്മായവിഷ്ണുസ്വരൂപം ധരിച്ചുടൻ
 പാലാഴിപുക്കു ഫണീന്ദ്രതല്ലേ മുദാ
 ത്രൈലോക്യനാഥൻ വസീപ്പു വൃകോദര!
 ഞാനും വിഭീഷണൻ ജംബവാൻതാനുമി 1100
 മൂന്നുപേരിങ്ങനെ ശേഷിച്ചു ഭൂമിയിൽ
 മറ്റുള്ള വാനരന്മാരമയോദ്ധ്യയിൽ
 പെറ്റുവളന്റോരു നാനാജനങ്ങളും
 തെറ്റൊന്നു ഭേദംവെടിഞ്ഞു ദേവാലയം
 പറ്റിസ്സുഖിച്ചുവസിക്കുന്നു സാരം.
 ഇക്കഥകണ്ണനുംചെയ്യും ജനങ്ങൾക്കു
 ദുഃഖങ്ങളെല്ലാകകുന്നുപോയത്രയ-
 ല്ലാക്കാനിലും അന്താനമുണ്ടോ വൃകോദര!
 നീക്കമില്ലേതുതോ മന്ത്രഗർഭേ ചെന്നു

യും ജനിച്ചു. മഹാലക്ഷ്മി സീതയായും അവതരിച്ചു. അവതാരോദ്ദേശ്യം സംധിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാൽ ഓരോരുത്തരും താന്താങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥസ്ഥാനം പ്രാപിക്കുന്നു.) ഇക്കഥകണ്ണനും ചെയ്യും = ഈ കഥ കേൾ

പുഷ്പം പിറന്നു വളന്നു മരിക്കുമീ-
 ഔഷ്ണമയോഗവും ചേർപെട്ടു സംസാര- 1110
 മാഗ്നങ്ങളും വീടുമാനസുന്ദര-
 സ്വഗ്നംഗമിക്കും, രാജപ്രചീരൻതന്റെ
 സൽക്കമാസംവാദമുള്ളവണ്ണത്തനെ
 കേൾക്കുന്നവർക്കും ധരിക്ക വൃക്കോദര!
 പൊയ്ക്കൊരുക നീയിനി ഭീമസേന! ഭവാനീ
 മൈക്കണ്ണിയാളുടെ മോദംവരുത്തുക
 പൊൽക്കൊണ്ട കല്യാണസൗഗന്ധികങ്ങളെ
 കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടു പോകെടോ പാണ്ഡവ!
 അക്കസ്മങ്ങളും വിത്തേശരാജന്റെ
 പുഷ്പരണിതനിൽ നില്ക്കുന്നു നീ ചെന്നു 1120
 തക്കത്തിലൊക്കെ ഹരിക്കുന്നനേരത്തു
 വക്കാണമേശുവാൻ വന്നടുക്കും ചില
 മുർഖരായുള്ള കാവൽക്കാരരക്കർ-
 ക്കെക്കൾൻ ശ്രോധവശൻ മഹാകുണ്ടകൻ
 വെക്കമടുത്തു തടുക്കുന്നനേരത്തു
 മുഷ്ണരമായ ഗദകൊണ്ടു താഡിച്ചു
 ശീഘ്രമങ്ങോടിച്ചുകൊരുക വൃക്കോദര!
 വ്യാഘ്രം വരുമ്പോൾ കുറുന്നരികളുണ്ട-
 ളൊക്കവേ പേടിച്ചു മണ്ടുന്നതുപോലെ
 വിക്രമമുള്ള നീ കാര്യം ലഭിക്കെടോ." 1130
 ഇതഥ പരഞ്ഞു മറഞ്ഞു ഹസ്തമാന-
 മെത്രയും മോദിച്ചു കന്തീകുമാരനും,
 തത്രനിന്നാശു ഗമിച്ചു ദിവ്യസ്ഥലേ
 വിത്തേശവാപിയിൽ ചെന്നിറങ്ങിടിനാൻ,
 കല്ലോലജാലം കളിക്കുന്ന കുണ്ടു,
 കമലമണിനിറമുടയ കമലമതു കുണ്ടു,

കന്ന. ഔഷ്ണമയോഗം = പാപഫലം. സൽക്കമാസംവാദം = ഉത്തമ
 കഥാഖ്യാനം.

1121—1200. വിത്തേശരാജൻ = ചൈത്രവണ്ൻ. പുഷ്പരണി =
 താമരപ്പൊയ്ക്ക. അരക്കർ = രാക്ഷസർ. വിത്തേശവാപി = വിത്തേശ
 ന്ന്റെ (കുബേരന്റെ) പൊയ്ക്ക. സൗഗന്ധികപ്പൊയ്ക്ക. കല്ലോലജാലം =

കല്യാണിമാരും കളിക്കുന്ന കണ്ടു,
 പൊലിമയൊടു പടുലജലവടിവുമതു കണ്ടു,
 അന്നങ്ങളെ പരക്കുന്ന കണ്ടു,
 അനവരതമവരയ നടനമതു കണ്ടു, 1140
 പത്രവാകങ്ങളെ വിക്രമം കണ്ടു,
 പടുലമലർമിഴികളുടെ കളിവിതതു കണ്ടു,
 മത്സ്യങ്ങളോടിനടക്കുന്ന കണ്ടു,
 മണമിയലുമണികസൂരണികളതു കണ്ടു,
 മഞ്ഞുപോലുപ്രയാണങ്ങൾ കണ്ടു,
 മലർമധുരതരണികളുമ സ്വപദി കണ്ടു,
 സത്സംഗശൃംഗാരഭാവങ്ങൾ കണ്ടു,
 സരസതരസരസിതരണികളുമതു കണ്ടു,
 പത്രവാകങ്ങളെ ചാപലം കണ്ടു,
 പടുലതരണികളായ സരസരതി കണ്ടു, 1150
 നത്രങ്ങൾ കേറിക്കിടക്കുന്ന കണ്ടു,
 നടുവിലതിപടുലമതിവടിവുമതു കണ്ടു,
 വക്രങ്ങളായുള്ള തീരങ്ങൾ കണ്ടു,
 വലിയ ജലതീരനിരകൾ വിരവിനൊടു കണ്ടു,
 ഗന്ധദീപം വന്നു പൊങ്ങുന്ന കണ്ടു,
 ഗുഹളിതവരരണിതകളുപൊലിമ കണ്ടു,
 ഗന്ധവ്യാപിമാർ വന്നു നീന്തുന്ന കണ്ടു,
 ഗഗനചരകലമഖിലമുപരി ബന്ധ കണ്ടു,
 കല്പഹാരപുഷ്പം നിരന്നങ്ങ കണ്ടു,
 പുളിനരുചി നളിനികളെ തെളിവുമതു കണ്ടു, 1160
 ഐരാവതം വന്നിറങ്ങുന്ന കണ്ടു,
 അവരയ വിഹരണവുമിഹ സ്വപദി കണ്ടു,
 മാരാരികൂറൻ മടിക്കുന്ന കണ്ടു,
 മടനന്ദനെ കൊടിയുടെ മകരമതു കണ്ടു,

തിരമാലകൂട്ടം. കലമണി=പരമാംഗം. മഞ്ഞുപോലുപ്രയാണം=മടിച്ച വണ്ടികളുടെ മേല്പോട്ടുള്ള യാത്ര. പടുലമതിവടിവ്=ഇളകുന്ന പന്ത്രണ്ടിൻ രൂപം (ജലത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്ന പന്ത്രണ്ടിൻ രൂപം). ഗന്ധദീപം=മദ്യം. ഗുഹളിതമുദരണിതകളുപൊലിമ=കുഴപ്പത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന മൃഗമായ ശബ്ദത്തിന്റെ മധുര്യം

ആദിദേവന്റെ തുരഗങ്ങൾ കണ്ടു,
 അരികിലുടനവരുടെ നടനമതു കണ്ടു.
 ഇങ്ങനെ സൗഗന്ധികപ്പെട്ടു കണ്ടു,
 ഇരുപുറവുമെ രജനീചരവസതി കണ്ടു,
 ഇംഗിതംചേരുന്ന പുഷ്പങ്ങൾ കണ്ടു,
 ഇതു സകലമിഹ സുലഭമിതി മനസി കണ്ടു. 1170

പാടി മെല്ലവേ പുഷ്പപാടിയിൽ ഭീമസേനൻ
 മോടിയിൽ മുടിതന്നിൽ ചൂടി നല്ലൊരു പുഷ്പം
 പേടിപ്പൂണ്ടു നക്രങ്ങളോടി ഓരവേ മാറി
 താടിമീശയും മേനീമുടിരോമവുംകൊണ്ടു;
 പാടിവരദിജന്തന്നിലാടിമരയന്നം.
 വാടിടാത്ത പുഷ്പങ്ങൾ തേടിടും ചക്രവാകം
 കോടിസാരസങ്ങളിൽ കൂടി; യെത്രയുമുള്ളിൽ
 പേടിക്കാരണം തദാ സാരസങ്ങളിൽനിന്നു
 സാരസങ്ങളുമെല്ലാം ഓരത്തു പറന്നങ്ങു
 തീരത്തു വസിക്കുന്നു: 1180

സാരസ്യമുടയോരു വീരൻ ഭീമസേനൻതാൻ
 ചാരുതപമിയലുകലഹാരത്തെക്കരംകൊണ്ടു
 കണ്ടിച്ചു മുതലയെ മണിച്ചു വരുന്നതും
 കണ്ടപ്പോളക്കരം ശുണിച്ചു പറപ്പെട്ടു.
 ശബ്ദങ്ങളൊരുവെട്ടു കണ്ണന്മാർ പലർകൂടി.
 ചെണ്ടക്കാർക്കിടമാനം കൊണ്ടുപത്തിടുകൂടി:
 “കൽഹാരപുഷ്പങ്ങൾ കട്ടുപറികണേ
 കള്ളാ നിനക്കടികൊള്ളമെന്നിങ്ങനെ
 കൊള്ളാമഹംഭാവമെന്തെടാ കശുലാ
 വെള്ളത്തിൽനിന്നങ്ങു കേറിനിന്നീടുക 1190

കല്യാണസൗഗന്ധികം വന്നു മോഷ്ടിച്ചു
 മെല്ലെത്തിരിച്ചങ്ങു കൊണ്ടുപോവാൻ നിന-
 ക്കില്ലെടാ സാമത്ഥ്യമല്ലോ മഹാജള
 നില്ലെടാ നിന്റെ വീനാശംവരും ദ്രവം.

സമൃദ്ധി. ഗഗനപരകലം=ആകാശപാരികളുടെ കൂട്ടം. മാരുതിക
 റൻ=ശിവന്റെ കാള. മകരം=മകരമത്സ്യം. തുരഗങ്ങൾ=കുതിര
 കൾ. രജനീചരവസതി=രാത്രിഞ്ചരന്മാരുടെ ഗൃഹം. സാരസങ്ങൾ=

ഞങ്ങളെ തമ്പരാനായ ധനേശ്വരൻ
 ഞങ്ങളെക്കാവൽക്ക കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.
 എങ്ങാനുമീവക പൂപ്പം ലഭിക്കുമോ!
 ചങ്ങാതി മോഹിച്ചതെല്ലാം വൃഥാഫലം
 കല്പവൃക്ഷങ്ങളെ പൂപ്പങ്ങളെക്കാളും—
 മത്തുതമാകുന്ന കല്പഹാരപൂപ്പങ്ങൾ

1200

കെല്ലോട്ട കൊണ്ടുവന്നുണ്ടാക്കി തമ്പരൻ
 ഏപ്പോഴമങ്ങിതല്ലാതില്ല ചിന്തിതും,
 ഒമ്പതുകൂട്ടം നീധി വച്ചിരിക്കുന്ന
 തമ്പരാനിപ്പോളതിലും വിശേഷിച്ചു
 പൊൻപൂവിലേറയുണ്ടെന്നു ധരിക്കുന്നി.
 വമ്പതുകൊണ്ട് കണക്കില്ല പൂപ്പം.
 തമ്പരാനിപ്പോളപ്പൊൻകൊട്ടക്കുന്ന
 പെമ്പിറന്നോർ പത്തുതൂറിൽ കുറവില്ല.
 പൊൻപൂവു ചൂടാനവകു കൊടുക്കണം—
 മമ്പത്തുമമ്പതും നിത്യം ചിലവുണ്ടു്.

1210

അമ്മമാക്കൊക്കെയും വെച്ചേറെ വെച്ചേറെ
 ചെമ്മേ പകത്തുകൊടുക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്കു
 തിന്മാൻ പുകയില വെറിലപാക്കുന്ന—
 തമ്മമാർ തന്നു പുലത്തുന്നതെന്നറി.
 കുറും വരുത്തിപ്പറത്തിറക്കിട്ടവൻ
 മറുളള മന്ത്രികൾ നോക്കുന്നതുകൊണ്ടു
 ചെറുറം ഫലിക്കയില്ലമ്മമാർ ഞങ്ങൾക്കു
 കൊററനും തേപ്പാനമല്ലാം തരുമല്ലോ.
 മോഷണം തെല്ലുണ്ടിവക്കെന്നു ഞങ്ങളെ
 ഭൂഷണക്കാർ ചെന്നു മൂപ്പിലെക്കേറപ്പിച്ചാൽ
 ഏഷണിക്കാരും പലരുണ്ടവരുടെ
 ഭീഷണികൊണ്ടു ഭയമില്ല ഞങ്ങൾക്കു:
 പെൺപിറന്നോർ ചെന്നുണർത്തിച്ചതൊന്നുമി—
 യതമ്പരൻ കേൾക്കു തിരികിപ്പ നിശ്ചയം;

1220

താമരപ്പൂക്കളെന്നും വണ്ടാരകോഴികളെന്നും രണ്ടു്. ശുബിച്ചു് =
 കോപിച്ചു്. ചെണ്ടക്കാർ = ഭോഷന്മാർ.

1201—1300 ശംഭുസഖൻ = ശിവന്റെ സുഹൃത്തു്; കബേരൻ.

പൊൻപൂവു കാക്കുന്ന ഞങ്ങളെ വെച്ചേച്ചു
പെൺപിറന്നോക്കുസംസാരമില്ലേടോ.

കാമിയക്കാരുണ്ടു മേനോക്കിയപ്പൻ-
ണ്ടാരിയപ്പട്ടരപ്പന്മാർ പലരുണ്ടു്

കോയിമ്മമാരുണ്ടുക്കളുക്കാരണ്ടു
നായന്മാരായുള്ളകമ്പടിക്കാരണ്ടു്

1230

ലന്തക്കുഴൽക്കാർ പതിനെട്ടുപുള്ളിയു-
ണ്ടന്തമിപ്പിപ്പോളുകൊപുരിതന്നി-

ലന്തണന്മാരും പ്രഭുക്കളും ഭൃത്യരും

ചന്തമേറീടും പണിക്കരപ്പന്മാരും

ഏന്തിനനേകം പറഞ്ഞിട്ടു കാമിയം

ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടാലിതിനൊക്കെ രാജ്യമീ-

ന്നന്തികംതന്നിലും ദൂരത്തുമില്ലെന്നു

സന്തതം ചൊല്ലുന്നു സർവ്വജനങ്ങളും.

ഈവണ്ണമുള്ള കുബേരന്റെ നാട്ടിനു

നീ വന്നു കേറിക്കുവന്നുതൂടങ്ങിയൊ-

1240

ലീവുന്ന ഞങ്ങളിലേകനുള്ളന്നു നീ

ഭാവിപ്പുകൊന്നും നടക്കയില്ലേതുമേ

ഇക്കണ്ട ഞങ്ങൾക്കെജമാനനേകനു-

ണ്ടുരക്കാനിലായാറാക്ക തെല്ലും ഭയമില്ല,

പൊൽക്കൊണ്ട രാക്ഷസൻ ശ്രോധവശനെന്നു

ദിക്കുകളൊക്കെജയിച്ചൊരു പുരുഷൻ

ശ്രോധവശനെന്നു പേരുകേട്ടാൽത്തന്നെ

ബോധംവരും നിനക്കായാടെ വിക്രമം;

വമ്പനാമങ്ങൾ കയ്യാളുവരുന്നതിൻ-

മുമ്പേ തെരിക്കനെപ്പൊയ്ക്കാറാക നീ ശം.

1250

പൊൻപൂ പഠിക്കുന്ന നിന്നെപ്പിടിപെട്ടു

ചെമ്പുകിടാരത്തിലിട്ടു വറുക്കാതെ

തമ്പുരാൻ തൂക്കാലിണയാണു ഭോഷ്ഠല്ല

ഡംഭകാട്ടാതെ നടക്കു നീ ഭർമ്മതേ!

വക്കണമേറുന്ന = വലിയ വഴക്കുള്ളിയായ. ധാവതിപെണ്ണപോയ = ഓടിപ്പോയി. എന്തേതെന്നല്ല = എന്തു മാത്രമല്ല. ചാക്കു = മരണം.

ശംഭുസഖന്റെ സരസ്സിലെപ്പുഷ്പം ത-
രിമ്പുപോലും കൊണ്ടുപോവാൻ കഴിവരാ.”

ഇത്തരം ഘോഷിച്ചു ചെന്നടുത്തിടുന്ന
നന്ദനന്മാരെയൊക്കെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
താഡിച്ചു താഡിച്ചു മണിച്ചു മണിച്ചു
താമസിയാതെ കയർത്തു വൃകോദരൻ;
തല്ലുകൊണ്ടിടുന്ന കിങ്കരന്മാരുടെ
കണ്ണുപോയീ ചിലർ കാലുപോയീ ചിലർ
ഏല്പാടിഞ്ഞു ചിലർ പല്ലുപോയെന്നല്ല
വല്ലാതെ ദേഹം വളഞ്ഞുപോയീ ചിലർ
ഒക്കവേ ചെന്നങ്ങു ക്രോധവശത്താൻ
കാൽ പതിച്ചു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ:

1260

“വക്കാണമേറുന്ന പൊണ്ണത്തടിയനാം
ധിക്കാരിമാനുഷൻ പോന്നവന്നിങ്ങനെ
പൊല്ലൊണ്ടു കല്യാണസൗഗന്ധികക്കൂട്ട-
മൊക്കെപ്പറിച്ചു കരസ്ഥമാക്കിക്കൊണ്ടു
നിൽക്കുന്നനേരത്തു ഞങ്ങൾ വിരോധിച്ചു
മുഷ്ടുള്ളവനിഹ തെല്ലും ഭയമില്ല.

1270

എന്നല്ല ഞങ്ങളെത്തല്ലിയോടിച്ചവൻ
പിന്നെയും പുഷ്പം പറിക്കുന്നു കശുലൻ!
ഭണ്ഡമെടുത്തങ്ങയർത്ഥിപ്പിടിച്ചുടൻ
കണ്ണും പൂവത്തിക്കയർത്തുവരുണൊരു
കാലനെപ്പോലെ കരുത്തുള്ളവൻതന്നെ
കാലനം കൂടെത്തട്ടപ്പാൻ വശമില്ല,
കാവൽക്കു കല്പിച്ചു കിങ്കരന്മാർ ഞങ്ങൾ
ധാവനം ചെയ്തുപോയെന്നതേ തന്നല്ല

1280

മുക്കമുറിഞ്ഞിതു മുഞ്ഞിപതഞ്ഞിതു
കാൽക്കു മുക്കം ചിലക്കു വന്തു പിന്നെ,
നാക്കു മുറിഞ്ഞുപോയ് വാക്കു പുറപ്പെടാ
ചാക്കുമാത്രം പുനരേക്കും ലഭിച്ചില,
നോക്കുന്ന ദിക്കിലാപ്പൊണ്ണൻ ഗഭയുമായ്
പാക്കുന്നു കൊൽവാൻ വരുനെന്നു തോന്നുന്നു.

രാക്ഷസാധിശപര, രാജരാജൻതന്റെ
രൂക്ഷനായുള്ളൊരു ഭൃത്യൻ മഹാബലൻ
കാൽക്ഷണം വൈകാതെ ചെന്നപ്പരുഷനെ
കാലന്തർക്കാക്കുവാനെന്നെ മടിക്കുന്നു?"

1290

എന്നുള്ള കിങ്കരന്മാരുടെ വാക്കു കേ-
ട്ടൊന്നുകരുത്തു പ്പ്പെട്ടു തൽക്ഷണം
വാളും പരിചയും കൈയിലാക്കിക്കൊണ്ടു
ചീളെന്നു ചെന്നു തടുത്തു നിശാചരൻ.

“നില്ലെടാ മൂഢാ! നിനക്കിന്നു നമ്മുടെ
കല്പഹാരപുഷ്പം കവന്നുകാരണം.

വല്ലാത്തഹംഭാവമല്ലാം ശമിപ്പതി-
നുള്ളൊരു സംഗതിവന്നുകൂടി ജളി

വിക്രമിയാകുന്ന ക്രോധവശൻ പണ്ടു
ശക്തനെച്ചെന്നു ജയിച്ചു പലകുറി

1300

ദിക്കുംദിക്കുംങ്ങരം തല്ലിത്തകത്തൊരു

ദിക്കുകൾ പത്തും ജയിച്ചു വിളങ്ങുന്ന
നന്തഞ്ചരേന്ദ്രനെപ്പേടിക്കുടാരത നി

മത്തനായ് വന്നിടങ്ങധികസൗഗന്ധികം.

കട്ടുകൊണ്ടോടുവാൻ ഭാവിക്കയാലിന്നു

വെട്ടുകൊണ്ടുതകൻ വീടുപുക്കീടുമേ.

അപ്പുലോകാധിപന്മാരിൽവെച്ചത്രയും

ശ്രേഷ്ഠനാം വിത്തേശനാഥന്റെ പുഷ്പങ്ങൾ

കിട്ടുമോ മൂഢ, നിനക്കുടൊ ള്ളന്തേ!

കിട്ടും തലയ്ക്കിട്ടു വെട്ടുമെന്നോക്കു നീ.

1310

മറുളള ദിക്കിൽ നടന്നു ഫലിപ്പിച്ചു

മറുളള വീദ്യകളെല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു

1301—1397 വിരുതപ്പിക്കുക = കേമനാണെന്നുള്ള ഭാവം (ബ
ഹുതി) നശിപ്പിക്കുക. സന്നാഹപ്രതിജ്ഞ = യുദ്ധോദ്യമത്തിനുള്ള
ശപഥം.. മൺകടം....മഹാബലൻ = നിത്യവൃത്തിക്കുവേണ്ടി മൺ
കടം, ങ്ങലി, പട്ടി, കലം മുതലായവ ഉണ്ടാക്കി വില്പുന്ന കശവൻ,
താൻ സൃഷ്ടിക്കത്താവായ സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മാവിനു തുല്യനാണെന്നു വി
ചാരിച്ചു് അഹങ്കരിക്കുന്നു. കഷ്ടം! ബ്രഹ്മാവൈവിടെ? ആ കശവനെ
വിടെ? കശവന്റെ അഹങ്കാരംപോലെയാണു് ഭീമന്റെ അഹങ്കാര
വുമെന്നു് രാക്ഷസൻ പരിഹസിക്കുകയാണു് യുദ്ധം തുടങ്ങുമ്പോൾ

തെറ്റെന്നു കീട്ടും വിരതതകെട്ടിക്കൊണ്ടു
 മുറും നടക്കുന്ന കൂട്ടങ്ങളൊക്കെയും
 ഇട്ടിക്കിൾ വന്നു മടങ്ങാതെയൊരുമി-
 ല്ലിത്രനാളും കണ്ടു പോകുന്നതിങ്ങനെ.
 ഇന്നു വിരതതഴിപ്പിക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
 എന്നോടെതിപ്പാൻ മതിയാകയില്ല നീ
 പെട്ടെന്നു നിന്നെ ജയിപ്പിച്ചു ഞാനാകി-
 ലിട്ടതല്ലെങ്കിൽ പേരച്ഛന്നാണു നിന്റെ
 മസ്തകം വെട്ടിപ്പിളക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
 ഹന്ത സന്നാഹപ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു ഞാൻ.
 മൺകടം മങ്ങലി പട്ടി കലങ്ങളും
 മൺകൊണ്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കും കശവൻതാൻ
 പങ്കജസംഭവബ്രഹ്മാവൃതാമെന്നു
 സങ്കല്പമുള്ളൊരു മുക്കുന്നു സംസ്കൃതം;
 സൃഷ്ടിക്കു ചേർന്നുള്ളതിന്നു വിശിഷ്ടന
 പുഷ്പിക്കു ചേരും പ്രവൃത്തിയെന്നിങ്ങനെ
 അഷ്ടിക്കുവേണ്ടിക്കലംകൊട്ടി വില്ലെന്നു
 ചേട്ടയ്ക്കുഹംഭാവമയ്യോ! ശിവ! ശിവ!
 എന്നതുപോലെ ജനങ്ങളെല്ലാം സമ-
 മെന്നു നീനക്കുള്ളിലുണ്ടാമഹംഭാവം
 ഇക്കാലമായതു പൊക്കം പിടിപ്പിപ്പി-
 ന്നീക്കണ്ടു രാത്രിഞ്ചരേന്ദ്രൻ മഹാബലൻ,
 അക്കനൈക്കണ്ടൊരു മിന്നാമിനുങ്ങുപോ-
 ലക്കണക്കായവരും നിന്റെ പരശുവും.

1320

1330

“അളകാമന്ദിരംതന്നിലിളകാതെയിരിക്കുന്ന
 ഇളിബിളിസുതൻതന്റെ കളികളി കളംതന്നിൽ
 കിളത്തുണ്ടായൊരു പുഷ്പമൊളിച്ചുകൊണ്ടുപോവാനായ്
 പുളച്ചവന്നൊരു നിന്റെ തിളപ്പു പൊങ്ങിവിങ്ങുന്നു 1340
 വെളിച്ചെണ്ണക്കിടാരത്തിൽ വലിപ്പിച്ചു പറക്കാതെ

ആ അഹങ്കാരം ശമിക്കുമെന്നും താൻ എത്രയോ ശക്തനാണെന്നു മീമനു
 മനസ്സിലാവുമെന്നും ആ രാത്രിഞ്ചരൻ വീരവാദം പറയുന്നു. പൊക്കം
 പിടിപ്പിപ്പൻ = നിഷ്ഠുര്യം ഇല്ലാതെയൊക്കും. ഇളിബിളിസുതൻ =
 കണ്ഠേരൻ. കളികളികളം = വിനോദസ്താനത്തിനുള്ള പൊയ്ക്ക. പത്തി

നിലപ്പിടിപ്പെറ്റിയിട്ടുള്ളിൽ ജലവിപ്പിടുന്നൊരു കോപം
കലച്ചു വില്ലതു നന്നായ്ക്കൊണ്ടു ബാണമയ്യമ്പോൾ
മലച്ചുവീണ നീയങ്ങു മരിച്ചുപോയതല്ലെങ്കിൽ
പിടിപ്പിൻ മുഷികൾകൊണ്ടു കൊടുപ്പിൻ നിങ്ങളങ്ങോട്ടു
നടപ്പിൻ മന്ദനക്കെട്ടിയെടുപ്പിൻ മന്ദിരേ ചെന്നു
കടപ്പിൻ ചോരനേരക്കാണു മുടിപ്പിൻ മന്നനോടിതമം
വചിച്ചു കാഴ്ചയ്ക്കുവച്ചു വണങ്ങിപ്പോരവിൻനിങ്ങൾ.”

ഇത്തരം ദുർവാക്കുരയ്ക്കുന്ന ഭൃഷുരോ-
ടുത്തരം സത്വരം ചൊന്നാൻ വൃകോദരൻ. 1350

“മന്ദരം നീങ്ങട്ടെ വംശം മുടിച്ചു ഞ-
നത്തരാശാവരനായ കണ്വേരന്റെ
പത്തനം കുത്തിക്കഴിച്ചങ്ങതില്ലെട്ട
വിത്തങ്ങളെല്ലാം കരസ്ഥമാക്കിടുവൻ.
പത്തിലൊന്നു കുറവുള്ള നിക്ഷേപങ്ങ-
ളൊത്തവണ്ണം ചെന്നു വേഗേന ഭൂതലം
കുത്തിക്കഴിച്ചുണ്ടടുത്തു ഞാനാശു പോ-
യെത്തുന്നതുണ്ടു മൽപത്തനേ സത്വരം.
പോട, കരള, നിശാപര, നീ ശം,
മുഖാ രണത്തിനു വാടേ തുണസമ. 1360

കൂടപ്രയോഗം തുടങ്ങുന്നതേരത്തു
നാടും തകർത്തുടന്നോടും ജള, നികൻറ
നാടും വെടിഞ്ഞങ്ങു പാടുവെടും കാല-
നോടുള്ള സംഗമം കൂടാതെ പോകയില്ലോ-
ടായ്കിലിന്നു നീ.

തന്നെത്താനറിയാതെ തന്നെക്കാൾ ബലമുള്ള
ധന്യന്മാരോടു ചെന്നു സന്നാഹം തുടന്നെന്നാൽ
പിന്നെത്താനറിയാറാമെന്നു നീ ധരിച്ചാലും
മന്നിലും സുരലോകം തന്നിലും പുകഴ്ന്നോരു

നെന്നു കുറവുള്ള നിക്ഷേപങ്ങൾ = പുരാണങ്ങളിൽ പറയുന്ന നവനി
ധികൾ. ഗന്ധമാദമരണ്യേന = ഗന്ധമാദനേപദ്യുതത്തിലുള്ള കൂട്ടിൽ
കൂടി. കലയാണസൗഗന്ധികം = കലയാണസൗഗന്ധികപുഷ്പ
ത്തിന്റെ സമുപ്തം. ‘കലയാണ’ ശബ്ദത്തിന് സ്വർണ്ണമെന്നും മ.ഗള
മെന്നും ഉള്ള രണ്ടർത്ഥങ്ങളും പ്രകൃതത്തിനു യോജിക്കും. സ്വർണ്ണനിറമു
ള്ള പൂവാണു് സൗഗന്ധികം. ഈ കഥയാകട്ടെ ഭീമനും പാണ്ഡുരും

മന്നവൻ വൃക്കോദരൻ ഞാനെന്നു ധരിച്ചാലും.
ഇന്നുള്ള വിരതന്മാരൊന്നും നമ്മുടെ നേരെ 1370
നിന്നു സംഗരംചെയ്തയില്ല ശങ്കയില്ലേതും.
അയ്യോ! രാക്ഷസാധമാ, നിയ്യോ നമ്മോടു യുദ്ധം.
ചെയ്യാമെന്നൊരു ബാണമെയ്യാനായ് പുറപ്പെട്ടു
അയ്യോ ഭോഷരേ, നിങ്ങളയ്യായിരവും കോടി
ലക്ഷവും സ്വരൂപിച്ചിട്ടെക്ഷന്മാക്കുരചന്റെ
പക്ഷമായ് പുറപ്പെട്ടു തൽക്ഷണം വരുന്നാകി
ലിക്ഷണമടിച്ചു ഞാൻ തൽക്ഷണം മുടിച്ച്
പക്ഷികൾക്കൊരുപോലെ ഭക്ഷിപ്പാൻ വകയാക്കും."

ഇതും പറഞ്ഞു ഗദകൊണ്ടു വേഗേന
യുദ്ധം തുടങ്ങി മടങ്ങാതെ പാണ്ഡവൻ: 1380
നകതഞ്ചരന്മാരുത്യേനതോപേന
യുക്തമായ് ഘോരപ്രയോഗം തുടങ്ങിനാർ.
രൂക്ഷമാംവണ്ണം കയ്യാളു വരുന്നൊരു
യക്ഷലക്ഷ്യത്തെയും തൽക്ഷണം മാരുതി
ക്ഷിപ്രം ഗദകൊണ്ടു താഡിച്ചു മണിച്ചു
പുഷ്പങ്ങളെല്ലാമറ്റത്തു പുറപ്പെട്ടു
പെട്ടെന്നു ചെന്നു കപിഭൃഗനെ വന്ദിച്ചു
ഗന്ധവാഹാത്മജൻ മോദേണ സാദരം
ഗന്ധമാദമരണ്യേന പോയ് ചെന്നടൻ
തത്ര വടിവൊടു വായുസുതൻ ധർമ്മ- 1390
പുത്രരെയും ഭാര്യതന്നെയും കണ്ടുൻ
സത്തൃഷ്ണനായ് നിന്നു വന്ദിച്ചു ജ്യേഷ്ഠനെ
ചന്തമേറും നല്ല പുഷ്പങ്ങളൊക്കവേ
ഭൂപതിതന്മുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തിതു
ഭൂപതിനന്ദനൻ ഭൂപൻ മഹാരഥൻ.
ഇങ്ങനെ കല്യാണസൗഗന്ധികം പൂർണ്ണം.
മംഗളം ചാരുകല്യാണം ശുഭം ശുഭം.

കഴം പാണ്ഡവന്റെ പൊതുവേയും മംഗളകരമായിട്ടാണ് കലാശി
കുന്നതും. ഹനുമാന്റെ അനുഗ്രഹം അവർക്കു ലഭിക്കാനിടയായതാ
ണ് അതിനു കാരണം.

